

ACTUALISATIE

**GASTVRIJE
NATUUR
2040**

Nota van antwoord actualisatie 'Gastvrije natuur - Natuurvisie 2040'

@@ 2021

Inhoud

1. INLEIDING	3
2. ALGEMEEN.....	3
3. AMBTSHALVE WIJZIGINGEN	3
4. OVERZICHT VAN WIJZIGINGEN.....	7
5. BEANTWOORDING PER ZIENSWIJZE	12
Bijlage 1	118

1. INLEIDING

Van 17 september 2021 tot en met 28 oktober 2021 heeft de ontwerp ‘Gastvrije natuur – Natuurvisie 2040’ ter inzage gelegen. Deze Natuurvisie beschrijft de uitgangspunten van het natuurbeleid in de provincie voor de komende jaren. De Natuurvisie is op een aantal onderwerpen geactualiseerd en bijgewerkt.

Ontwikkelingen zoals het Klimaatakkoord, de landelijke Bossenstrategie, Programma Natuur en de stikstofaankpak zijn aanleiding geweest voor de actualisatie. Ook de discussie over bijvoorbeeld groot wild heeft ervoor gezorgd dat de provincie kritisch is gaan kijken naar beleidsstukken. Bij deze actualisatie zijn de beleids(visie)teksten uit het Flora- en faunabeleidsplan verwerkt, zodat er één beleidsdocument is voor natuur. Daarnaast is er meer aandacht besteed aan de wijze waarop beleid wordt gerealiseerd en zijn teksten geactualiseerd.

Voor drie onderwerpen is er een beleidswijziging: groot wild, ganzen en invasieve exoten. Deze wijzigingen komen voort uit Europese en landelijke regelgeving. Ook het begrip Basiskwaliteit Natuur Drenthe krijgt een plek in de Natuurvisie. De Natuurvisie biedt handvatten om beleidsmatig in te zetten op het realiseren van een basiskwaliteit natuur in de komende jaren. Bij de actualisatie van de Natuurvisie is de provincie in gesprek gegaan met andere overheden, belangenorganisaties en ondernemers om in input op te halen.

Tijdens de terinzagelegging zijn in totaal 25 zienswijzen binnengekomen.

2. ALGEMEEN

In hoofdstuk 5 zijn alle binnengekomen zienswijzen letterlijk weergegeven en van een antwoord voorzien. Hierbij wordt aangegeven of de zienswijze heeft geleid tot een aanpassing en zo ja, welke. Voor de overzichtelijkheid is er in hoofdstuk 4 een tabel toegevoegd waar in één oogopslag alle wijzigingen naar aanleiding van een zienswijze of ambtshalve zichtbaar zijn. De ambtshalve wijzigingen worden toegelicht in hoofdstuk 3 van deze nota.

Bij de beantwoording van de zienswijzen is qua structuur zoveel mogelijk aangesloten op de indeling in hoofdstukken en paragrafen in de ontwerp Natuurvisie. Waar een zienswijze inhoudelijk dezelfde strekking heeft binnen een zienswijze, kan worden verwezen naar een eerdere beantwoording. Dit is gedaan voor de overzichtelijkheid. Om dezelfde reden zijn de zienswijzen gegroepeerd in een tabel en voorzien van een nummer. Waar sprake is van een natuurlijke persoon wordt alleen gesproken van natuurlijk persoon om zo de anonimiteit van de indiener te kunnen waarborgen. Voor het overige geldt dat iedereen als “indiener #” wordt aangeduid.

Voordat de zienswijzen per onderdeel worden besproken, is het goed stil te staan bij de algemene lijn die hieruit kan worden gedestilleerd. Het geheel overziende blijkt dat er met name gereageerd is op het soortenbeleid. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen in het hoofdstuk Soortenbeleid. In dat verband is het van belang te benadrukken dat een Natuurvisie een visiedocument is dat op een hoog abstractieniveau de doelen en ambities beschrijft. Verdere uitwerking vindt plaats in uitvoeringsplannen en inrichtingsplannen. Voorbeelden daarvan zijn het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023, het Uitvoeringsplan flora en fauna en het Natuurbeheerplan.

3. AMBTSHALVE WIJZIGINGEN

De ambtshalve wijzigingen worden hieronder toegelicht. Deze wijzigingen zijn ook opgenomen in de tabel in hoofdstuk 4 en staat de wijziging letterlijk weergegeven.

Omdat sommige wijzigingen de hele Natuurvisie betreffen, staat in dat geval het onderwerp schuingedrukt weergegeven. Voor de overige wijzigingen is aangesloten bij de indeling van de paragrafen in de Natuurvisie.

Kennelijke fouten en omissies

Naar aanleiding van een redactionele slag zijn spel- en taalfouten (onder andere lidwoorden, punten en komma's) en onjuiste verwijzingen naar wetgeving of andere programma's gewijzigd in dat geval. Het gebruik

van begrippen en aanduidingen van bepaalde uitvoeringsplannen is consistent gemaakt. De eerste keer is het voluit geschreven waarna de afkortingen zijn gebruikt. Deze wijzigingen hebben geen inhoudelijke gevolgen.

In het overzicht van hoofdstuk 4 staan de begrippen en aanduidingen die zijn gewijzigd aangegeven. Dit geldt niet voor de spel- en taalfouten.

Specifiek voor het Programma Natuur geldt dat deze wordt gewijzigd in het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023 wanneer het gaat om de Drentse vertaling van het Programma Natuur.

Inleiding

In de tekst van de ontwerp Natuurvisie stond dat de beleidsteksten uit het Flora- en faunabeleidsplan zijn geïntegreerd in de Natuurvisie. De teksten die gaan over uitvoering worden opgenomen in het Uitvoeringsplan flora en fauna. Voor de volledigheid is toegevoegd dat bij het vaststellen van de Natuurvisie het Flora- en faunabeleidsplan wordt ingetrokken.

Leeswijzer

De eerste alinea uit de Leeswijzer is verplaatst naar de inleiding ter verbetering van de opbouw van de tekst: “Al deze ontwikkelingen vragen om een actualisatie van de Gastvrije natuur – Natuurvisie 2040. De tekst van de Gastvrije natuur – Natuurvisie 2040 en de beleidsteksten van het Flora en faunabeleidsplan (Ffbp) zijn samengevoegd in een Natuurbeleidsdocument: de geactualiseerde Gastvrije natuur-Natuurvisie 2040 (Natuurvisie). De teksten in het Ffbp die de uitvoering betreffen worden opgenomen in een Uitvoeringsplan flora en fauna (Upff) vast te stellen door Gedeputeerde Staten. Bij het vaststellen van de Natuurvisie wordt het Ffbp ingetrokken”.

Per hoofdstuk wordt een korte toelichting gegeven in de leeswijzer. Het zesde hoofdstuk gaat over de Drentse aanpak. Voor de volledigheid is het volgende toegevoegd: “De Natuurvisie biedt de kaders voor de uitvoering zoals het Uitvoeringsplan flora en fauna en andere uitvoeringsplannen. Dergelijke plannen worden periodiek geactualiseerd.”

Paragraaf 2.2.1 Biodiversiteit

In paragraaf 2.2.1 Biodiversiteit staat: “Wij zetten ons in om leefgebieden uit te breiden en te verbeteren, conform de afspraken in het Natuурpact.” In paragraaf 5.1 staat: “We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND vooral op het verbeteren van leefgebieden in lijn met het Natuурpact.” Deze zinnen zijn vervangen door: “We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND op het uitbreiden en verbeteren van leefgebieden in lijn met het Natuурpact.” In paragraaf 2.2.1 is toegevoegd NNN en NND en in paragraaf 5.1 is toegevoegd “uitbreiden”. Hierdoor zijn beide zinnen gelijk.

Paragraaf 2.2.4 Bos voor de toekomst

Het woord “begin” in de zin “Het voornemen is [...] vast te stellen” vervangen door “in de loop van”. Dit is gecorrigeerd omdat de planning voor de Drentse Bomen- en bossenstrategie is gewijzigd.

Door de opbouw van de tekst te wijzigen, een aantal begrippen te wijzigen, een verwijzing bij het bosclusteringsbeleid toe te voegen naar de Omgevingsvisie 2018 en een zin toe te voegen over provinciale belangen is aangesloten bij de tekst in de nog vast te stellen Drentse Bomen- en Bossenstrategie. Deze strategie is een uitwerking van de landelijke Bossenstrategie. We hebben geprobeerd zoveel mogelijk aan te sluiten bij de terminologie en opbouw van de landelijke strategie.

Paragraaf 2.3 Toekomstbeeld voor de Drentse natuur

In de zin “Dit zijn doelen [...] natuurdoel te komen” is toegevoegd “uit” voor het woord “eindelijke”. Dit betreft een correctie. Dit was een onjuiste beschrijving.

Paragraaf 2.4.3 Benutten

In de zin “Dit is ook [...] nota Klimaatadaptie Drenthe” werd verwezen naar de nota Economische Koers Drenthe 2020-2023. Dat was een onjuiste verwijzing. Dit is gewijzigd naar het beleidskader Economische Koers Drenthe 2020-2023.

Paragraaf 3.1 Natuurnetwerk Nederland

De eerste bullet “Vergroten van natuurgebieden” in de vierde alinea is verwijderd. Dit is geen ontwikkeling, maar één van de afspraken vastgelegd in het Natuurpact zoals ook beschreven in de tekst daarboven.

Voor de volledigheid is er een verwijzing naar de verordening opgenomen. Deze verordening beschrijft onder andere de regels die gelden voor het Natuurnetwerk Nederland.

Hoofdstuk 4 Natuurnetwerk Drenthe

De vermelding van het Aanvalsplan grutto is verwijderd. Dit betreft een correctie. Dit plan speelt niet in de provincie.

Paragraaf 4.1 Basiskwaliteit Drenthe

In de tekst was aangegeven dat er in een rapport de Basiskwaliteit Natuur Drenthe (BKD) uitgewerkt wordt. Inmiddels is dit rapport verschenen. Om die reden is er een concrete verwijzing opgenomen naar het betreffende rapport en is toegevoegd rapport “Basiskwaliteit Natuur Drenthe” van ATKB-Buro Bakker.

Paragraaf 4.2 Landschap

‘Agrarische natuurvereniging’ is veranderd in ‘agrarisch natuurcollectief’. Dit was een onjuiste benaming.

Paragraaf 5.1 Leefgebieden

In paragraaf 2.2.1 Biodiversiteit staat: “Wij zetten ons in om leefgebieden uit te breiden en te verbeteren, conform de afspraken in het Natuurpact.” In paragraaf 5.1 staat: “We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND vooral op het verbeteren van leefgebieden in lijn met het Natuurpact.” Deze zinnen zijn vervangen door: “We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND op het uitbreiden en verbeteren van leefgebieden in lijn met het Natuurpact.” In paragraaf 2.2.1 is toegevoegd NNN en NND en in paragraaf 5.1 is toegevoegd “uitbreiden”. Hierdoor zijn beide zinnen gelijk.

Paragraaf 5.2 Soortenbescherming

De zin: “In Drenthe betreft [...] liever van boerenlandvogels.” is verwijderd. In paragraaf 4.3 Leefgebieden wordt hier al op ingegaan.

De zin: “Hoe wij hier invulling aan geven, wordt verder uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.” is verwijderd. Deze verwijzing heeft in deze tekst verder geen toegevoegde waarde.

Paragraaf 5.3

Soorten Effect Rapportage (SER)

De eerdere tekst gaf al kort invulling aan de uitvoering, namelijk wanneer een SER uitgevoerd wordt. Dit hoort echter thuis in het Uitvoeringsplan flora en fauna. De betreffende passage is verwijderd.

Invasieve exoten

Het Uitvoeringsplan flora en fauna beschrijft al hoe wij uitvoering geven aan het beleid rond invasieve exoten. We zien af van het opstellen van een separaat plan van aanpak. De verwoording van onze taak is aangescherpt en sluit beter aan op het Uitvoeringsplan flora en fauna. De zin “Wij spelen een belangrijke rol in communicatie, begeleiding en taakverdeling.” is vervangen door “Wij voeren regie op prioritering, coördinatie en communicatie.”

Actieve (her) introductie

Een (her) introductie is altijd actief. Daarom is het woord ‘actief’ verwijderd.

Nieuwe soorten

Dit begrip is vervangen door ‘nieuwkomers’ om consequenter te zijn in het gebruik van de terminologie.

Paragraaf 5.4 Schade en overlast

“Voor deze soorten specifiek” in de zin “Voor soorten die [...] opgestelde protocollen” is vervangen door: “de landelijke en in interprovinciaal verband”. Dit betreft een verduidelijking.

De zin: “Voor (minder streng beschermde) [...] een goede oplossing.” is vervangen door: “Voor het voorkomen van schade en het bestrijden van overlast binnen en buiten de bebouwde kom, is in sommige gevallen de totstandkoming van (gemeentelijke) soortenmanagementplannen een goede oplossing.” Door deze tekst te vervangen, sluiten we aan op de bedoeling van de soortenmanagementplannen zoals opgenomen in het Uitvoeringsplan flora en fauna.

Paragraaf 5.5 Ganzen

Naar aanleiding van wat verschillende partijen hebben aangegeven en wat we uit de zienswijzen (02-08, 05-07, 07-08, 11-11, 20-05, 24-03) kunnen destilleren, wordt de alinea “Ganzen veroorzaken van [...] schade te voorkomen.” verwijderd. Om voor het uit te voeren beleid een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak te krijgen, zal de uitvoering van het ganzenbeleid gebaseerd worden op een nog op te stellen ganzenakkoord (GAK).

Paragraaf 6.1.3 Natuurbeheer

De zin: “Jaarlijks geeft de [...] van het Natuurbeheerplan.” is verwijderd. Dit wordt namelijk al toegelicht in de rest van de alinea.

Paragraaf 6.3 Soortenrijk Drenthe

De zin “Voor de bescherming [...] in Provinciale Staten is vervangen door “De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe 2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kernelementen in dit plan van aanpak. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt”. Door deze aanpassing sluiten we aan op de tekst zoals opgenomen in de eindevaluatie. Toegevoegd is verder “eind” voor het woord “evaluatie”. Dit stond onterecht niet vermeld in de tekst. Ook “in Provinciale Staten” is verwijderd. Deze verwijzing is onjuist.

4. OVERZICHT VAN WIJZIGINGEN

In het onderstaande overzicht wordt per onderdeel (hoofdstuk/paragraaf) van de ontwerpvisie aangegeven of er wijzigingen hebben plaatsgevonden en zo ja, of deze wijzigingen zijn gedaan naar aanleiding van een zienswijze of ambtshalve. Voor de inhoudelijke beargumentering van de wijzigingen verwijzen we naar hoofdstuk 3. Voor wijzigingen naar aanleiding van een zienswijze verwijzen we naar de betreffende zienswijze. Als er in de beide rechterkolommen niets is ingevuld, is in de betreffende paragraaf geen wijziging aangebracht.

Onderdeel	Wijziging	Aanleiding wijziging
Natuurvisie	“Programma natuur” is gewijzigd in “Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023”.	Ambtshalve
	“Agenda Boer, burger en biodiversiteit” is gewijzigd in “Boer, burger, natuur Drenthe”.	Ambtshalve
	“Bossenstrategie” is gewijzigd in “Drentse Bomen- en Bossenstrategie”	Ambtshalve
	“Europese Vogel- en Habitatrichtlijn” is gewijzigd naar Europese Vogel- en Habitatrichtlijn van de Europese Unie	
	MARF-advies is de eerste keer voluit geschreven in “Maatschappelijk Adviesraad Faunaschade”	
1. Inleiding	De vermelding van de zeearend is uit de inleiding verwijderd.	Zienswijze 05-11 NMF Drenthe, HDL en NM
	De eerste alinea uit de leeswijzer is toegevoegd in de inleiding: “Al deze ontwikkelingen vragen om een actualisatie van de Gastvrije natuur – Natuurvisie 2040. De tekst van de Gastvrije natuur – Natuurvisie 2040 en de beleidsteksten van het Flora en faunabeleidsplan (Ffbp) zijn samengevoegd in een Natuurbeleidsdocument: de geactualiseerde Gastvrije natuur-Natuurvisie 2040 (Natuurvisie). De teksten in het Ffbp die de uitvoering betreffen worden opgenomen in een Uitvoeringsplan flora en fauna (Upff) vast te stellen door Gedeputeerde Staten.	Ambtshalve
	Toegevoegd dat het Flora en faunabeleidsplan wordt ingetrokken bij vaststelling van de Natuurvisie.	Ambtshalve
Leeswijzer	Bij de toelichting over hoofdstuk 6 is toegevoegd de zin: “De Natuurvisie biedt de kaders voor de uitvoering zoals het Uitvoeringsplan flora en fauna en andere uitvoeringsplannen. Dergelijke plannen worden periodiek geactualiseerd.”	Ambtshalve
2. Natuurlijk Drenthe		
2.1 De Drentse Natuur anno 2021		
2.2 Ontwikkelingen		

Onderdeel	Wijziging	Aanleiding wijziging
2.2.1 Biodiversiteit	De zin “Wij zetten ons [...] in het Natuurpact.” Is vervangen door : “We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND op het uitbreiden en verbeteren van leefgebieden in lijn met het Natuurpact.”	
	Het woord “Concreet” is verwijderd uit de zin “Onze ambities voor biodiversiteit zijn concreet uitgewerkt in deze natuurvisie.”	Zienswijze 03-10 Natuurlijk persoon
2.2.2 Stikstof		
2.2.3 Klimaatontwikkeling	Hier werd gemeld dat 2018 en 2019 droogteperiodes kenden. Terecht wordt in de zienswijze aangegeven dat er drie droogteperiodes op een rij geweest zijn namelijk 2018, 2019 én 2020. Het jaartal 2020 is aan de betreffende zin toegevoegd.	Zienswijze 24-08 Ver. Drentse Boermarken
2.2.4 Bos voor de toekomst	Het woord “begin” is in de zin “Het voornemen is [...] vast te stellen” vervangen door “in de loop van”.	Ambtshalve
	Het begrip “landschappelijke beplantingen” is vervangen voor “houtige landschapselementen”. Het begrip “losse bomen” is vervangen door “solitaire bomen”. Verder is de opbouw van de derde alinea veranderd. De Omgevingsvisie 2018 is toegevoegd bij het bosclusteringsbeleid. Ook zijn de provinciale belangen toegevoegd.	Ambtshalve
2.3 Toekomstbeeld voor de Drentse natuur	In de zin “Dit zijn doelen [...] natuurdoel te komen” is toegevoegd “uit” voor het woord “eindelijke”.	Ambtshalve
2.4 Beschermen, beleven en benutten		
2.4.1 Beschermen		
2.4.2 Beleven		
	In de zin “Dit is ook [...] nota Klimaatadaptie Drenthe” is in plaats van de Nota Economische Koers Drenthe 2020-2023 dit gewijzigd naar het beleidskader Economisch Koers Drenthe 220-2023.	Ambtshalve
3 Robuust natuurnetwerk		
3.1 Natuurnetwerk Nederland	Aan de zin: “Bij nieuwe activiteiten [...] beschermen, beleven en benutten.” Is toegevoegd: “Hierbij gelden onder andere de regels van de Provinciale Omgevingsverordening”.	Ambtshalve
	De eerste bullet “vergroten van natuurgebieden: is verwijderd.	Ambtshalve
3.2 Ecologische verbindingen		
3.3 Hart van Drenthe		

Onderdeel	Wijziging	Aanleiding wijziging
3.4 Natura 2000		
3.5 Nationale Parken		
3.5.1 Drentsche Aa		
3.5.2 Zuidwest Drenthe		
3.6 Overgangsgebieden	Er is een andere foto geplaatst op pagina 35.	Zienswijze 05-11 NMF Drenthe, HDL en NM
4. Natuurnetwerk Drenthe	De vermelding van het Aanvalsplan grutto is uit de tekst verwijderd.	Ambtshalve
4.1 Basiskwaliteit natuur	De zin "In een rapport [...] Basiskwaliteit Natuur Drenthe uitgewerkt" is gewijzigd in "In het rapport "Basiskwaliteit Natuur Drenthe" van ATKB-Buro Bakker wordt de Basiskwaliteit Natuur Drenthe (BKD) verder uitgewerkt.	Ambtshalve
4.2 Landschap	"Agrarische natuurvereniging" is gewijzigd in "agrarisch natuurcollectief".	Ambtshalve
4.3 Agrarisch natuurbeheer		
4.4 Steden en dorpen		
4.5 Verbinden van natuur		
4.5.1 Multifunctionele verbindingen		
4.5.2 Barrières		
5 Soortenbeleid		
5.1 Leefgebieden	De zin "We richten [...] lijn met het Natuurpact." is vervangen door : "We richten ons daarbij zowel in het NNN als in het NND op het uitbreiden en verbeteren van leefgebieden in lijn met het Natuurpact.". Toegevoegd is bij paragraaf 5.1 dat we naast het verbeteren van leefgebieden ons ook inzetten op het uitbreiden.	Ambtshalve
5.2 Soortenbescherming	Deze zin is verwijderd: "In Drenthe betreft [...] liever van boerenlandvogels."	Ambtshalve
	"Hoe wij hier invulling aan geven, wordt verder uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie." is verwijderd.	Ambtshalve
5.3 Nieuwkomers en exoten	"Bij actieve (her)introductie worden deze [...] Uitvoeringsplan flora en fauna." Deze zinnen vervangen door: "Deze onderdelen worden verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de Soorten Effecten Rapportage (SER)."	Ambtshalve
	De zin bij het edelhert "er wordt geen nulstand gehanteerd" is vervangen door: "Er wordt geen nulstand gehanteerd voor spontane vestiging."	Zienswijze 11-09 Staatsbosbeheer
	De zin "Voor de bestrijding van invasieve exoten stellen we in goed	Ambtshalve

Onderdeel	Wijziging	Aanleiding wijziging
	overleg met alle belanghebbenden een plan van aanpak op.” Is vervangen door “De bestrijding van invasieve exoten wordt uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna.”	
	Bij invasieve exoten is de zin “Wij spelen een belangrijke rol in communicatie, begeleiding en taakverdeling.” vervangen door “Wij voeren regie op prioritering, coördinatie en communicatie.”	Ambtshalve
	Het woord “actieve” is verwijderd bij het begrip (“her) introductie.”	Ambtshalve
	Het begrip “nieuwe soorten” is vervangen door “nieuwkomers”.	Ambtshalve
	Definities van begrippen zijn toegevoegd in een kader. In bijlage 1 van de Natuurvisie (en van deze Nota van Antwoord) worden deze begrippen nader toegelicht. Het volgende is toegevoegd in de Natuurvisie: “In deze paragraaf worden verschillende begrippen genoemd. Ter verduidelijking worden deze begrippen kort toegelicht. In bijlage 1 worden deze begrippen uitgebreid toegelicht. - Nieuwkomers: elk soort die voorheen niet in Drenthe voorkwam, is op het moment dat de soort zich vestigt een nieuwkomer in de provincie. - Inheemse soort: een soort die in een gebied thuishoort. - Exoten: nieuwkomers die van nature niet in Nederland voorkomen. - Invasieve exoten van de Unielijst: exoten die inheemse soorten gaan overwoekeren of op een andere wijze schade aanrichten aan het ecosysteem.”	Zienswijze 21-10 LTO noord namens POV
5.4 Schade en overlast	Aan de zinsnede “De daadwerkelijke uitvoering gebeurt door vrijwilligers”. is toegevoegd: “georganiseerd in Wildbeheereenheden.”	Zienswijze 19-05 NOJG
	“voor deze soorten specifiek” in de zin “Voor soorten die [...] opgestelde protocollen” is vervangen door: “de landelijke en in interprovinciaal verband”.	Ambtshalve
	De zin: “Voor (minder streng beschermde) [...] een goede oplossing.” is vervangen door: “Voor het voorkomen van schade en het bestrijden	Ambtshalve

Onderdeel	Wijziging	Aanleiding wijziging
	van overlast binnen en buiten de bebouwde kom, is in sommige gevallen de totstandkoming van (gemeentelijke) soortenmanagementplannen een goede oplossing.”	
5.5 Ganzen	De alinea “Ganzen veroorzaken van [...] schade te voorkomen.” is vervangen door “Ganzen veroorzaken van alle diergroepen in Drenthe verreweg de meeste landbouwschade. Om te komen tot een vermindering van de schade moet rekening gehouden worden met verschillende belangen. Wij vinden het van belang dat wordt ingezet op de balans tussen beschermen en beheren. Hierbij gaat het bij beschermen om de internationale verplichting die Nederland heeft voor trekganzen en bij beheren om het voorkomen van een verdere stijging van de schadecijfers. Om voor het uit te voeren beleid een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak te krijgen, zal de uitvoering van het ganzenbeleid gebaseerd worden op een nog op te stellen ganzenakkoord (GAK). De randvoorwaarden voor het GAK zullen worden opgenomen in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Ambtshalve
6 De Drentse aanpak		
6.1 Programma Natuurlijk Platteland		
6.1.1 Deelgebieden		
6.1.2 Voortgangsrapportage natuur		
6.1.3 Natuurbeheer	De zin “Jaarlijks geeft de [...] van het Natuurbeheerplan.” is verwijderd.	Ambtshalve
6.1.5 Ruimtelijke ontwikkelingen		
6.2 Koersdocument stikstof		
6.3 Soortenrijk Drenthe	De zin “Voor de bescherming [...] in Provinciale Staten is vervangen door “De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe 2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kernelementen in dit plan van aanpak. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt.”	Ambtshalve
6.4 Uitvoeringsplan flora en fauna		
6.5 Toezicht en handhaving		
6.6 Faunabeheereenheid Drenthe		

5. BEANTWOORDING PER ZIENSWIJZE

In de volgende tabel worden alle binnengekomen zienswijzen letterlijk weergegeven en van een antwoord voorzien. Hierbij wordt aangegeven of een zienswijze heeft geleid tot een aanpassing en zo ja, welke.

Bij de beantwoording van de zienswijzen is qua structuur zoveel mogelijk aangesloten op de indeling in hoofdstukken en paragrafen in de ontwerp Natuurvisie. Waar een zienswijze inhoudelijk dezelfde strekking heeft binnen een zienswijze, kan worden verwezen naar een eerdere beantwoording. Dit is gedaan voor de overzichtelijkheid. Om dezelfde reden zijn de zienswijzen gegroepeerd in een tabel en voorzien van een nummer. Waar sprake is van een natuurlijke persoon wordt alleen gesproken van natuurlijk persoon om zo de anonimiteit van de indiener te kunnen waarborgen. Voor het overige geldt dat iedereen als "indiener #" wordt aangeduid.

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
01	Natuurlijk persoon	01-1		Helaas moet indiener 01 constateren dat het ontwerp van de natuurvisie uitblinkt in algemeenheden en nietszeggende teksten. Het stuk grossiert in algemeenheden en goede intenties waar indiener als burger en bewoner, in hun geval van het Drentsche Aa landschap, geen enkele conclusie of richting uit kan distilleren. De bedoeling zal zeker goed zijn, daarover is geen twijfel. Zinnen en woorden als 'Het nationaal park Drentsche Aa is gericht op een duurzaam functionerend beek-en esdorpenlandschap, dat wil zeggen ecologisch houdbaar, economisch vitaal en sociaal aanvaardbaar.' Dit zegt indiener 01 als burger helemaal niets én geeft veel te veel ruimte tot verschillende interpretaties. Indiener 01 verzoekt u om, ook als het om een visie gaat, de zaak in klare taal te beschrijven zodat het helder is welke kant het uitgaat. Omdat het onmogelijk is om iets van deze vaagtaal te vinden tekent indiener hierbij bezwaar aan tegen het ontwerp gastvrije natuur, natuurvisie 2040.	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Het biedt de kaders voor de uitvoering die vorm krijgt in uitvoerings- en inrichtingsplannen zoals bijvoorbeeld het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Drentsche Aa (2021-2030).	Geen
02	Natuurlijk persoon	02-01	Inleiding	Inleiding. Slechts 8.3 % van Drenthe valt onder de Natura 2000-gebieden. Dit is wel erg weinig, zeker gezien het feit dat de toerismedruk toeneemt dan wel gestimuleerd wordt. Het huidige natuurbeleid lijkt de afname van biodiversiteit niet te keren. Gelukkig wordt er door de provincie ingezet op verbeteren van de biodiversiteit! “We werken er aan mee dat onze natuur met de klimaatverandering mee beweegt” vergt indiener 02 zijns inziens draconische maatregelen. (Herstel en uitbreiden bossen, uitbannen landbouwgif en andere giften, reductie CO2 en stikstof, rem op toerisme en goed beheer grondwater). Met andere woorden “agrarisch natuurbeheer” is alleen	De Natura 2000-gebieden zijn een derde deel van het Natuurnetwerk Nederland. De provincie zet in op de duurzame bescherming van de biodiversiteit binnen de wettelijke en maatschappelijke mogelijkheden.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				mogelijk zonder gebruik van landbouwgif, kunstmest/mest en inperking stikstof/CO2 uitstoot. De provincie heeft de wettelijke taak om planten en dieren/mensen te beschermen en nieuwe natuur aan te leggen!!!		
		02-02	Natuurlijk Drenthe	Natuurlijk Drenthe Deels door intensieve begrazing van de Drentse heide is veel bosvorming tegengehouden. De ontginning en ruilverkaveling tastte de natuur nog meer aan. Toen ook nog het gebruik van landbouwgif steeds meer toenam en er meer stikstof werd geproduceerd nam de biodiversiteit af. (decimeren insectenpopulatie, stapeling van landbouwgif in dieren en bodem; op 25 meter diepte zijn al resten landbouwgif aangetroffen in Drentse bodem. Dit gaat al aardig richting onze drinkwatervoorraad). Daarbij komt dat er ook steeds meer andere giftige stoffen in natuur terechtkomen of gedumpt worden wat onze Drentse natuur ook schaadt. (medicijnresten, PFAS en pfas-achtigen, plastics, afvalindustrie, cosmeticaresten, toeristenafval, gif van vlooiënbanden en tegenwoordig ook dumpen van drugs gerelateerde afval).	Zoals in de Natuurvisie vermeld is, wordt onder meer uitvoering gegeven aan de bescherming van gebieden door middel van toezicht en handhaving in samenwerking met de handhavingpartners.	Geen
		02-3	Biodiversiteit	Biodiversiteit. Achteruitgang van biodiversiteit. Er worden ook al gifvrije bollen geteeld. Waarom wordt met die 1.2 miljoen aan subsidies daar niet naar gekeken? Het verminderen van landbouwgif is een goed uitgangspunt doch stoppen met gif in de landbouw is een noodzaak voor de verbetering van de biodiversiteit (en durf zo langzamerhand te beweren dat dit ook geldt voor de volksgezondheid op de langere termijn). Geen gif gebruiken stopt het doden van insecten en stopt de cumulatie van gif in de rest van de voedselketen, het stopt de stapeling van gif in grondwater, planten, dieren en mensen.	Zoals in de Natuurvisie vermeld is, wordt met het programma Duurzame Bollenteelt aan het terugbrengen van chemische middelen gewerkt en wordt onderzocht hoe teelten kunnen verduurzamen door het gebruik van natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Landbouwgiften zijn deels carcinogeen en de meeste zijn bij mensen hormoon verstorend leidend tot aantasting van het immuunsysteem wat de kans verhoogd op chronische ziektes als Parkinson en Alzheimer en auto-immuun aandoeningen.		
		02-04	Stikstof en Co2 reductie	Stikstof en CO2 reductie. Ook het terugdringen van stikstof en CO2 is nodig. Laatste jaren toename van en verdringing door bramen en brandnetel. Indiener 02 ziet in bossen steeds meer woekerende bramen wat andere begroeiing wegdrukt. Dus moeten de producenten "aangepakt" worden. (Landbouw, industrie, autogebruik/toerisme en individuele burger. Voorlichtingstaak overheid landelijk of provincie?) Tevens moet er forse toename van bos komen voor CO2 opslag. Bij voorkeur > 10% zoals eerder genoemd. (Indiener 02 sprak laatst met een boer die zei dat zijn bietenperceel X ton CO2 opslaat. Maar hij snapt het verhaal niet helemaal. Als bieten verwerkt worden komt alle CO2 weer vrij, en daar heb je natuurlijk niets aan).	Binnen de wettelijke en maatschappelijke mogelijkheden wil de provincie de CO ₂ vastlegging in (nieuwe) bossen en venen vergroten. Daarnaast wordt via de energietransitie de uitstoot van CO ₂ verkleind. Dit laatste valt buiten de context van de Natuurvisie.	Geen
		02-05	Bos	Bosuitbreiding Bij voorkeur > 10%. 10% is 10% van landelijke bosaanplant. 3700 hectare nieuw bos moet dan ook wezenlijk nieuw bos zijn. En herbeplanting van reeds bestaande doch kaalgekapte bossen! Graag nog meer bossen. Verder: Zolang er nog weinig natuur in Drenthe is, is uitbreiding van mogelijkheden tot toename van toerisme/recreatie niet gewenst!	Zoals in de Natuurvisie vermeld is, wordt in de landelijke Bossenstrategie gestreefd naar een netto uitbreiding van het areaal bos in Nederland met 10% in 2030, wat neerkomt op ongeveer 37.000 hectare. Als Drenthe een evenredig aandeel neemt in deze ambitie dan betekent dit dat de provincie streeft naar 3.700 hectare bosuitbreiding tot 2030. Ruimte hiervoor wordt gezocht zowel binnen als buiten het Natuurnetwerk Nederland. Dit wordt verder uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.	Geen
		02-06	Benutten	Benutten. Daar proeft indiener 02 het woord nuttig. Natuur en economie hebben niets met elkaar te maken. Niet dat ze elkaar uitsluiten, maar economie en	In de Natuurvisie staat dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij benutten en beleven niet ten koste mogen gaan van de natuur, de biodiversiteit en de	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				economische groei leiden meestal tot vernietiging/minimalisering van de natuur en biodiversiteit. Economische activiteiten hebben tot nu toe geleid tot toename gebruik landbouwgif, vervuiling door toerisme en industrie. Naar winstgevende energietransitie moet dan ook kritisch gekeken worden. Is vermeerdering van energie hier echt nodig en waar wordt het voor gebruikt? (moet alleen voor lokaal gebruik). Wij moeten tenslotte weer leren minder energie te gebruiken, individueel en industrieel/economisch. Verder: Dat de Drentse bossen zijn aangelegd voor houtproductie betekent niet dat men daarmee moet doorgaan. Natuurlijk afsterven van bomen is beter voor natuur/biodiversiteit. Landbouw, natuur en landschap kunnen complementair zijn door goed gebruik van landbouwgronden. "Natuur inclusieve bedrijfsvorming" moet dan ook gericht zijn op overgang van "reguliere" landbouw naar biologische/biologisch dynamische circulaire landbouwmethoden. In eerste instantie te starten naast Natura 2000-gebieden.	potentiële waarden van de natuur. Natuur en economie kunnen wel samengaan. Wij beschermen de natuur in Drenthe om de biodiversiteit in stand te houden en te versterken. We zoeken naar combinaties met andere functies, waardoor derden mee kunnen helpen om het natuurnetwerk beter te laten functioneren.	
		02-07	NNN	NNN Ecologische verbindingen tussen meeste gebieden dient bevorderd te worden. (Opkopen landbouwgebieden. Migratie via bermen werkt niet voor grotere dieren.) Bij voorkeur dienen er meer Natura 2000-gebieden te komen, of uitbreiden bestaande gebieden. Geen gif en (kunst)mest gebruikende landbouw naast deze gebieden.	Ecologische verbindingen zijn onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland en daarmee planologisch beschermd. Zij vormen een essentieel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. De provincie werkt al decennia aan de realisatie van goede ecologische verbindingen. Zoals wordt vermeld in de Natuurvisie, willen we voor het realiseren van deze verbindingen gebruik maken van de bestaande landschapspatronen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		02-08	Overlast	Overlast Wat is precies overlast. Mensen geven in de wereld de meeste overlast. Dieren veel minder in ieder geval (behalve intensieve veeteelt, loslopende honden en katten etc.), met name in uitgebalanceerde biotopen. Indiener 02 neemt aan dat alle dieren welkom zijn in Drenthe en zeker als ze zich spontaan vestigen zoals bijvoorbeeld wolf, wild zwijn etc. "De jacht" past hier niet bij. Ook voor deze dieren is uitbreiding van natuurgebied in Drenthe een vereiste. Voorstel van indiener 02 is om eerst de bollenteelt uit Drenthe te weren en eventueel vrijkomende gronden aan de natuur terug te geven. Sowieso moet er meer grond aangekocht worden voor bevordering biodiversiteit. Wat de ganzen betreft. Boeren hebben nu al veel te veel gras en willen graslanden omzetten in gifteelt. Voorstel van indiener 02: Ganzen niet bejagen en iets minder gras en niet nog meer gif in milieu en omgeving! Doordat er op grote schaal eiwitrijk raaigras wordt geteeld, blijven er meer ganzen achter en blijven hier broeden/trekken niet weg. Dus als er gestopt wordt met verbouwen van voedsel voor ganzen zullen er ook minder ganzen hier blijven. Daarnaast helpt grootschalige jacht op vossen ook niet om ganzenpopulatie op lager niveau te krijgen. De provincie moet dus ook werken aan afbouw/stoppen met intensieve veeteelt en beperken/stoppen van de jacht.	In hoofdstuk 5.4 wordt overlast aangestipt als wettelijk belang, zoals bedoeld in de Wet natuurbescherming. Het welkom heten van diersoorten sluit aan bij het in de Natuurvisie geschetste beleid. Dit wel onder voorbehoud van optredende (wettelijke) schade. De uitvoering van het beleid rond nieuwkomers en soorten die overlast kunnen veroorzaken, wordt uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna. Hoe wij binnen het Natuurnetwerk Nederland natuur realiseren, staat vermeld in het Programma Natuurlijk Platteland. Ook het omvormen van gronden met een agrarische naar een natuurfunctie wordt daarin uitgewerkt. Bovendien zijn de initiatieven rondom agrarisch natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw daarin opgenomen. Voor de uitvoering van het beleid rond ganzen en ganzenschade is een opdracht verstrekt aan de Faunabeheereenheid Drenthe om te komen tot een ganzenakkoord met betrokken partijen.	Geen
		02-09	Toezicht en handhaving	Toezicht en handhaving. Indiener 02 verwacht dat de provincie erop toe ziet dat natuurbeleid zoals boven geschetst wordt uitgevoerd. En indiener 02 verwacht dat de provincie alle! mensen en dieren beschermt tegen gif (waar het ook vandaan komt) en zorgt voor een evenwichtig natuurbeleid.	De wettelijke bescherming van soorten wordt door de provincie uitgevoerd op grond van de Wet natuurbescherming. De ontwikkeling van nieuwe natuur wordt uitgevoerd op grond van het Programma Natuurlijk Platteland. De uitvoering van de Gebiedsgerichte aanpak Stikstof en vergunningverlening moeten bijdragen aan	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Het lezen van uw natuurvisie leverde zeer vele vragen en onduidelijkheden op. Concrete oplossingen worden er niet gegeven en vaagheid voert de boventoon. Samenvattend verwacht indiener 02 uw antwoord op de volgende 3 vragen. (Anders worden het te veel vragen) Op welke manier voert u uw wettelijke taak uit om planten en dieren/mensen te beschermen en nieuwe natuur aan te leggen? Wat doet provincie aan stikstof/CO2-probleem. Wat aan gebruik van landbouwgif? (aanslag op biodiversiteit en gezondheid). Hoe wordt uitbreiding natuur gerealiseerd? Wat doet provincie aan reduceren intensieve veeteelt? Wat doet provincie tegen de ongebreidelde groei van toerisme? Samenvattend; Wat doet de provincie voor de biodiversiteit in Drenthe en hoe gaan ze dat doen? Indiener ziet graag onze reactie tegemoet.	de reductie van de stikstof. Binnen de wettelijke en maatschappelijke mogelijkheden wil de provincie de CO₂ vastlegging in (nieuwe) bossen en hoogveengebieden vergroten. Daarnaast wordt via de energietransitie de uitstoot van CO₂ verkleind. Dit laatste valt buiten het domein van het natuurbeleid en de Natuurvisie. Het toelaten van gewasbeschermingsmiddelen is vastgelegd in nationale en Europese regelgeving, de provincie heeft hierin geen bevoegdheid. De provincie geeft invulling aan het Rijksbeleid in het kader van de regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. De provincie stimuleert het recreatief medegebruik van natuurgebieden. Dit mag niet ten koste gaan van de aanwezige natuurwaarden. Waar recreatief medegebruik leidt tot schade aan de natuur, wordt met terreinbeheerders gezocht naar mogelijkheden om de waarden van natuur en recreatie op elkaar af te stemmen. Dit laatste valt buiten de context van de Natuurvisie. In de Natuurvisie staat welke ambities de provincie heeft voor de biodiversiteit. De uitvoering hiervan is en wordt vastgelegd in diverse programma's en uitvoerings- en inrichtingsplannen.	
03	Natuurlijk persoon	03-01		Hierbij maakt indiener 03 bezwaar tegen het Ontwerp Natuurvisie - Gastvrije Natuur 2040 . Het bezwaar van indiener 03 richt zich op: a. De paradox van natuurbescherming tegenover het beleven en benutten daarvan.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				b. Het gebrek aan duidelijk operationalisering van deze visie. c. Het economisch belang, dat in deze visie overal doorklinkt. Graag licht indiener 03 hieronder haar bezwaar toe en zal hiertoe verwijzen naar onderdelen van uw document en zal deze ter plekke van indiener 03 observaties en vragen voorzien. Geciteerde teksten zijn in rood weergegeven. Onderstaand allereerst enkele uitgangspunten. Pagina 8 en 9, citaat uit Ontwerp Natuurvisie - Gastvrije Natuur 2040: <u>“De Provincie heeft de wettelijke taak om planten en dieren te beschermen, natuur te beheren en nieuwe natuur aan te leggen.</u> <u>In de Omgevingsvisie Drenthe 2018 zijn de kernkwaliteiten uitgewerkt. Natuur geldt binnen het provinciaal omgevingsbeleid als kernkwaliteit.</u> De kernkwaliteit Natuur is uitgewerkt om de biodiversiteit in stand te houden en te versterken. De Provincie is direct verantwoordelijk voor de kwaliteit en kwantiteit van de natuur binnen het Natuurnetwerk Nederland.” Vervolgens stelt u op pagina 22/23, citaat: <u>“In het Drentse omgevingsbeleid geldt natuur (naast landschap, cultuurhistorie, archeologie, aardkundige waarden en rust) als een kernkwaliteit en daarmee als een provinciaal belang waarop initiatieven van derden beoordeeld worden. Het doel daarbij is altijd om een kernkwaliteit te behouden en waar mogelijk te versterken in combinatie met het realiseren van een initiatief.”</u> Hieruit begrijpt indiener 03 dat de kernwaarde Natuur (en kernwaarde RUST) bij een initiatief - ieder initiatief -		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				behouden moet blijven en waar mogelijk versterkt dient te worden. Dit geldt uiteraard voor zowel nieuwe als bestaande initiatieven. Bovendien heeft de Provincie de wettelijke taak planten en dieren (en hiermee dus zeker ook hun leefgebieden) te beschermen. In Hoofdstuk 2.3 Toekomstbeeld voor de Drentse Natuur, toont u op pagina 20 hoe deze natuur er volgens u uit moet gaan zien. Bij twee van de kaarten (zie kaart in zienswijze) (Agrarisch gebruik leidend, Wonen en werken leidend; een bijzonder groot deel van Drenthe) geeft u aan 1 - Basiskwaliteit Natuur realiseren. Tegelijk is er het streven in drie van de vier kaarten (zie kaart in zienswijze) en daarmee in bijna geheel Drenthe: 2 - Beleving vergroten.		
		03-02	Basiskwaliteit Natuur	Ad 1. Basiskwaliteit Natuur realiseren. Om één willekeurig actueel thema uit te lichten: Het Drents Landschap geeft openlijk in haar kwartaalblad aan dat de Drentse heidevelden onder een dikke stikstoflaag aan het verdwijnen zijn (zie bijlage Bronnen). Indiener 03 vraagt aan u: <i>Welke concrete maatregelen gaat u nemen én op welke termijn, om deze stikstoflaag op te heffen of minstens op korte termijn af te bouwen, zodat u daadwerkelijk een wezenlijke bijdrage levert aan het realiseren van Basiskwaliteit Natuur?</i>	De provincie geeft invulling aan het Rijksbeleid op het gebied van stikstofreductie in het kader van de regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering.	Geen
		03-03	Beleving	Ad 2. Beleving vergroten. Bij drie van de vier themakaarten geeft u aan te streven naar het vergroten van Beleving. Beleving is hier ingevuld vanuit het menselijk perspectief: het menselijk beleven. Per saldo betekent dit, zo begrijpt	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Voor de Natura 2000-gebieden is de uitvoering beschreven in de Natura 2000-beheerplannen.	Geen

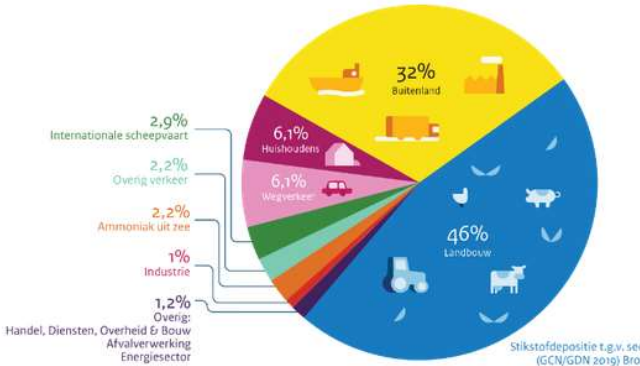
Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				indiener 03, het vergroten van de belevingswaarde en daarmee het aantrekken van grotere aantallen mensen in genoemde gebieden. Gevolg: hogere recreatieve druk. Nu zijn mensen gék op natuur; natuur is echter veel minder gebaat bij menselijke aanwezigheid. Indiener vraagt aan u: <i>Op welke wijze heeft u onderzocht wat de mogelijke gevolgen voor de natuur zijn (immers een kernwaarde) bij het implementeren van de in uw visiedocument voorgestelde doelen/initiatieven?</i> <i>Zijn er op habitatniveau en per soort projecties voor de toekomst gemaakt?</i> <i>De Provincie heeft immers <u>de wettelijke plicht</u> vanuit de Europese wetgeving om planten en dieren te beschermen.</i> <i>Vanuit Brussel worden er substantiële boetes opgelegd bij tekort schieten.</i>	Concrete voorwaarden worden gesteld bij de vergunningverlening op grond van de Wet natuurbescherming. Hiermee voldoet de provincie aan de wettelijke plicht vanuit Natura 2000 en de Wet natuurbescherming voor een goede bescherming van planten en dieren.	
		03-04	Effecten menselijke aanwezigheid op de natuur	Indiener 03 vraagt aan u: <i>Is er gebruik gemaakt van bestaande onderzoeken naar de effecten van menselijke aanwezigheid op de natuur? Zo ja, kunt u verwijzen naar uw bevindingen?</i>	Zie punt 03-03.	Geen
		03-05	Nulmeting	Indiener 03 vraagt aan u: <i>Is er een nulmeting voorgesteld, om de huidige status quo van de Drentse Natuur op de diverse locaties per ecosysteem vast te leggen?</i> <i>Dit is nodig om de kwaliteit van deze natuur te kunnen beoordelen - deze moet immers in de toekomst minstens stabiel blijven en dát willen we kunnen meten.</i> <i>Welk instrument zet u in om vervolgens periodiek te meten hoe het met de natuur is gesteld?</i> <i>Worden de resultaten openbaar gemaakt en zo ja: waar?</i>	Binnen Natura 2000-gebieden zijn de habitattypenkaarten gemaakt, waar de uitgangssituatie is vastgelegd. Binnen het Subsidiestelsel Natuur en Landschap wordt de ontwikkeling van de natuur gemonitord. De website Drenthe in feiten en cijfers geeft inzicht in de stand van de natuur. Daarnaast zijn er landelijke publicaties van het Planbureau voor de Leefomgeving.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Zelf heeft indiener 03 zich verdiept in de consequenties van menselijke aanwezigheid in natuurgebieden en de gevolgen van menselijk handelen in voornoemde gebieden (zie Bijlage Bronnen). Hieruit blijkt dat recreatie een grote en blijvende verstorende werking heeft op de natuur. Het verhogen van de aantrekkelijkheid (voor de mens) van de natuur heeft een <u>recht evenredig negatief effect op de robuustheid van deze natuur</u>. ‘Beleving’ vergroten van natuur en het benutten ervan, kan geen deel uit maken van een door de Provincie gedragen visie die als doel heeft (citaat) “planten en dieren te beschermen, natuur te beheren en nieuwe natuur aan te leggen”, zoals de Provincie Wettelijk is verplicht. De wijze waarop in Gastvrije Natuur 2040 wordt voorgesteld om te gaan met de natuur wijst op een overheersend economisch perspectief waarbij de natuur een middel is om een economisch doel te realiseren, ook al wordt dit nog zo mooi verpakt. Wanneer indiener 03, naast het visiedocument Gastvrije Natuur 2040 van de Provincie, kijkt naar de Koersnota Economie en Vrijetijdseconomie van de gemeente Aa en Hunze, valt dit economisch belang opnieuw en versterkt op. Ter beeldvorming: (Aangezien deze Koersnota een ander document betreft dan waar dit Bezwaar zich op richt, zijn de vragen van indiener 03 retorisch bedoeld en behoeven hiermee geen antwoord.) Uit deze nota: file:///C:/Users/GEBRUI~1/AppData/Local/Temp/Concept%20Koersnota%20Economie%20en%20Vrijetijdseconomie.pdf	In de Natuurvisie staat dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij benutten en beleven niet ten koste mogen gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		03-06	Vestigingsbeleid en Infrastructuur	3.2. Vestigingsbeleid en Infrastructuur, blz. 12 Citaat: “Natuurwaarden mogen niet te veel onder druk komen te staan.” Vraag van indiener 03: <i>niet té veel, maar kennelijk is VEEL nog wel acceptabel? Wanneer is het té veel? Kunt u dit kwantificeren?</i>	De door u aangegeven citaten kunnen wij niet herleiden uit de tekst van de ontwerp-Natuurvisie.	Geen
		03-07		“Het Recreatieschap Drenthe geeft aan dat er van overtoerisme nog geen sprake is in de gemeente.” Vraag van indiener 03: <i>welke criteria worden hierbij gehanteerd?</i>	Zie punt 03-06.	Geen
		03-08		“Wel moet drukte goed gemonitord worden en is er goed onderzoek nodig bij uitbreiding van de verblijfs- en recreatieruimte.” Vraag van indiener 03: <i>wie gaat dit doen en welk belang heeft deze partij? Wie is de opdrachtgever?</i>	Zie punt 03-06.	Geen
		03-09		Vervolg citaat: “Verder is de redenatie dat er met name aan de bovenkant van de markt nog zeker ruimte is voor grote campings, b&b's en bungalowparken. Daar zijn er in heel Drenthe nog niet zoveel van en kan daardoor veel kansen bieden voor onze gemeente. Vanuit ‘Vitale Vakantieparken’ zal de komende periode worden onderzocht of natuur of landbouwgrond voor nieuwvestiging of uitbreiding gebruikt moet worden of dat er bestaande bestemmingen zullen worden (her)gebruikt.” “....bij een grote groei in de komende jaren er ook gewaakt moet worden voor overdruk en/of te grote beperking in het landschap” Visie van indiener 03:	De provincie volgt de wettelijke kaders zoals verankerd in de Wet natuurbescherming. Belangen- en alternatievenafweging zijn daar een onlosmakelijk onderdeel van . Als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen binnen het Natuurnetwerk Nederland is de regeling in de Provinciale Omgevingsverordening leidend.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Geschetste ontwikkelingen zijn in de ogen van indiener 03 zeer ongewenst. Hoe verhoudt zich één en ander de Natuurvisie? Ten eerste is er het terrein zélf waarop deze grote campings, b&b's en bungalowparken gerealiseerd zouden moeten worden. De natuur is er niet mee gediend wanneer deze terreinen recreatiegebieden. Dat er überhaupt wordt voorgesteld te onderzoeken of deze up-market bungalowparken <i>in</i> <u>Natuurgebieden</u> kunnen worden geplaatst is niet te rijmen met het willen beschermen van deze natuur. <u>Onderstaande vraag is niet retorisch!</u> Indiener 03 vraagt aan u: De Provincie heeft een Wettelijke Plicht de natuur te beschermen, is het niet? Hoe is dit dan mogelijk? Graag uw toelichting.		
		03-10		Er is écht een einde aan groei. Niet alles kán overal (Rapport Remkes). U kent beslist de inhoud. Om terug te keren naar Ontwerp Natuurvisie Gastvrije Natuur 2040: Blz. 13 rechter kolom Citaat: “Onze ambities voor biodiversiteit zijn concreet uitgewerkt in deze natuurvisie.” Juist de operationalisering van de natuurvisie mist indiener 03. Er zijn in dit document geen <u>concrete kaders</u> genoemd, niets is gekwantificeerd. Een SMART formulering ontbreekt. Hierdoor is het karakter van dit document beperkt tot een denkrichting, een indicatief document. Citaat: “Om achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen en deze juist te verbeteren is onderzoek en experimenteerruimte nodig.”	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Wij delen uw mening dat het woord “concreet” in deze zin niet goed past. De provincie geeft invulling aan het Rijksbeleid op het gebied van stikstofreductie in het kader van de regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering. Van de overige onderwerpen uit dit punt wordt kennisgenomen.	Uit de zin “Onze ambities voor biodiversiteit zijn concreet uitgewerkt in deze natuurvisie.” Is het woord “concreet” verwijderd.

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				De tijd voor onderzoek naar hoe het beter kan is voorbij. Deze weg is reeds gegaan en er is voldoende kennis vergaard om rechtsomkeert te maken en de natuur wérkelijk te gaan beschermen. Er zijn inmiddels duizenden onderzoeksrapporten geschreven in opdracht van zeer vele partijen. Het benutten en laten beleven van de natuur is en blijft niets anders dan exploitatie van deze natuur. Blz. 16 Citaat: “Natuur reageert op klimaatverandering en past zich zo goed mogelijk aan.” Wishful thinking. De natuur sterft uit; kan het tempo van de klimaatsverandering niet bijhouden. Dit is dichterbij de werkelijkheid. Voorbeelden hoeft indiener 03 hiervoor niet aan te reiken. Indiener 03 mag veronderstellen dat deze kennis ook bij u aanwezig is. Mocht dit niet het geval zijn dan licht ik het alsnog graag toe. (Zie Bronnen Silent Earth) Blz. 17 2e kolom van links Citaat: “De veranderingen gaan nu erg snel en daarom is het van belang dat we inzetten op het klimaatbestendig maken van natuur.” Een bijzonder lastige en complexe, zo niet onhaalbare, opgave lijkt indiener 03. Waarom zet u niet in op het <u>tegengaan van de klimaatverandering</u> door bijvoorbeeld de hoeveelheid gehouden vee in Drenthe drastisch naar beneden te brengen? Dan zijn we meteen van de stikstofdeken af die onder andere de heidevelden verstikt. Van het RIVM leert indiener 03 dat 46% van de stikstofdispositie veroorzaakt wordt door de landbouw (zie illustratie). Hier zijn grote slagen te maken. Over de effectiviteit van het reduceren van de veestapel ten aanzien van de		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				stikstofdispositie verkeert inmiddels niemand meer in onzekerheid. Waar komt de stikstof vandaan? Niet alle stikstof die Nederland uitstoot, komt ook in Nederland op de grond terecht: het grootste deel waait naar het buitenland. Nederland is dan ook niet de grootste importeur van stikstof. Van de stikstof die wél in Nederland neerslaat (dit noemt men stikstofdepositie) komt 46% van de Nederlandse landbouw, 32% uit het buitenland en 6% van het Nederlandse wegverkeer. Zie de afbeelding hieronder (bron: RIVM). Stikstofdepositie t.g.v. sector (GCN/GDN 2019) Bron: RIVM Waar komt de stikstof vandaan? Bron: RIVM 2019		
		03-11	Gewasbeschermingsmiddelen	Indiener vraagt aan u: Met alleen een handreiking te doen aan boeren die interesse hebben in gifvrije landbouw blijft het overgrote deel van de Drentse agrariërs gebruik maken van kunstmest en gif. Op welke termijn mogen de inwoners van Drenthe - en de Drentse natuur - rekenen op gifvrije landbouw en hiermee een gifvrije leefomgeving?	Het toelaten van gewasbeschermingsmiddelen is vastgelegd in nationale en Europese regelgeving, de provincie heeft hierin geen bevoegdheid.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		03-12	Groot wild	Blz. 46/47, Citaat: “GROOT WILD Mede door het realiseren van robuuste natuur voelt groot wild (edelherten, damherten en wilde zwijnen) zich steeds meer thuis in Drenthe. <u>Deze dieren zijn welkom en kunnen een stimulans zijn voor de natuurbeleving.</u>” Verderop op blz 47: Citaat: “Tot wij hier meer duidelijkheid over hebben, blijven we vanuit het voorzorgsprincipe de nulstand handhaven...” Indiener 03 vraagt aan u: Hoe rijmt u deze twee uitlatingen met elkaar? Welkom zijn én een nulstand handhaven - dat klinkt niet erg gastvrij in de oren van indiener 03 en is met elkaar in tegenspraak. Daarnaast: HOE wordt deze nulstand gehandhaafd? Vindt er afschot plaats?	In de Natuurvisie wordt omschreven dat groot wild welkom is in de provincie, maar dat wij ook oog moeten houden voor alle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild. Daarom is voorzichtigheid geboden. In het Uitvoeringsplan flora en fauna wordt dit verder uitgewerkt.	Geen
		03-13	Doden van dieren/jacht	Blz. 48, Citaat: “Doden van dieren is daarbij in beginsel de laatste maatregel, als er geen andere oplossing gevonden kan worden.” Andere oplossingen zijn er altijd. Graag brengt indiener 03 onder uw aandacht het rapport Met de Schrik Vrij, opgesteld door ecologisch onderzoeksbureau Triple E (zie Bronnen). Hieruit blijkt dat er effectieve alternatieven zijn voor het afschieten van dieren. Uiteindelijk blijken deze oplossingen zelfs kostenbesparend te werken. Andere provincies werkten al samen met Triple E. Een goede betrouwbare partner die ook de economische kant van zaken niet uit het oog verliest. (Zie Bronnen) Indiener 03 verzoekt u:	De Natuurvisie onderschrijft alternatievenafweging voordat overgegaan wordt tot het doden van dieren. Dit is tevens het wettelijk kader. De bevoegdheden van de provincie omtrent de jacht (zoals bedoeld in paragraaf 3.5 van de Wet natuurbescherming) zijn zeer beperkt. De provincie heeft alleen bevoegdheden bij jacht-sluiting in verband met weersomstandigheden. Voor het overige is het Rijk bevoegd gezag bij jacht. Voor zover met “jacht” hier schadebestrijding bedoeld wordt, vindt reeds alternatievenafweging plaats.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				De jacht zoals deze nu plaatsvindt zo spoedig mogelijk geheel stoppen. In plaats van Bejagen, dieren die overlast veroorzaken laten Verjagen. Wij hebben liever geen bloed aan onze handen, toch? Zeker niet als het ook écht anders kan.		
		03-14		Blz 56. 6.6 Faunabeheereenheid Drenthe Citaat: “Op het gebied van beheer en schadebestrijding werken wij samen met de Faunabeheereenheid Drenthe (FBE). De FBE is als organisatie ZELFSTANDIG verantwoordelijk voor het planmatig beheer van de coördinatie van een aantal diersoorten waarbij de Provincie een voorwaardenscheppende rol heeft.” Van de site van FBE Drenthe Citaat: “De Faunabeheereenheid Drenthe (FBE) is een samenwerkingsverband van vertegenwoordigers van agrariers, jachthouders, terrein beherende- en natuur- en milieubeschermende organisaties. Met als doelstelling om op basis van een door de Provincie goedgekeurd Faunabeheerplan op planmatige wijze uitvoering te geven aan: • Beheer, het beheer van inheems beschermde diersoorten. • Schadebestrijding, het voorkomen van belangrijke schade aan landbouwgewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of schade aan de fauna.” Indiener 03 vraagt aan u: Hoe zit het nu precies? De Provincie keurt het Faunabeheerplan goed dat door FBE Drenthe is opgesteld? Maar FBE is zelfstandig verantwoordelijk? Ligt de eindverantwoordelijkheid dus toch bij De Provincie? Dan moet dit duidelijk blijken uit de tekst van de visie. Terug naar Blz. 8/9, citaat: “De Provincie is direct verantwoordelijk voor de kwaliteit en kwantiteit van de natuur	De Faunabeheereenheid Drenthe heeft op grond van de Wet natuurbescherming de taak om invulling te geven aan planmatig beheer. Hiervoor stelt de Faunabeheereenheid Drenthe faunabeheerplannen voor haar werkgebied vast. De eisen waaraan een faunabeheerplan moet voldoen zijn in de Wet natuurbescherming en Provinciale Omgevingsverordening vastgelegd. Het faunabeheerplan heeft op grond van de Wet natuurbescherming de goedkeuring van Gedeputeerde Staten nodig. De provincie is verantwoordelijk voor de natuur. De provincie stelt het natuurbeleid en de wijze waarop daaraan uitvoering gegeven wordt vast. De provincie volgt de wettelijke kaders zoals verankerd in de Wet natuurbescherming. Belangen- en alternatievenafweging zijn daar een onlosmakelijk onderdeel van. De Drentse kernkwaliteiten zijn kaderstellend en vormen onze inspiratie om te komen tot een ontwikkeling die passend is bij Drenthe.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				binnen het Natuurnetwerk Nederland.” Graag uw toelichting. Met een beleid zoals voorgesteld in het visiedocument Gastvrije Natuur 2040 is de hoop op natuurbehoud, laat staan -herstel, vervlogen. Nogmaals: waar blijft Kernwaarde Natuur in relatie tot Wettelijke Plicht van de Provincie? <i>In het Drentse omgevingsbeleid geldt <u>natuur</u> (.....) als een kernkwaliteit en daarmee als een provinciaal belang waarop initiatieven van derden beoordeeld worden. Het doel daarbij is altijd om een kernkwaliteit <u>te behouden en</u> waar mogelijk te <u>versterken</u> in combinatie met het realiseren van een initiatief.</i> Het verhaal van de Kool en de Geit. Welke keuze gaat u maken? Indiener 03 wil u hierom met klem vragen om uw plannen drastisch te herzien en het zwaartepunt van de Natuurvisie 2040 daadwerkelijk bij de natuur te leggen. Graag verneemt indiener 03 uw reactie.		
04.	Natuurlijk persoon	04-01		Tekst in de grondwet van Ecuador: “Ecosystemen hebben het onvervreembare recht te bestaan, te bloeien en zich te ontwikkelen”. De prachtige natuurfoto’s die de tekst illustreren verhullen niet dat in dit Ontwerp alleen de mens de maat is voor het benutten, beschermen en beleven van de natuur. Schone lucht, schoon water, beleven van wildernis, het moet in dienst staan van de mens. Er is in dit Ontwerp geen pure liefde te vinden voor de intrinsieke waarde van de natuur en de intrinsieke waarde van de dieren; geen	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				liefde voor hun waarde los van menselijke belangen. Ik ben ervan overtuigd dat de 83 natuurorganisaties, die ik geteld heb in dit Ontwerp, die zich buigen over het behoud en het verbeteren van de natuurgebieden en de biodiversiteit allen het goede willen. Maar hoe kunnen al die natuurorganisaties de juiste beslissingen nemen als de belangrijkste stemmen aan de onderhandelingstafels worden gemist? Namelijk de stem van de natuurgebieden zelf, van de dieren en van de inwoners rond de natuurgebieden. Het zou ook de natuurorganisaties en het goede werk dat ze doen ten goede komen als aan de natuurgebieden, de dieren en de inwonersstemrecht wordt gegeven. Hoe kan dat anders? Een post-antropocentrische denktank Drenthe (PADD) kan door een nieuwe manier van denken oplossingen bieden. Die denktank zou zich moeten richten op de volgende 4 bezwaarpunten.		
		04-02	Vertegenwoordiging belanghebbenden	PADD Punt 1 Indiener 04 maakt bezwaar dat de natuurgebieden en de dieren in dit Ontwerp geen eigenstem hebben aan de onderhandelingstafel. In steeds meer landen worden aan stukken natuur eigen rechten toegekend en de status van rechtspersoon gegeven. Ook de natuurgebieden in Drenthe moeten die status krijgen van rechtspersoon, zodat werkelijk natuurminnende onafhankelijke mensen het welzijn van deze gebieden met hun intrinsieke waarden kunnen beschermen en verdedigen bij de rechter en mee aan tafel kunnen zitten bij de politieke en bestuurlijke besluitvorming over deze gebieden. Het geven van de status van rechtspersoon en in het algemeen rechten aan natuurgebieden is onderdeel van postantropocentrisch denken. Deze manier van	De Natuurvisie die nu ter inzage heeft gelegen, is een actualisatie van ons natuurbeleid. Drie onderdelen (groot wild, exoten en ganzen) zijn daarbij met diverse partijen breed afgestemd. Hierbij waren zowel beschermende als beheerende partijen betrokken. De partijen die wij daarbij betrokken hebben, zien wij als een goede vertegenwoordiging van de belanghebbenden bij deze thema's. Daarnaast heeft een ieder de gelegenheid gehad om een zienswijze in te dienen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				denken is de enige en meest grondige oplossing voor de urgente complexe (en in de toekomst waarschijnlijk catastrofale) problemen waar we nu mee te maken hebben. Langer wachten en ideeën blijven aandragen die voortkomen uit een vorm van denken die in feite deze problemen heeft gecreëerd is geen optie meer. Het is dan oude wijn (oude ideeën) in nieuwe zakken (nieuwe plannen, verordeningen, etc etc) gooien. Er zijn in de wereld genoeg voorbeelden van rivieren en speciale natuurgebieden die rechten hebben gekregen en/of rechtspersoon zijn geworden. (zie bijlage 1) In het post- antropocentrische denken is de aarde de maat voor alle dingen en neemt de mens zijn rechtmatige doch bescheiden plaats in als onderdeel van die aarde. Laat Drenthe koploper zijn en in dit Ontwerp een hoofdstuk toevoegen waarin staat dat er een denktank van onafhankelijke mensen voor post-antropocentrische oplossingen is gevormd. Een denktank die inderdaad de nodige robuuste oplossingen biedt en niet de ‘zogenaamd’ robuuste oplossingen die beschreven staan in het Ontwerp en die eigenlijk meer zijn van hetzelfde en die nog steeds voort komen uit de (zo is gebleken) verwoestende denkwijze en houding van de mens tegenover de natuur. Ook heeft indiener 04 zijn poesjes gesteriliseerd, zonder te vragen of ze het ermee eens waren, waardoor ik de jongste het recht ontnomen heb de trotse moeder te zijn van kleintjes. Het zal de grootste klus van de 21 ste eeuw zijn om het antropocentrische denken te verlaten en het post-antropocentrische denken eigen te maken. Een klus		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				vergelijkbaar met de omschakeling van het middeleeuwse denken (alle onbegrijpelijke fenomenen werden mythisch verklaard) naar de Verlichting, de tijd waar de mens de mythe en 'de Goddelijke hand in alles' verliet en ging geloven in de wetenschappelijke verklaringen en het verlichte denken. 1 mythe is helaas overleefd. De mythe dat de mens aan het hoofd van de schepping staat. Om de enorme problemen genoemd in dit Ontwerp op te lossen is het meer dan tijd dat we ook dat idee achter ons laten. En als we naar de wereld om ons heen kijken is die mythe eigenlijk al lang geleden ontkracht		
		04-03	Belangen- en alternatievenafweging	PADD Punt 2 Indiener 04 maakt bezwaar tegen het feit dat er in dit Ontwerp niet robuust gezocht wordt naar oplossingen die het doden van dieren vervangen door echte diervriendelijke methoden. Dit betekent niet dat er niet ingegrepen moet worden bij gevaarlijke situaties in het verkeer of schade aan gewassen. Verkeersongelukken zijn ook traumatische situaties voor wild. Ook schades aan de oogst van boeren zijn niet okay en helemaal niet het doden van schapen door wolven. Ook dieren rouwen om het verlies van hun partner of lid van hun kudde bij een verkeersongeluk. Ook schapen zijn getraumatiseerd na een moordpartij. Het begint al bij de titel van het Ontwerp. Ontwerp Gastvrije Natuur. Gastvrij voor wie? Alleen de mens dat is duidelijk. Wilde zwijnen zijn niet welkom. Vooral ook niet teveel groot wild. Ook geen wilde ganzen en zeker niet exoten. Liever ook niet teveel wolven en vossen. Maar om maar weer de terminologie van dit Ontwerp te gebruiken... In plaats van robuust optreden van de mens (afschieten) zouden er robuuste oplossingen gevonden moeten worden die goed zijn voor de dieren en	De provincie volgt de wettelijke kaders zoals verankerd in de Wet natuurbescherming. Belangen- en alternatievenafweging zijn daar een onlosmakelijk onderdeel van. Ook de gebruikte terminologie sluit daarop aan: jacht is een specifiek begrip en onderdeel van de Wet natuurbescherming (namelijk paragraaf 3.5). De bevoegdheden van de provincie zijn hierin zeer beperkt. De provincie heeft alleen bevoegdheden bij jachtsluiting in verband met weersomstandigheden. Voor het overige is het Rijk bevoegd gezag bij jacht. Wel heeft de provincie bevoegdheden als het gaat om beheer of schadebestrijding. De uitvoering die hierbij hoort, wordt verder omschreven in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				de mensen. De makers van dit Ontwerp zijn zich bewust van de controverse rond de jacht en het doden van dieren. Het woord jagers wordt niet openlijk gebruikt maar verborgen in zinnen als beheer, TBO's en particulieren. Slechts 2 keer in het hele stuk wordt het woord jager gebruikt.kom er eerlijk voor uit dat er niet robuust gezocht wordt naar humane diervriendelijke methoden. Terwijl die er wel zijn, als er maar naar gezocht wordt en niet alleen over nagedacht zoals 2 keer in de tekst wordt aangegeven. Voor het publieke debat over de jacht is het noodzakelijk dat duidelijk verwoord wordt dat de overheid voor de jacht is. Ook hier is de denktank nodig die een keer serieus en vastbesloten de jacht verbiedt als enige oplossing voor beheer en andere methoden vindt en toepast.		
		04-04	Gewasbeschermingsmiddelen	PADD Punt 3 Indiener 04 heeft er bezwaar tegen dat het Parlement niet doorpakt en een totaalverbod op giftige gewasbeschermende stoffen uitvaardigt. Men is bezig ecocide toe te voegen aan de lijst van 'crimes' die behandeld worden door het Internationaal Strafhof, naast agressie, genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. De aarde vergiften is ecocide plegen en dat wordt heel zeker strafbaar in de toekomst. Ook overheden zullen dan aangeklaagd worden (desnoods door de inwoners) als die deze middelen blijven toestaan. De dreiging van een aanklacht van ecocide door inwoners aan de overheid is een goede reden om nu al de giftige gewasbeschermende middelen te verbieden in Drenthe. Maar de beste reden is om een voorbeeld te willen zijn en als Drentse overheid moedig genoeg te zijn om deze middelen per direct te verbieden.	Het toelaten van gewasbeschermingsmiddelen is vastgelegd in nationale en Europese regelgeving, de provincie heeft hierin geen bevoegdheid.	Geen.
		04-05	Inspraak	PADD Punt 4 Op blz 20 staan de burgers	De Natuurvisie die nu ter inzage heeft gelegen is een actualisatie van ons natuurbeleid.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				genoemd als medeverantwoordelijk voor beslissingen over natuurgebieden. Indiener 04 maakt bezwaar tegen de zwakke positie die burgers hebben in dit Ontwerp als het aankomt op beslissingen over de natuur in hun leefgebied en in de natuurgebieden om hen heen. Aan burgers die niet verloren zijn gegaan in het bureaucratische moeras van de 83 natuurorganisaties (indiener 04 heeft er in dit Ontwerp 83 geteld, zie de lijst in bijlage 2) en nog helder zien wat de natuur in de alledaagse praktijk voor ze betekent, moet veel meer het woord worden gegeven en beslissingsrecht. Een voorbeeld hier is de onrust rond het Gasselternijveen. Voor de inwoners van de gemeente is "hun" natuurplek ontnomen. Het meertje bij 'Het Nije Hemelriek' beschouwden ze als "hun" plek. Het was heerlijk rustig zwemmen in het meertje. Een groepje uit Gasselternijveen nam er zelfs in de winter wekelijks een duik in. De zwaluwen nestelden in grote getale in de zandwallen rond het meer en er heerste nog stilte in het bos, waarin wandelaars en herten respectvol oog in oog met elkaar konden staan. Dat gaat veranderen. De gemeenteraad heeft niet gekozen voor een renovatie van het oude vervallen recreatiecomplex, maar gekozen voor een grootschalig resort en veel meer bungalows. Veel economische en toeristische voordelen dus, met veel drukte en overvolle wegen. De inwoners werden niet gehoord. Op zijn minst is hier een compensatie op zijn plaats, maar beter is nog dat de inwoners meer beslissingsrecht krijgen. Gelukkig lieten de inwoners het hier niet bij zitten, ze worden mondiger. Ze stapten naar de rechter. Het hele project Gasselternijveen Resort loopt nu vertraging op en misschien afstel in de toekomst.	Burgers hebben invloed via hun gekozen bestuurders en in dit geval via een zienswijzeprocedure. Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Uw voorbeelden betreffen de uitvoering van wettelijke taken van de gemeente.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Ook in Nooitgedacht stapten inwoners naar de rechter vanwege de bomenkap in hun mooie groene buurt. Zij wonnen de rechtszaak. Kortom: De inwoners worden mondiger. Gemeenteraden krijgen steeds meer te maken met protesten en petitie en rechtszaken. Maar het kan toch niet zo zijn dat gevechten rond soortgelijke ontwikkelingen in natuur/woon gebieden in de toekomst steeds meer voor de rechter uitgevochten en beslist gaan worden? Meer beslissingsrecht voor de inwoners bij grote ingrepen in hun natuur/woongebied kan een oplossing zijn. Tot slot: In de bijlage 2 staat de lijst die de 83 ‘stemmen’ (natuurorganisaties) opsomt die iets te zeggen hebben over de natuur in Drenthe en die genoemd worden in dit Ontwerp. Maar de twee belangrijkste ‘stemmen’ staan er niet bij. Die van de natuur zelf en die van de dieren. Ook belangrijke stemmen van burgers worden niet gehoord. Zolang dat niet het geval is blijft alles bij het oude. Daarom die post- antropocentrische denktank.(PADD) Die met een nieuwe manier van denken oplossingen gaat aandragen die goed zijn voor de natuur, de dieren en de mens, want dat is de aard van postantropocentrisch denken nl: dat het rekening houdt en mededogen heeft voor alles wat leeft. Bijlage 1 In Nieuw Zeeland is de rivier Whanganui in 2017 erkend als een levende entiteit met rechten. Dat was het sluitstuk van een lange juridische strijd van de Maori. De rivier kan nu juridisch vertegenwoordigd worden door een orgaan waarin mensen uit de regering en de Maori zitting hebben.		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				In Bangladesh zijn alle rivieren erkend als levende wezens met een juridische status. De Friese gemeente Noardeast-Frylan heeft een motie aangenomen om de Waddenzee bijzondere rechten toe te kennen. De 'Ambassade van de Noordzee' in Nederland ijvert ervoor om de Noordzee tot rechtspersoon te verklaren. Hert IVN Limburg onderzoekt of de Maas de status van rechtspersoon kan krijgen. In India werden de rivieren de Ganges en Yamuna door de deelstaat Uttarakhand uitgeroepen tot rechtspersoon. Er zijn nu 24 landen waar de rechten van rivieren, bossen, dieren, gletsjers, en watervallen officieel erkend zijn. Bijlage 2 Lijst van beslissing nemers, beslissing uitvoerders en invloed uitoefenaars op de natuur in Drenthe in de vorm van organisaties, richtlijnen, wetten, instanties, overheden, programma's, plannen, strategieën, pacten, koersen, documenten, commissies, akkoorden, netwerken, visies, natuur beschermingen, verordeningen, schappen, beleid, agenda's, instituten, beheer, federaties, rapportages, lijsten, adviezen, raden, subsidies, bureaus, particulieren..... Indiener 04 telde er 83 in het Ontwerp, de 60 die invloed uitoefenen op de biodiversiteit niet meegeteld. 1 Provinciale Staten 2 Gedeputeerde Staten 3 Team Landelijk Gebied 4 Commissie Landelijk Gebied 5 Statencommissie Omgevingsbeleid 6 Europese Biodiversiteits Strategie 2030 7 NNN Natuur Netwerk Nederland 8 Deltaplan Biodiversiteit herstel		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				9 Klimaatakkoord en partners 10 Landelijke Bossenstrategie 11 Bos voor de Toekomst 12 Drentse Bomen en Bossenstrategie 13 VHR Europese Vogel en Habitat richtlijnen 14 Natuurpact 15 Programma Natuur 16 TBO's Terrein Beherende Organisaties 17 Particulieren 18 Koersdocument Stikstof 19 Koersdocument Drentse Aanpak Stikstof 20 Agenda Boer Burger en Biodiversiteit 21 MARF advies 22 Omgevingsvisie Drenthe 2018 23 Basis Kwaliteit Natuur Drenthe 24 Wnb Wet natuur bescherming 25 PNP Programma Natuurlijk 26 Awb Algemene wet bestuursrecht 27 POV Provinciale Omgevings Verordening 28 Landelijke wet en regelgeving 29 Natura 2000 gebieden Europa 30 Nationale Parken 31 De 8 deelgebieden 32 NND Natuur Netwerk Drenthe 33 De Omgevingswet brengt 25 wetten samen 34 Duurzame Bollenteelt 35 Landelijke Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 36 OBN Kennis Netwerk Ontwikkelingen Beheer Natuur- kwaliteiten 37 Landelijke stikstofwet 2021 38 Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 39 Kader Richtlijn Water 40 Recreatieschap Drenthe		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				41 Landschapsbeheer Drenthe 42 Economische Koers Drenthe 2020- 2023 43 Nota Klimaat adaptatie Drenthe 44 Beleid Biograndstoffen (is in de maak) 45 Zonnewijzer Biodiversiteit 46 LOFAR gebied 47 Agenda Natuurinclusief 48 Programma Toekomstgerichte Landbouw 49 Programma Duurzame Veehouderij Drenthe 50 De 3 Nationale Parken 51 De Standaard voor Nationale Parken Nieuwe Stijl 52 Deltaprogramma Biodiversiteit 53 Aanvalsplan Grutto 54 Meer dan 60 organisaties binnen het Deltaplan Biodiversiteitsherstel 55 BKN Basis Kwaliteit Natuur 56 BKD Basis Kwaliteit Natuur Drenthe 57 Europees Gemeenschappelijk Landbouw Beleid 58 IVN Instituut voor Natuur Educatie 59 LBD Landschaps Beheer Drenthe 60 NMFD Natuur en Milieu Federatie Drenthe 61 Plan Boom 62 SER soorten Effect Rapportage 63 BOA's 64 Unielijst Europa 65 Maatschappelijke Advies Raad Faunaschade 66 PAS Programma Aanp Stikstof 67 Prolander 68 Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2030 69 VRN Voortgangs Rapportage Natuur 70 SNL Subsidie Stelsel Natuur en Landschap 71 ANLB Subsidie Verordening Natuur en Landschaps Be- heer		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				72 SKNL Subsidieregeling Kwaliteits impuls Natuur en Landschap 73 Natuur Beheer plan verankerd in SNS 74 Landelijk Netwerk Ecologische Monitoring 75 PBL Plan bureau voor de Leefomgeving 76 CBS Centraal bureau Statistiek 77 Meerjaren Programma Monitoring 78 Wet Stikstof Reductie en Natuur herstel 79 Koersdocument Drentse Aanpak Stikstof 80 Bermberaad 81 AND Agrarische Natuur Drenthe 82 Plan van Aanpak Akker en Weidevogels 2017-2019 83 FBE Fauna Beheer Eenheid		
05	NMF-Drenthe, HDL en NM	05-01		Graag maakt indiener 05 gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerp van de geactualiseerde Gastvrije natuur - Natuurvisie 2040.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		05-02		Algemeen Drenthe kent een grote afwisseling aan bijzondere natuurgebieden. Van uitgestrekte heidevelden, hoogvenen en bossen tot fraaie beekdalen en het aantrekkelijke kleinschalige cultuurlandschap. Daarbij zijn niet alleen de Natura 2000-gebieden bijzonder, zoals in de inleiding van de ontwerp Natuurvisie wordt gesteld, maar ook de NNN-gebieden én de gebieden daarbuiten. Op pagina 7 stelt u “door ons natuurbeleid lijkt de afname van de biodiversiteit in het NNN te zijn gekeerd”. Met soorten van het moeras en water, zoals de otter, de bever en de zeearend, gaat het inderdaad goed maar in het algemeen gaat het in de Drentse natuur met heel veel soorten helemaal niet goed. Met name soorten van voedselarme omstandigheden (heischrale graslanden, heide, hoogvenen) staan nog steeds onder druk.	De provincie onderkent dat soorten in voedselarme systemen onder druk staan. In de Natuurvisie staat ook dat naast verdroging en stikstoflast het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het landelijk gebied van invloed op de biodiversiteit is. De provincie baseert zich onder meer op de rapportage van het Planbureau voor de Leefomgeving dat de biodiversiteit binnen het Natuurnetwerk Nederland, zich op bescheiden schaal aan het herstellen is en dat de duurzame instandhouding van Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten binnen het Natuurnetwerk Nederland verbeterd is. Om te werken aan een gunstige staat van instandhouding is nog veel nodig. Met het uitvoeren van onder andere het Programma Natuurlijk Platteland, de	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Belangrijke oorzaken hiervan zijn de hoge stikstofdepositie op natuurgebieden in combinatie met verdroging. Daarnaast is ook de invloed van bestrijdingsmiddelen op bijvoorbeeld bodemleven en insecten naar onze inschatting van wezenlijke invloed en daarmee een grote bron van zorg. Diverse stoffen worden tot in het hart van de natuurgebieden aangetroffen. Nader onderzoek naar negatieve effecten en maatregelen om deze effecten sterk terug te dringen, zijn nodig om de Drentse natuur te beschermen. Zoals ook in de ontwerp Natuurvisie is aangegeven, wordt de verdroging in belangrijke mate veroorzaakt door de inrichting van ons watersysteem. Daar komt bij dat veel natuurgebieden nog niet adequaat zijn ingericht voor de natuurfunctie. Bovendien wordt de verdroging nog versterkt door de droogteperioden als gevolg van klimaatverandering.	Gebiedsgerichte aanpak Stikstof en nog extra generieke maatregelen, zetten we ons in om de milieuecondities te verbeteren.	
		05-03	Klimaat	Dit betekent dat het noodzakelijk is om het huidige watersysteem om te vormen naar een klimaatrobuust watersysteem dat de gevolgen van klimaatverandering (hitte, droogte en extreme buien) kan opvangen. Zoals indiener 05 ook al in haar reactie op het concept Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027 hebben aangegeven, vraagt deze problematiek om een daadkrachtige samenhangende aanpak en een verdere doorvertaling van de Nota Klimaatadaptatie. In hun ogen is daarin een Drentse watertafel om te komen tot een integrale afstemming essentieel.	De provincie wil inspelen op klimaatverandering en daarvoor klimaatrobuuste systemen ontwikkelen. Dit zal de komende jaren verder uitgewerkt worden.	Geen
		05-04	Beschermen, beleven en benutten	Beschermen, beleven en benutten In paragraaf 2.4 is aangegeven dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij het uitgangspunt is dat beleven en benutten niet ten koste gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. Dit uitgangspunt onderschrijft indiener 05 van	De provincie stimuleert het recreatief medegebruik van natuurgebieden. Dit mag niet ten koste gaan van de aanwezige natuurwaarden. Waar recreatief medegebruik leidt tot schade aan de natuur, wordt met terreinbeheerders gezocht naar mogelijkheden om de waarden	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				harte, maar in de uitwerking lijkt de balans toch door te slaan naar beleven en benutten. Dat begint al bij de volgende zin “Immers als we de natuur onvoldoende beschermen, dan valt er ook niets meer te beleven en benutten”. Dit komt over alsof dit de enige reden is om aan bescherming te doen, terwijl de intrinsieke waarden van natuur op zich al voldoende reden zouden moeten zijn om natuur te beschermen. Daar komt nog bij dat 2.4.1, de sub-paragraaf over beschermen, meer over beleven dan over beschermen gaat. Als het om het aspect beleven gaat dan ziet indiener 05 in hun natuurgebieden een toename in bezoekers en activiteiten. Op zich is het positief dat de samenleving veel waarde hecht aan natuur in de directe omgeving en hiervan geniet, maar er zijn ook negatieve effecten van een toenemende recreatiedruk. Zo vallen onder soorten zoals de hazelworm en andere reptielen verkeersslachtoffers, worden kraanvogels in de broedperiode verstoord en zorgen loslopende honden en mensen buiten de paden voor verstoring van bijvoorbeeld ree-en en dassen. Er lijkt ook steeds meer “geld verdient te moeten worden met natuur”. Dit vraagt niet alleen om een hernieuwde zonering van recreatie maar ook om het stellen van grenzen. Niet alles kan overal. Daarnaast ziet indiener 05 dat dit veel van hun gastheerschap vraagt, ook op het vlak van toezicht en handhaving. In dit kader wringt het dat u de component Toezicht binnen de Openstellingsbijdrage niet heeft opengesteld in het subsidiekader. De ‘lasten’ komen hierdoor onevenredig bij de terreinbeheerders te liggen. Indiener 05 verzoekt u daarom de middelen voor Toezicht conform de landelijke SNL-systematiek te verstrekken.	van natuur en recreatie op elkaar af te stemmen. Dit laatste valt buiten de context van de Natuurvisie. De discussie hoe toezicht georganiseerd en gefinancierd wordt, vindt plaats buiten de context van deze Natuurvisie.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Indiener 05 steunt uw inzet op de combinatie van economie en natuur, zoals die staat verwoord in sub-paragraaf 2.4.3 over benutten. Het is een goede zaak dat wordt erkend dat de teruggang van de biodiversiteit niet uitsluitend kan worden tegengegaan met de realisatie van het NNN en dat meer aandacht voor natuur- en landschapswaarden buiten het NNN hoogstnoodzakelijk is. Maar indiener 05 vindt dat er wel erg uitgebreid wordt ingegaan op wat er allemaal loopt op het vlak van de transitie naar natuurinclusieve landbouw. Wat indiener 05 betreft is het voldoende om dat in deze Natuurvisie kort aan te stippen en verder te verwijzen naar de programma's Duurzame Melkveehouderij Drenthe en Boer Burger Natuur Drenthe.		
		05-05	Soortenbeleid	Soortenbeleid In de ontwerp Natuurvisie is geen nadere uitwerking van actief soortenbeleid opgenomen. Paragraaf 5.2 Soortenbescherming verwijst naar juridisch instrumentarium dat kan worden ingezet en voor de monitoring wordt verwezen naar de partners in het veld. De provincie heeft echter een grote verantwoordelijkheid voor de biodiversiteit in Drenthe, ook vanuit de (inter)nationale verplichtingen. Dit vereist dat u ook actief inzet op soortenbescherming en daarvoor ook soortenbeleid opstelt. Dit ontbreekt in de ontwerp Natuurvisie. De afgelopen jaren zijn er wel voor specifieke soorten zoals de knoflookpad en valkruid projecten uitgevoerd, maar er is geen sprake van bovenliggend beleid. Ditzelfde geldt voor de boerenlandvogels. Maatregelen voor akker- en weidevogels zijn in uitvoering zonder dat deze voortkomen uit of gebaseerd zijn op provinciaal beleid. Het gevolg is dat er nu gewerkt wordt aan een predatieprotocol, terwijl de leefgebieden nog niet op orde zijn.	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Verdere vertaling vindt plaats in uitvoeringsdocumenten. Voor specifiek de soorten werken we dit verder uit in het Uitvoeringsplan flora en fauna. Het onderwerp boerenlandvogels staat in de Natuurvisie uitgewerkt in de deelparagrafen over Natuurnetwerk Drenthe en de paragraaf over Soortenrijk Drenthe. Dit beleid richt zich op de leefgebieden. De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe 2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kernelementen in dit plan van aanpak. De aanpak sluit	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Ook voor reptielen zoals adder, gladde slang, levendbarende hagedis, hazelworm en zandhagedis (in iets mindere mate) is Drenthe belangrijk. In het vorige Flora & Faunabeleidsplan was door de provincie al beloofd iets substantieels te doen voor reptielen, omdat in de SNL reptielen totaal niet aan bod komen. Indiener 05 verzoekt u om nader uitwerking te geven aan actief soortenbeleid voor onder meer boerenland-vogels en reptielen.	aan bij de Wet natuurbescherming die er vanuit gaat dat allereerst komt vast te staan dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voordat predatiebestrijding plaatsvindt. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt. Daarnaast werkt Drenthe via de subsidieregeling biodiversiteit aan herstel van de leefomstandigheden van bijvoorbeeld de zandhagedis, de kamsalamander en de knoflookpad. Ook krijgen reptielen en amfibieën volop aandacht bij de inrichting van gebieden binnen Natuurnetwerk Nederland die nog voor natuur ingericht moeten worden. Tevens worden maatregelen en monitoring voor ze uitgevoerd in het kader van Natura 2000. Daarvoor werkt de provincie nauw samen met haar partners zoals de terreinbeheerders, kennisinstituten en vrijwilligers.	
		05-06	Groot wild	'Groot wild' We zijn blij met het feit dat u voor het edelhert en damhert niet langer het nulstandbeleid hanteert, wanneer dieren zich spontaan vestigen. Dit is ook in lijn met de hoofdgedachte dat 'alle soorten die van oorsprong in Drenthe voorkomen' van harte welkom zijn. Indiener 05 vindt het jammer dat u niet de stap durft te zetten om dit ook voor het wild zwijn toe te passen. Bovendien is indiener 05 van mening dat de mogelijkheid van het bijplaatsen van (vrouwelijke) edelherten. overwogen moet worden. De mannetjes komen wel, maar hinden zijn erg plaats trouw. Dit betekent dat zonder het bijplaatsen de kans op spontane vestiging van hinden klein is, waardoor zich waarschijnlijk geen populatie zal ontwikkelen.	"Groot wild" is een sterk ingeburgerde term die als verzamelwoord voor deze drie soorten gebruikt wordt (zie bijvoorbeeld ook www.natuurmonumenten.nl/groot-wild). Wat onder "wild" in de zin van jacht-soorten verstaan wordt, is duidelijk gedefinieerd in artikel 3.20 van de Wet natuurbescherming.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Het damhert gaat hoe dan ook uit Friesland komen. De Friese populatie wordt als natuurlijke populatie gezien, maar uit de tekst van de ontwerp Natuurvisie wordt niet duidelijk of u de vestiging van damherten uit Friesland ziet als onnatuurlijke introductie of als spontane vestiging. Wat indiener 05 betreft zou u een eventuele vestiging van Friese damherten in Drenthe moeten zien als spontane vestiging. Overigens heeft indiener 05 moeite met het feit dat u voor edelherten, damherten en wilde zwijnen nog steeds de term 'groot wild' hanteert. Indiener 05 verzoekt u hiervoor een andere term, bijvoorbeeld evenhoevigen, te hanteren omdat deze dieren niet bejaagd mogen worden.		
		05-07	Ganzen	Ganzen Volgens de ontwerp Natuurvisie kiest u als hoofdlijn voor bescherming van ganzen in de winterperiode en schadebestrijding in de zomerperiode. Tegelijkertijd geeft u aan dat ganzen vanaf 1 februari bejaagd kunnen worden om schade te voorkomen. Dit leidt tot verstoring onder opvettende overwinterende ganzen. Hiermee ondergraaft u uw eigen hoofdlijn, omdat er dan niet langer sprake is van een winterrust van 5 maanden zoals dat nu het geval is. Tegelijkertijd vraagt indiener 05 zich af in hoeverre er op 1 februari al sprake kan zijn van schade aangezien het groei-seizoen dan nog niet begonnen is. Verschillende Drentse Natura 2000-gebieden kennen instandhoudingsdoelen voor overwinterende ganzen. Daarmee heeft de provincie een grote verantwoordelijkheid voor de bescherming van overwinterende ganzen. Het terugdringen van (schade door) (stand)ganzen is wat indiener 05 betreft pas mogelijk, wanneer de winterrust voor overwinterende (trek)ganzen is geborgd en er voldoende foerageergebieden zijn. De provincie Groningen heeft in dit kader een Ganzenakkoord afgesloten dat ten aanzien	Voor de uitvoering van het beleid rond ganzen en ganzenschade is een opdracht verstrekt aan de Faunabeheereenheid Drenthe om te komen tot een ganzenakkoord met betrokken partijen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				van schade is vertaald in maatwerkplannen per gebied. Indiener 05 heeft begrepen dat zo'n Ganzenakkoord ook voor Drenthe wordt overwogen. Indiener 05 adviseert om het opstellen van een Ganzenakkoord in de Natuurvisie aan te kondigen en het uiteindelijke Ganzenakkoord onderdeel te laten uitmaken van het Uitvoeringsplan Flora en Fauna.		
		05-08	Bosuitbreiding	Bosuitbreiding In de ontwerp Natuurvisie is in 2.24 uw voornemen ten aanzien van de Drentse uitwerking van de landelijke Bosstrategie verwoord. U bent van mening dat het grootste deel van de benodigde bosuitbreiding binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) gerealiseerd kan worden. Indiener 05 is van mening dat het grootste deel van de bosuitbreiding juist buiten het NNN gerealiseerd zou moeten worden, omdat bosaanplant zich maar beperkt laat combineren met de natuurdoelen. Bosaanleg in overgangsgebieden kan bijvoorbeeld worden gecombineerd met een verminde-ring van de stikstofdepositie op natuurgebieden en de realisering van andere doelen op het vlak van water en klimaat. Ook kunnen nieuwe bosgebieden stapsteden vormen tussen natuurgebieden.	Zoals in de Natuurvisie vermeld is, wordt in de landelijke Bossenstrategie gestreefd naar een netto uitbreiding van het areaal bos in Nederland met 10% in 2030, wat neerkomt op ongeveer 37.000 hectare. Als Drenthe een evenredig aandeel neemt in deze ambitie dan betekent dit dat de provincie streeft naar 3.700 hectare bosuitbreiding tot 2030. Ruimte hiervoor wordt gezocht zowel binnen als buiten het Natuurnetwerk Nederland. Dit wordt verder uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.	Geen
		05-09	Ecologische verbindingen	Ecologische verbindingen Op pagina 30 wordt terecht gesteld dat het belang van ecologische verbindingen door het veranderende klimaat nog groter is geworden. In de Natuurvisie is hier echter slechts beperkt invulling aan gegeven; de tekst gaat met name over verbindingen langs landschapselementen en groen-blauwe dooradering. Voor een klimaat robuust natuurnetwerk zouden eigenlijk alsnog de eerder geplande robuuste verbindingen gerealiseerd moeten worden.	In de Natuurvisie wordt de ambitie uitgesproken om robuustere ecologische verbindingen te realiseren en wij willen graag met u invulling geven aan deze robuustere verbindingen tussen belangrijke natuurgebieden.	Geen
		05-10	Landschap	Landschap Indiener 05 onderschrijft het belang dat u toekent aan 'het Drents Goud', de landschapselementen in Drenthe.	Dit onderwerp wordt niet beschreven in de Natuurvisie. Dit onderwerp zal verder worden	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Behoud en herstel van deze landschapselementen is van groot belang. In dit kader is het goed dat u samen met de gemeenten wilt onderzoeken hoe het beheer van deze elementen gefinancierd kan worden vanuit het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid of anderszins. Ook voor indiener 05 is de financiering van het beheer van landschapselementen echter een punt van zorg, specifiek buiten het NNN. Binnen het agrarisch natuurbeheer is hierin voorzien, maar voor de natuurorganisaties zijn buiten het NNN geen middelen beschikbaar voor het beheer van landschapselementen. Indiener 05 verzoekt u om deze middelen wel conform de SNL-systematiek beschikbaar te stellen en hier additioneel provinciaal budget voor te reserveren.	meegenomen in de uitwerking van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid.	
		05-11	Overig	Overige detailopmerkingen - Volgens de tekst op pagina 7 zou de zeearend weer in Drenthe broeden. De werkgroep Zeearend Nederland maakt echter geen melding van broedende zeearenden in Drenthe. - Onder de foto op pagina 35 staat "Overgangsgebieden zoals de Hoorns". Dit gebied is begrensde NNN en dus geen overgangsgebied. - Op pagina 47 wordt ingegaan op de bestrijding van invasieve exoten. Het is niet altijd zinvol om invasieve exoten te vuur en te zwaard te bestrijden, omdat het middel soms erger is dan de kwaal.	Wat betreft de eerste detailopmerking onderschrijven wij uw opmerking. De zeearend broedt inderdaad nog niet in Drenthe. Wat betreft de tweede detailopmerking onderschrijven wij uw opmerking. Dit overgangsgebied sluit inderdaad niet aan bij paragraaf 3.6 van de Natuurvisie. Er is een andere foto geplaatst. De laatste opmerking gaat in op de aanpak van invasieve exoten en de afweging welke soorten aangepakt moeten worden. Dit wordt verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	De vermelding van de zeearend in de inleiding is verwijderd. Er is een andere foto geplaatst op pagina 35.
06	Imkersver. Steenwijkerwold	06-01	Verbeteren leefgebied/versterken natuurlijke biodiversiteit	Indiener 06 als imkervereniging heeft uw ontwerp Gastvrije Natuur gelezen en vinden dat het grote belang van honingbijen hierin ontbreekt. Indiener 06 heeft dit in een brief, zie de bijlage (hieronder) uiteengezet en hoopt u hiermee voldoende te	Het verbeteren van leefgebied en het versterken van de natuurlijke biodiversiteit zijn centrale punten in de Natuurvisie. Bijen zijn hierbij gebaat. Voor wat betreft de uitvoering van de maatregelen in het kader van Natura 2000	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				informereren zodat het belang van indieners 06 bijenvolken meegenomen kan worden in de beoordeling van het ontwerp. Gastvrij, ook voor de bij Naar aanleiding van ontwerpnota Gastvrije Natuur wil indiener 06 als imkers uit de regio Westerveld Steenwijkerland - verenigd in de Imkervereniging Steenwijkerwold e.o., sinds 1903 - deze visie graag aangevuld zien met onderstaande aandachtspunten, zodat indiener 06 ook in de toekomst op een gezonde manier kunnen blijven imkeren in harmonie met onze omgeving en kan indiener 06 als imkers onze bijenvolken blijven inzetten als bestuivers van gewassen zodat onze voedselvoorziening niet in gevaar komt. Alle bij indiener 06 aangesloten imkers, waaronder ook een aantal beroepsimkers, zijn voor 100% afhankelijk van de natuur. Dat was honderdvijftig jaar geleden niet anders. Al in de kranten van rond 1850 wordt er verslag gedaan van het wel en wee van de bijenhouderij en werd verslag gedaan van imkers die van heinde en ver met hun volken afreisden naar de heidevelden in Drenthe. De oudste bijenhoudersverenigingen van Nederland bevinden zich in Drenthe en de Stellingwerven. De gemeente Hoogetveen heeft de bij zelfs in zijn wapen staan. Biodiversiteit is van levensbelang voor een gezonde bijenhouderij en daarmee van grote invloed op een doelmatige bestuiving van ons voedsel. 76 % van ons voedsel is afhankelijk van de bestuiving door insecten (zie bijlage in de map zienswijze: resolutie van het Europees Parlement). Daarbij is het belangrijk te weten dat natuurlijke bestuiving zorgt voor een grotere	wordt altijd rekening gehouden met de aanwezige flora en fauna, zeker als het gaat om kwetsbare soorten.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				voedingswaarde en een betere houdbaarheid van fruit. Zo heeft onderzoek aangetoond dat bestoven aardbeien langer houdbaar zijn dan aardbeien van planten die niet zijn bestoven. De sterke afname van de biodiversiteit is verantwoordelijk voor een afname in drachtkwantiteit en drachtkwaliteit. Dit betekent dat zowel stuifmeel als nectar in hoeveelheid en kwaliteit achteruit zijn gegaan. Het spreekt vanzelf dat dit nadelige gevolgen heeft voor onze honingbijen en even grote negatieve effecten heeft op de wilde bijensoorten. Van de 331 soorten wilde bijen die in Nederland voorkomen, staan er 55% op de Rode Lijst. (zie Basisrapport Rode Lijst Bijen, - EIS 2018-06, staat in map zienswijze). Naast de grote ecologische waarde van bijen voor een gezond functioneren van onze natuur, vertegenwoordigt de honingbij ook een belangrijke economische waarde, die meer dan veertien miljard euro bedraagt (zie bijlage: de door het Europees Parlement aangenomen resolutie, 2017.2115 – INI, staat in map zienswijze). In punt 17 van deze resolutie worden overheden aangespoord om onmiddellijk maatregelen te nemen om een grootschalige langetermijnstrategie voor de gezondheid en herpopulatie van bijen ten uitvoer te leggen, teneinde het momenteel afnemende wilde biënestand in de EU in stand te houden. Omdat bijen voor hun mogelijkheid tot ontgiften aangewezen zijn op bepaalde bodemschimmels zoals o.a. is aangetoond door onderzoekster M. Levefre (zie bijlage bij zienswijze), strekt de biodiversiteit zich ook tot een gezonde bodem uit. Ook is voor bijen schoon en niet met chemicaliën vervuild water van levensbelang. Daarmee		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				vormt een sterke vermindering in het gebruik of een verbanning van de voor bijen meest giftige bestrijdingsmiddelen de grootste bijdrage aan een gezond insectenleven. Uit recent onderzoek van Professor Dave Goulsen blijkt dat 6 deeltjes neonicotinoïden op één miljard al voldoende zijn om de nestgroei van hommels te verminderen en leidt tot een daling van het aantal koninginnen per nest met 85 %. De grootste gebruiker van neonicotonoïden is de sierteelt. Helaas zijn de nieuwe middelen die als vervangers worden aangeprezen net zo giftig. Ze werken namelijk op dezelfde wijze: deze neurotoxinen werken namelijk eveneens systemisch d.w.z. ze verspreiden zich door de hele plant. Het gaat hier onder meer om sulfoxaflor, cyantraniliprole en flupyradifurone. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat schimmelwerende middelen ook zeer schadelijk zijn voor bijen, omdat deze het ontgiftingssysteem van de bijen lamleggen, waardoor insecticiden wel duizend keer giftiger worden. Naast indiener 06 dringende verzoek de biodiversiteit in zijn geheel te verbeteren, wil indiener 06 er sterk op aandringen dat vóórdat er zware ingrepen in de natuur uitgevoerd worden, er vooraf goede inventarisaties plaatsvinden naar het aanwezige bodem- en insectenleven om te voorkomen dat er waardevolle, bestaande natuur verdwijnt om plaats te moeten maken voor zogenaamde "nieuwe natuur".		
07.	KNJV afd. Drenthe en 21 WBE's	07-01		Dit vormt de inhoudelijke aanvulling op indieners 07 pro forma-zienswijze (uw kenmerk 202102819-00966050). Met belangstelling heeft indiener 07 kennis genomen van uw document 'Gastvrije natuur, Natuurvisie 2040'. Indiener 07 juicht het toe dat er sprake is van overkoepelend	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				beleid, dat enerzijds gericht moet zijn op praktische effecten en uitvoering en anderzijds op de eigenheid van onze mooie provincie en de natuurkwaliteiten van de provincies om ons heen (en buurland Duitsland). De provincie staat niet op zichzelf en dieren en planten houden zich niet aan door de mens bedachte lijnen in de Bos-atlas. Als geen ander is de jager (1) betrokken bij zijn of haar landschap. Van oudsher wortelt de jagerij in de natuur en de Drentse ontwikkelingen qua flora en fauna zijn niet onbekend voor indiener 07. Opgedeeld in 21 wildbeheereenheden zijn meer dan 1.300 jagers oprecht betrokken en intrinsiek gemotiveerd bij de Drentse natuur. In algemene zin gekoppeld aan de Drentse agrarische sector, aan de 88 boermarken en aan de historische totstandkoming van de natuur in Drenthe zoals we die nu kennen.		
		07-02	Jacht	Indiener 07 merkt op dat jacht (2) (of: jagen) niet een keer genoemd is in uw Natuurvisie. Daarmee doet u wat indiener 07 betreft de inzet en betrokkenheid van vele honderden vrijwilligers in het groen te kort. Tevens kan bij de burger én bij politiek & bestuur de indruk ontstaan dat faunabeheer geen relevante functie vervult binnen natuurbeleid. Waar in sommige gevallen gezegd kan worden dat volgens de intentie van de wet beheer (door het doden) een laatste optie is, zo geldt dat zeker niet in alle gevallen. Concreet stelt indiener 07 voor dat het College van Gedeputeerde Staten uitspreekt dat deze Natuurvisie jacht op geen enkele wijze wenst uit te sluiten. Daarnaast stellen we concreet voor dat in de Natuurvisie zal worden benoemd dat verbanden van jagers-beheerders — in een omvang die liefst regionaal kan werken — in de uitvoering van faunabeheer worden betrokken, in lijn met de Natuurvisie.	U geeft aan met “jacht” zowel jacht (zoals bedoeld in paragraaf 3.5 van de Wet natuurbescherming) als beheer en schadebestrijding te bedoelen. De bevoegdheden van de provincie omtrent de jacht zijn zeer beperkt. De provincie heeft alleen bevoegdheden bij jachtsluiting in verband met weersomstandigheden. Voor het overige is het Rijk bevoegd gezag bij jacht. Voor zover met “jacht” hier beheer schadebestrijding bedoeld wordt, is het abstractieniveau van een visie hoog. Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Verdere vertaling omtrent beheer en schadebestrijding gebeurt in het Uitvoeringsplan flora en fauna. Desalniettemin	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				<i>Voetnoot: (1). Onder jacht worden hier bedoeld: de wettelijke principes jacht (benutting), beheer en schadebestrijding.</i> <i>(2.) Idem.</i>	wordt beheer in de visie wel degelijk meerdere keren genoemd, met name in hoofdstuk 5. De rol- en takenverdeling tussen provincie, Fauna-beheereenheid en Wildbeheereenheden is grotendeels vastgelegd in de Wet natuurbescherming . Dit wordt verder toegelicht in het Uitvoeringsplan flora en fauna	
		07-03	Beleven & Benutten	Vanaf blz 23 (interactieve Natuurvisie) gaat uw document in op ‘beleven & benutten’. Onder de term “beleefbaarheid” propageert de provincie dat er (meer) gerecreëerd kan worden in de natuur, onder meer door op verschillende manieren actief te zijn. Indiener 07 acht het noodzakelijk dat de provincie daarbij ook de keerzijde benoemt; wanneer bijvoorbeeld een bos of een heidegebied intensief benut wordt door wandelaars, fietsers, motorcrossers, ruiters, mensen met honden, etc. etc., dan is daar een rechtstreeks nadelig effect op soorten. Rust en stilte zijn twee aspecten waarmee vele dieren en ook bepaalde plantensoorten gebaat zijn. Zeker wanneer hard geluid (bijvoorbeeld motorcrossers) of dreigend gevaar (bijvoorbeeld loslopende honden) dieren schrik aanjagen, dan is het leefgebied tijdelijk of op den duur zelfs permanent verstoord, zoals in het geval van reeën en dassen. Recreatie & toerisme zijn twee kernpunten van uw Natuurvisie die in zekere zin op gespannen voet staan met biodiversiteit. Dat moet wat indiener 07 betreft benoemd worden, met daarbij een concrete gedachte of er ook gebieden in Drenthe zullen zijn waar de menselijke invloed juist minimaal moet zijn. Concreet stelt indiener 07 voor dat deze kanttekening expliciet aan de orde komt in de Natuurvisie, mede als waarschuwing voor overmatige druk op de Drentse natuur.	In de Natuurvisie staat dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij benutten en beleven niet ten koste mogen gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. In de Natuurvisie staat dat naarmate het natuurnetwerk meer robuust en vitaal is, er meer mogelijkheden zijn voor combinaties met andere functies. Dit vraagt een afweging die verschilt per initiatief. Een Natuurvisie beschrijft de doelen en ambitie op een hoog abstractieniveau. Verdere uitwerking vindt plaats in diverse uitvoeringsplannen en bijvoorbeeld de Natura 2000-beheerplannen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		07-04	Jacht	Onder hetzelfde kopje ‘beleven en benutten’ gaat u bij ‘benutten’ wel in op landbouw en op andere economische belangen, maar niet op benutting in de zin van een aan het eigendomsrecht gekoppeld principe: de jacht. Op grond van Europees en nationaal recht geldt dat benutting van planten en dieren (en evt andere zaken) hoort bij het eigendom. In de afgelopen 30 jaar heeft de jacht een transformatie ondergaan, waarbij de jager op terughoudende en verantwoorde wijze kan benutten en zijn handelen per definitie koppelt aan beschermen, tellen en rapporteren. Er zijn meerdere wettelijke gronden om in te grijpen, als het gaat om faunabeheer. Beheer dient in Nederland per definitie een doel; van benutting (voedsel) tot populatiewelzijn, van verkeersveiligheid tot het voorkomen of beperken van economische schade en van het bestrijden van invasieve exoten tot het beperken van biodiversiteitsimpact. Daarnaast vormt elke jager een paar ogen en oren in het buitengebied, waar de veiligheidsdiensten steeds beperkter zich op hebben gekregen. Concreet stelt indiener 07 voor dat een zogenaamd ‘haakje’ wordt geplaatst op blz 30 (‘Andere sectoren’) na houtproductie, waarmee de provincie bevestigt dat jacht, beheer en schadebestrijding een gekende rol binnen de Drentse natuur hebben. De jacht geldt als een wettelijk gebaseerde vorm van benutting, steeds in lijn met de Europese en nationale visie op dit thema. Dit zou overigens in het grote document bij paragraaf 6.5 kunnen.	Op grond van paragraaf 3.5 van de Wet natuurbescherming, is het een jachthouder toegestaan een aantal wettelijk aangewezen soorten te doden om vlees te bemachtigen. Ook de voorwaarden hiervoor zijn wettelijk bepaald en vallen dus onder de bevoegdheid van het Rijk. Daarenboven houdt een goed jachthouder zich aan de gedrags- en erecodes van weidelijkheid. De bevoegdheden van de provincie omtrent de jacht (zoals bedoeld in paragraaf 3.5 van de Wet natuurbescherming) zijn zeer beperkt. De provincie heeft alleen bevoegdheden bij jachtsluiting in verband met weersomstandigheden. Voor het overige is het Rijk bevoegd gezag bij jacht. Voor zover met “jacht” hier schadebestrijding bedoeld wordt, vindt reeds alternatievenafweging plaats.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		07-05	Nieuwkomers/exoten/groot wild	Op blz 17 (interactieve Natuurvisie) wordt gesteld dat in principe elke exoot welkom is, zoals inheemse soorten. Daarbij maakt indiener u attent op de wettelijke taak en verplichting om als provincie te handelen ten aanzien van exoten, op grond van dwingend nationaal en Europees beleid (3). (3):voetnoot: Zie: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/bestrijding-schadelijke-exoten Indiener 07 stelt dringend voor om hier proactief beleid van te maken, en niet af te wachten, omdat u daarmee geen invulling geeft aan het noodzakelijke urgentiegevoel. Concreet stellen we voor: betreffend stuk beleid dient vervangen te worden; provincie Drenthe dient zich actief (en proactief) op te stellen in het (laten) aanpakken c.q. bestrijden van exoten, en in het bijzonder in het geval van schadelijke exoten, conform de Unielijst Invasieve exoten. Op blz 46 wordt gesteld dat 'groot wild' (genoemd worden: edelherten, damherten, wilde zwijnen) zich steeds meer thuis voelt in Drenthe. Het stuk geeft aan dat deze dieren welkom zijn. De vereniging van indiener 07 heeft in binnen- en buitenland langjarige ervaring met grote evenhoevigen en het beheer daarvan. De door u genoemde kanttekeningen verkeersveiligheid, zoönosen, economische schade) maken dat er steevast proactief moet worden nagedacht over mogelijkheden tot ingrijpen en tot beheer. Wanneer jachtaktehouders daartoe de juiste opleiding en middelen hebben, is het effectiever om dat niet louter door aangewezen BOA's te laten doen.	Uw opmerking over exoten heeft betrekking op de Natuurvisie uit 2014. Voorliggende Natuurvisie actualiseert dit beleidsstuk. De geactualiseerde Natuurvisie ziet op proactief exotenbeleid. De aanpak van invasieve exoten en de afweging welke soorten aangepakt moeten worden, wordt verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna. In de Natuurvisie wordt omschreven dat groot wild welkom is in de provincie, maar dat wij ook oog moeten houden voor alle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild. Daarom is voorzichtigheid geboden. In het Uitvoeringsplan flora en fauna wordt dit verder uitgewerkt. In de Natuurvisie wordt groot wild besproken in de context van nieuwkomers, waar de ree niet onder valt. Reeën worden genoemd onder paragraaf 5.4 in de context van verkeersveiligheid. Het beheer is verder uitgewerkt in de beleidsregels Wet natuurbescherming van de provincie.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Concreet stelt indiener 07 voor (afsluitend bij 5.3): De faunabeheereenheid geeft invulling aan de eventuele noodzaak van beheer en ingrijpen, met de in-steek dat gekwalificeerde personen hier efficiënt aan kunnen werken. Onder 'groot wild' hoort ook het ree. Daarover staat niet zo veel genoemd, terwijl dit wel een primaire soort is waarbij in Drenthe beheer plaatsvindt. In het Flora- en Faunabeleidsplan 2014 werd de soort uitvoerig behandeld. Gezien populatie-ontwikkelingen en verkeersaanrijdingen zou o.i. de provincie moeten kiezen voor een draagkrachtmodel ten behoeve van populatiebeheermodel op grond van draagkracht en verkeersaanrijdingen. Studies van BI]12 kunnen hierbij een rol spelen. Concreet stelt indiener 07 voor (onder 5.3 groot wild): Ook reeën hebben de aandacht van de provincie. De populatie is inmiddels zeer groot, waardoor reeën een veelvuldig voorkomende soort is. De provincie voert al langer een beleid dat de populatie-omvang en het aantal verkeersaanrijdingen in overeenstemming is met de draagkracht.		
		07-06	Beheer	Voor sommige soorten is het zelfs fundamenteel dat jagers (en anderen) zich inzetten. Meer specifiek in dit kader moeten de boerenlandvogels genoemd worden, waar actief beheer van predatoren een bewezen middel vormt om de achteruitgang van biodiversiteit een halt toe te roepen. Denk aan o.m. kieviten, wulpen en grutto's. Maar ook in het geval van patrijzen is het zeer wenselijk om met zogenaamde patrijzenprojecten stabiele populaties mogelijk te maken, onder meer door (gesubsidieerde) aanleg van kruidenstroken en het laten staan van graanstoppels. Van oudsher is trekken jagers en	Deze opmerking heeft betrekking op de Natuurvisie uit 2014. In de voorliggende, geactualiseerde Natuurvisie wordt actief soortenbeleid voor boerenlandvogels uitgewerkt in de deelparagrafen over Natuurnetwerk Drenthe en de paragraaf over Soortenrijk Drenthe. Dit beleid richt zich op de leefgebieden. De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				weidevogelbeschermers hierin samen op, en dat verdient een plekje in uw Natuurvisie. Dit vraagt om bevestiging van het nut van de inzet door wildbeheereenheden en jagersverenigingen als de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging en de Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grond beheer. Concreet stelt indiener 07 voor: op blz 30 (interactieve Natuurvisie) onder 'Natuurorganisaties en particuliere natuurbeheerders' de eerste bullet aan te passen, als volgt: Voor het beheer van de natuurgebieden zijn de terreinbeherende organisaties, particuliere grondbezitters en sommige belangencollectieven verantwoordelijk.	2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kernelementen in dit plan van aanpak. De aanpak sluit aan bij de Wet natuurbescherming die er vanuit gaat dat allereerst komt vast te staan dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voordat predatiebestrijding plaatsvindt. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt.	
		07-07	Soortenbescherming	Bij paragraaf 5.2 (soortenbescherming) staat niets vermeld over de faunabeheereenheid. Concreet stelt indiener 07 voor: Waar de provincie noodzaak ziet voor beheer van fauna, is Faunabeheereenheid Drenthe de eerstaanwezige instantie om per soort kaders te stellen. Tevens bij paragraaf 5.2 (soortenbescherming) staat kort iets over inzet voor boerenlandvogels. Naast landschappelijke verbeteringen, wordt al jaren binnen het Ermberaad bezien hoe weidevogelbeschermers samen met jagers invulling kunnen geven aan verbetering van de leefomstandigheden van deze bedreigde vogels. Concreet stelt indiener 07 voor: In het geval van serieuze bedreiging van leefomstandigheden van waardevolle soorten, zoals in het geval van boerenlandvogels, laat de provincie alles op alles zetten om de leefomstandigheden te verbeteren. Die aanpak wordt niet alleen lokaal, maar ook regionaal en provinciaal toegepast omdat een leefgebied en de staat van instandhouding zelden beperkt is tot lokaal.	Wat betreft de Faunabeheereenheid Drenthe, valt dit buiten de context van de Natuurvisie. De inzet van de Faunabeheereenheid Drenthe wordt mede beschreven in de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe. Paragraaf 5.1 en 5.2 gaan met name over beleid gericht op kwetsbare soorten. Er wordt omschreven dat er, indien nodig, bijgestuurd kan worden met het juridisch instrumentarium. Wat betreft het beleid rond boerenlandvogels, zie reactie op 07-06.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		07-08	Ganzen	Bij paragraaf 5.5 wordt ingegaan op ganzen, met een (nieuw) verband tussen overwintelaars en foerageer- en rustgebieden. Wat indiener 07 betreft blijkt onvoldoende uit deze paragraaf dat juist de overzomerende ganzen — in veel andere provincies reeds een explosief gegroeid probleem — moeten worden teruggebracht in aantallen. Dat gebeurt door ze te doden, onder andere door jagers. Het is zinvol om dat expliciet te noemen. Concreet stelt indiener 07 voor: Schade van ganzen treedt niet alleen op aan het eind van de winter. Waar schade optreedt moet ofwel gecompenseerd worden, ofwel ingegrepen. Immers; wie kiest voor dieren, kiest daarmee ook voor samenhangende effecten en maatregelen. Overzomerende ganzen worden, net als in andere provincies, in aantallen beperkt.	Voor de uitvoering van het beleid rond ganzen en ganzenschade is een opdracht verstrekt aan de Faunabeheereenheid Drenthe om te komen tot een ganzenakkoord met betrokken partijen.	Geen.
		07-09	Jacht, beheer en schadebestrijding	Desgewenst zijn we zeer bereid om onze zienswijze meer expliciet te maken en mee te denken. We rekenen er op dat met een breed gedragen Natuurvisie 2040 erkend wordt dat jacht, beheer en schadebestrijding verankerd zijn en blijven, op grond van de wettelijke basis waaruit deze voortkomen, en tevens op grond van de samenhang met ons Drents landschap sinds mensenheugenis.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		07-10	Natuurvisie	NB. Er bleken twee versies van de Natuurvisie online te staan. Waar bedoeld wordt op de interactieve PDF (ipdf) wordt in deze brief tussen haakjes het document genoemd: (interactieve Natuurvisie). De andere verwijzingen naar bladzijdes of paragrafen doelen op het (uitgebreidere document van 58 bladzijdes.	De interactieve PDF betreft de Natuurvisie uit 2014. Het uitgebreidere document betreft de ter inzage aangeboden geactualiseerde Natuurvisie.	Geen
08.	KNJV			Pro forma	Indiener heeft op 26 oktober 2021 een pro forma zienswijze ingediend. Binnen de wettelijk gestelde termijn zijn geen gronden aangevuld.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
					Uw zienswijze wordt buiten behandeling gelaten.	
09.	Recreatieschap Drenthe	09-01		Met interesse heeft indiener 09 kennisgenomen van de ontwerp Natuurvisie 2021-2040. Indiener 09 is verheugd te lezen dat de visie de subtitel “gastvrije natuur” in zich heeft. In de eerdere visie (2014) stond omschreven dat PS streeft naar natuur die tegen een stootje kan, die beleefbaar is voor mensen en die bijdraagt aan de economische ontwikkeling van Drenthe. Dit uitgangspunt lijkt indiener 09 nog steeds zeer waardevol zowel voor de natuur als voor de beleefbaarheid van de natuur.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		09-02	Recreatiedruk	Recreatiedruk In het nu voorliggende ontwerp staat op pagina 7 dat er risico bestaat op verstoring van de natuur door toenemende recreatiedruk. Hierover wil indiener 09 u het volgende meegeven. Afgelopen 1,5 jaar hebben we te maken gehad met de intrede van corona (hetgeen in de inleiding is aangehaald). Hierdoor is er “plotsklaps” sprake van een andere werkelijkheid. Veel inwoners gingen door verplicht thuiswerken en afgenomen vakantiemogelijkheden, meer gebruik maken van de eigen “achtertuin”. Even een ommetje maken was belangrijk voor de fysieke én de mentale gezondheid. Bijkomend effect is een toegenomen waardering voor de eigen leefomgeving. Deze waardering kan zeker leiden tot een grotere betrokkenheid bij de natuur en daarmee samenhangende waardering. Daarnaast zal de tijd leren of die toegenomen recreatie een blijvend effect zal hebben. Maatwerk Daarnaast zag indiener 09 dat maatwerk-maatregelen, zoals het tijdelijk afsluiten van een wandelpad in het Dwingelderveld vanwege de broedende kraanvogel, goed nageleefd werd en daardoor een passende oplossing is	In de Natuurvisie staat dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij benutten en beleven niet ten koste mogen gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. De provincie stimuleert het recreatief medegebruik van natuurgebieden. Dit mag niet ten koste gaan van de aanwezige natuurwaarden. Waar recreatief medegebruik leidt tot schade aan de natuur, wordt met terreinbeheerders gezocht naar mogelijkheden om de waarden van natuur en recreatie op elkaar af te stemmen. Dit laatste valt buiten de context van de Natuurvisie.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				gebleken. Duidelijke communicatie én het bieden van alternatieven is belangrijk bij maatwerkoplossingen. Deze kanttekening bij de term “recreatiedruk” wil indiener 09 u graag meegeven; integraal denken over recreatie is van toegevoegde waarde voor zowel natuur(beleving), economie als leefbaarheid.		
		09-03	Landbouw	Algemeen In de natuurvisie wordt veel gesproken over samenwerking met gemeenten, waterschappen, terrein behorende organisaties en andere organisaties. Hierbij mist indiener 09 het actief benoemen van de landbouw. In het natuurpact staat beschreven: “Het is belangrijk dat er meer samenhang komt tussen de natuur in het Natuurnetwerk Nederland en daarbuiten. Ook het gebied buiten het Natuurnetwerk Nederland is van belang voor het functioneren van het stelsel van natuurgebieden.” Het zorgen voor samenhang en geleidelijke overgang van natuur naar de omliggende gebieden én het samen verantwoordelijk voelen voor het gebied staat en valt met het in gesprek zijn met elkaar.	Wij onderschrijven het belang van samenwerking met de agrarische sector. In de Natuurvisie staat, dat we in het Natuurnetwerk Drenthe werken aan een veel beter functionerend ecologisch systeem waarbij algemene soorten algemeen zijn, blijven of worden.	Geen
		09-04	Beleven (recreatief gebruik natuurgebieden)	Spreiding Naar aanleiding van pagina 23: de toegankelijkheid kan worden verbeterd door toeristische overstappunten aan de rand van natuurgebieden of in nabije dorpen te benutten voor recreatieve routes, parkeren, horeca e.d. De intensieve recreatie concentreert zich op dit soort plaatsen, de extensieve recreatie laat zich prima combineren met natuurgebieden. Hierbij wil indiener 09 aangeven dat het recreatief gebruik door zowel de bezoeker als de inwoner niet beperkt zou moeten zijn tot de rand van het natuurgebied of de nabije dorpen. T.b.v. spreiding van de bezoekersstromen is het betrekken van het omliggende gebied met de dorpen een goede suggestie, maar dit zou niet moeten uitmonden in het niet toegankelijk maken van	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Zie verder 09-02.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				natuurgebieden. Dit zou ten koste gaan van de betrokkenheid van de nabije omgeving. Evenementen, zowel culturele als sportieve, behoren tot het bestaande gebruik van de natuur. Een goede en heldere afweging wat waar wel of niet kan is essentieel. Evenementen leiden juist tot een positieve beleving van Drenthe door de inwoner en toerist.		
		09-05	Zonneparken	Zonneparken De ontwikkeling van zonneparken (pagina 24) kan meerwaarde opleveren voor het functioneren van een ecologisch systeem. Hierbij wil indiener 09 graag de kanttekening plaatsen dat het toepassen van zonneparken in het buitengebied een ongunstige uitwerking heeft op de beleving van het gebied vanuit toeristisch/ recreatief oogpunt.	In de Natuurvisie staat, dat er meerwaarde kan worden gecreëerd op de biodiversiteit door aanleg van zonneparken. Bij een dergelijke ontwikkeling wordt altijd rekening gehouden met alle betrokken belangen, dit geldt dus ook voor recreatie.	Geen
		09-06	Overgangsgebieden	Overgangsgebieden Op pagina 35 wordt gesproken over de overgangsgebieden van natuur, landbouw en bebouwde omgeving. "Binnen de overgangsgebieden zal extra aandacht besteed worden aan de Basiskwaliteit Natuur." Hierbij wil indiener 09 u meegeven dat een zachte overgang kan worden versterkt door bij de inrichting van het gebied zorg te dragen voor een passende toeristisch-recreatieve infrastructuur. Hiermee worden de mogelijkheden gefaciliteerd om als inwoner/ recreant ook gebruik te maken van het tussenliggende gebied.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		09-07	Overig: oplossingen voor vraagstukken rondom duurzaam toerisme vanuit een gemeenschappelijk belang.	Afsluiting In Drenthe zijn we hard aan het werk vanuit verschillende ambities, beleidsterreinen en organisaties. Perspectief op bestemming Drenthe 2030 presenteert een nieuwe kijk op toerisme en recreatie. Aan deze visie werkten ondernemers, overheden en organisaties mee uit (de vrijetijdsector in) Drenthe én daarbuiten. Eén van de doelstellingen is: "Het landschap van natuur, dorpen en agrarisch	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				gebied is beleefbaar voor bezoekers. Deze ambitie overstijgt beleidsvelden en vereist integraal samenwerken met oog voor ieders belang". Indiener 09 blijft graag met de Provincie, de natuursector en andere maatschappelijke partijen zoeken naar oplossingen voor vraagstukken rondom duurzaam toerisme vanuit een gemeenschappelijk belang. Hiermee komen we terug bij de inleiding van onze brief. Het lijkt ons goed te blijven streven naar een gastvrije natuur, die beleefbaar is voor mensen.		
10	Meten = weten	10-01		Het siert u dat u bij de voorbereidingen van de Natuurvisie meerdere organisaties heeft betrokken. Graag had indiener 10 aan het eind van uw rapport willen zien met welke organisaties u precies hebt gesproken om inzicht te krijgen hoe uw Natuurvisie tot stand is gekomen. Dan was het misschien ook duidelijk geworden waarom er geen concrete doelen worden genoemd. In plaats daarvan munt het rapport uit in goede bedoelingen. De meeste daarvan kan indien er 10 van harte onderschrijven, alleen kan zonder heldere formulering van natuurdoelen, achteraf ook geen monitoring plaatsvinden en blijft een mooie visie als deze steken in fraaie voornemens. Dat laatste wordt versterkt doordat de Uitvoeringsplannen niet ter inzage liggen voor burgers en haar belangenvertegenwoordigers en alleen binnen de politiek zullen circuleren. Dat is een grote omissie en maakt een beoordeling van deze Natuurvisie op z'n minst onvolledig. Het visiedocument leest als een veelvoud van allerlei losse onderdelen waarbij geprobeerd wordt om zoveel mogelijk groepen uit de samenleving tevreden te stellen. Indiener 10 ziet allerlei clubs voorbijkomen, van de natuurorganisaties, tot de plaatselijke golf of mountainbike vereniging. Tussen de regels door leest het document als	Een visie beschrijft de doelen en ambities op een hoog abstractie niveau. Concrete maatregelen worden niet genoemd. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Het biedt de kaders voor de uitvoering zoals in uitvoerings- en inrichtingsplannen, waaronder het Uitvoeringsplan flora en fauna. Bij het opstellen van dit uitvoeringsplan vindt afstemming plaats met diverse betrokken organisaties. De onderwerpen in uw zienswijze over de bossen zullen worden uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				een inspirerende brochure voor toerisme en vrijetijdsbesteding. Indiener 10 ziet dat ook terug in de titel van de visie en de drie subtitels: beschermen, beleven en benutten. Indiener 10 treft het woord robuust maar liefst 16 keer aan in het document. Daardoor wordt de indruk gewekt dat de natuur gezien wordt als een veeleisend, ziekelijk kind dat via technische ingrepen zo snel mogelijk weer gezond en robuust moet worden gemaakt. Dat is een tendens die indiener 10 ook terugziet in de in opdracht van het Ministerie van LNV geschreven nota Bos voor de toekomst, een rapport waar in deze provinciale Natuurvisie enkele keren naar verwezen wordt. In dit rapport waarin de bosbouwsector een belangrijke stem heeft gehad, worden ter verhoging van de biodiversiteit uiterst dubieuze maatregelen voorgesteld als kaalkap en 'bijmenging'. Onder dit laatste wordt verstaan dat in bestaande bossen in Oost-Nederland boomsoorten als Linde en Esdoorn worden aangeplant. Juist de Esdoorn zaait zich makkelijk uit en heeft het in zich om net zo'n plaag te worden als de Amerikaanse vogelkers die bij veel boswachters bekend staat als 'bospest'. Indien u dit soort ingrepen gaat toestaan, pleit indiener 10 er voor om in de zogenaamde 'natuurbossen' gebieden aan te wijzen die volkomen met rust worden gelaten, dus waar de natuur de gelegenheid krijgt om haar eigen gang te gaan. Dit als tegenwicht voor de vrijbrief die Bos voor de toekomst aan bosbouwers en natuurbeleidsmakers biedt om overal en ten alle tijden in te grijpen.		
		10-02	Stikstofproblematiek	In uw Natuurvisie 2040 wordt terecht gesteld dat de overmaat aan stikstofneerslag een van de belangrijkste oorzaken is van de achteruitgang in biodiversiteit. Maar in plaats van concrete en dus robuuste maatregelen voor te stellen die de uitstoot van stikstof zullen verminderen,	De provincie geeft invulling aan het Rijksbeleid in het kader van de regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden en de Wet stikstof-reductie en natuurverbetering.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				lijkt u vooral te streven naar robuuste natuur. Hopelijk bedoelt u daarmee niet: natuur die bestand moet zijn tegen de overmaat aan stikstof. Net zo onzichtbaar als de stikstof die al meer dan vijftig jaar over ons neerdaalt, ligt er al twintig jaar een deken van gewasbeschermingsmiddelen over ons land. Tegelijkertijd is het aantal insecten meer dan gehalveerd en waarschuwt Parkinsondeskundige, professor Bas Bloem al een aantal jaren voor de sterke toename van deze ziekte als gevolg van het gebruik van deze middelen. Dit zijn slechts twee voorbeelden van de negatieve effecten op mens en dier. Indiener 10 vindt als M=W dat de bollenteelt niet thuishoort op de Drentse essen en in de nabijheid van de Nature 2000 gebieden. Voor indiener 10 gaat voedsel boven bollen. U geeft aan om de gangbare boeren te stimuleren over te stappen naar natuurinclusief boeren. Om daar effectief een bijdrage aan te kunnen leveren, zou het raadzaam zijn om een concreet stappenplan maken. Allereerst is het van belang om de term akkerbouw aan te passen. Nu vallen alle vormen van agrarische teelten onder de term akkerbouw. Maak een onderscheid tussen teelt gericht op voedsel en teelt gericht op sierteelt. Dat geeft u de kans om te bepalen op welke plek onder welke condities de voedsel- of sierteelt plaats kunnen vinden. Als tweede vraagt indiener 10 u om de bestaande pioniers die biologisch of natuur inclusief werken te faciliteren, zodat ze onder de goede condities hun bedrijf overeind kunnen houden. Slechts 3.8% procent van de Drentse boeren werkt momenteel biologisch. (Het percentage van natuur inclusieve boeren is nog niet bekend). Zij dragen daarmee bij aan een echte verbinding tussen boerenland en natuur en verdienen het daarom om gesteund te worden, omdat zij als	Onze aanpak van stikstofproblematiek vindt u beschreven in het door Provinciale Staten op 21 april 2021 vastgestelde Koersdocument Drentse aanpak Stikstof. Wij richten ons op zowel het in goede staat van instandhouding brengen van de stikstofgevoelige Natura 2000 typen als het leveren van een bijdrage aan het terugbrengen van de stikstofuitstoot.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				pioniers het risico hebben genomen om de omslag te maken. Over de belangrijkste uitdaging van deze tijd - klimaatverandering - schrijft u onder meer: ‘we werken eraan dat onze natuur meebeweegt met de klimaatverandering en de veranderingen als gevolg ervan kan opvangen’. Een voor de natuur zeer onheilspellende zin waarachter mogelijke technocratische oplossingen schuilgaan die de natuur robuuster moeten maken. Alsof de natuur niet voor zichzelf kan zorgen. Zoals al eerder geconstateerd, worden de problemen die hiermee verband houden wel aangestipt maar er worden geen maatregelen aangedragen die een mondiale temperatuurstijging zouden kunnen tegengaan. De Natuurvisie geldt vanaf heden tot 2040 en is daarmee het meest relevant voor de jongere generaties. Indiener 10 kan alleen maar hopen dat ze niet heel erg teleurgesteld zullen worden in wat in deze Natuurvisie wordt voorgesteld. Tot slot. Geef de natuur 50% minder stikstof, een normaal dus veel hoger grondwaterpeil en een grote afstand tot locaties waar gewasbeschermingsmiddelen zijn toegestaan. Daarna: niets meer aan doen. U zult verbaasd zijn hoe robuust de natuur dan blijkt te kunnen worden.		
11	Staatsbosbeheer	11-01		Graag maakt indiener 11 van de gelegenheid gebruik om zijn zienswijze in te dienen op het ontwerp Gastvrije natuur - Natuurvisie 2040 (hierna Natuurvisie). Indiener 11 ziet dit als een beperkte actualisatie van de vigerende natuurvisie. Indiener 11 is verheugd om te zien dat de provincie Drenthe natuur nog steeds als een groot goed beschouwt. Voor indiener 11 heeft de natuur een belangrijke waarde van zichzelf. Bovendien zou zonder die natuur de Drentse economie er heel anders uit zien. Ook uit Perspectief 2020-2030 is gebleken dat natuur een van de belangrijkste economische motoren is in Drenthe.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				De Natuurvisie doet naar zijn idee in grote lijnen recht aan het belang van Drenthe als natuurprovincie. Indiener 11 heeft echter ook een aantal opmerkingen en zorgpunten die indiener 11 hieronder per thema zal beschrijven.		
		11-02	Algemeen	Algemeen In de Natuurvisie zoekt u nadrukkelijk naar de verbinding tussen natuurbehoud en economische en recreatieve ontwikkeling van die natuur. In veel gevallen gaat dat goed samen, maar naar het idee van indiener 11 zou in de Natuurvisie de waardering, bescherming en ontwikkeling van natuur te allen tijde voorop moeten staan. Indiener 11 onderschrijft daarmee de opmerking die u daarover in de visie maakt op pagina 31.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		11-03	Afname biodiversiteit	Op pagina 7 van de Natuurvisie schrijft u dat de afname van de biodiversiteit in het NNN is gekeerd. Bij indiener 11 zijn echter geen rapporten bekend waaruit dit blijkt. Met een aantal grotere soorten als zeearend en otter, die kenmerkend zijn voor rijkere en dynamische systemen, gaat het inderdaad relatief goed. Maar voor veel soorten van de typisch Drentse landschappen zoals veenvlinders, reptielen, planten en bepaalde broedvogels is dat niet het geval. Deze soorten staan symbool voor de naar indiener 11 idee grootste problemen in de Drentse natuur: vermessing, versnippering en verdroging. Met name heiden, hoogvenen en heischrale graslanden die zo karakteristiek zijn voor het Drentse landschap staan door stikstofdepositie, klimaatverandering en veelvuldige wateronttrekking onder grote druk. In deze fenomenen treedt naar indiener 11 idee bovendien een stapeleffect op dat in de Natuurvisie onvoldoende wordt belicht.	De provincie onderkent dat soorten in voedselarme systemen onder druk staan. In de Natuurvisie staat ook dat naast verdroging en stikstoflast het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het landelijk gebied van invloed is op de biodiversiteit. De provincie baseert zich onder meer op de rapportage van het Planbureau voor de Leefomgeving dat de biodiversiteit binnen het Natuurnetwerk Nederland, zich op bescheiden schaal aan het herstellen is en dat de duurzame instandhouding van Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten binnen het Natuurnetwerk Nederland verbeterd is. Om te werken aan een gunstige staat van instandhouding is nog veel nodig. Met het uitvoeren van onder andere het Programma Natuurlijk Platteland, de Gebiedsgerichte aanpak Stikstof en nog extra generieke maatregelen, zetten we ons in om de milieumcondities te verbeteren.	Geen
		11-04	Kaart robuuste natuur	Kaart robuuste natuur	Inderdaad ontbreken de essentiële verbindingen en ook de ecologische verbindingen op de	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Op de kaart Robuuste natuur op pagina 19 ontbreken voor bovengenoemde soortgroepen naar indiener 11 idee essentiële verbindingen tussen de grote natuurgebieden als Drentsche Aa en Hart van Drenthe en het Holtingerveld, Dwingelderveld en het Drents-Friese Wold. Daarnaast liggen er in de tussengebieden grote kansen om de biodiversiteit en het landschap te herstellen. Daarin spelen agrariërs wat indiener 11 betreft een belangrijke rol. De tussengebieden kunnen daarnaast een grote rol spelen in het spreiden van recreatief gebruik. Bovendien kunnen deze gebieden de recreatieve verbinding vormen tussen natuurgebieden.	kaart op pagina 20 van het robuust natuurnetwerk. In de tekst worden de ecologische verbindingen wel benoemd en deze zijn onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Gezien de schaal van de kaart is er bij de vorige versie van de Natuurvisie voor gekozen om de verbindingen niet op kaart te zetten. Deze lijn is nu voortgezet.	
		11-05	Beschermen, beleven en benutten	Beschermen, beleven en benutten Indiener 11 is blij om te lezen dat u in de Natuurvisie beschermen voorop zet. Op pagina 22 schrijft u over het NNN: 'We zoeken naar combinaties met andere functies, waardoor derden mee kunnen helpen om het natuurnetwerk beter te laten functioneren.' Het is indiener 11 niet duidelijk wat daarmee precies wordt bedoeld. Uit de laatste alinea van de paragraaf kun je ook verstaan dat het areaal natuur alleen mag groeien als het ook ten dienste staat van de economische ontwikkelingen. Deze koppeling lijkt indiener 11 niet passend. Natuur heeft ook van zichzelf een belangrijke waarde. Op pagina 23 gaat u daar verder op in. U verwacht dat met activiteiten als golf, atb en ruiters mogelijkheden ontstaan om ook de kwaliteit van het natuurnetwerk te versterken. Indiener 11 roept u op om in beginsel het natuurnetwerk te vervolmaken voor de realisatie van de natuurdoelstellingen. Een goede invulling van het recreatieve netwerk vraagt naar indiener 11 mening een stevige inspanning buiten de bestaande natuurgebieden. In de afgelopen jaren is het recreatief medegebruik van terreinen van indiener 11 sterk toegenomen. Natuurlijk verwelkomt	Deze tekst is overgenomen uit de Natuurvisie 2014. De provincie wil het beleid continueren. Binnen het Natuurnetwerk Nederland zijn ook andere functies dan natuur aanwezig. In de Natuurvisie staat dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij benutten en beleven niet ten koste mogen gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. De provincie stimuleert het recreatief medegebruik van natuurgebieden. Dit mag niet ten koste gaan van de aanwezige natuurwaarden. Waar recreatief medegebruik leidt tot schade aan de natuur, wordt met terreinbeheerders gezocht naar mogelijkheden om de waarden van natuur en recreatie op elkaar af te stemmen. Dit laatste valt buiten de context van de Natuurvisie.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				indiener 11 bezoekers graag, maar de beperkte recreatieve mogelijkheden buiten de natuurgebieden in Drenthe wrekt zich en zet kwetsbare flora en fauna verder onder druk.		
		11-06	Financiering toezicht terreinen SBB	In dat kader vraagt indiener 11 ook uw aandacht voor de financiering van het toezicht in onze terreinen. Indiener 11 pleit er voor om de toeslag voor toezicht en handhaving binnen de SNL-subsidieregeling open te stellen, zodat indiener 11 zijn rol als gastheer en toezichthouder in het landelijk gebied goed, adequaat en duurzaam kan vervullen. Indiener 11 is blij om te lezen dat u met de terreinbeheerders wilt werken aan de ontwikkeling van natuurlijke boslandschappen in het Hart van Drenthe en het Drents-Friese Wold.	De discussie hoe toezicht georganiseerd en gefinancierd wordt, vindt plaats buiten de context van deze Natuurvisie.	Geen
		11-07	Landschap	Landschap In de provincie Drenthe liggen naar ons idee veel kansen voor biodiversiteits- en landschapsherstel buiten het NNN. Juist in de groene en blauwe dooradering van het Drentse landschap liggen mogelijkheden voor versterking van het recreatief medegebruik. Hiermee kan de provincie Drenthe zich onderscheiden van andere toeristische provincies. Dat vraagt naar indiener 11 idee wel een meer regelmatig aanpak. De financiering van het onderhoud van landschapselementen buiten NNN blijft echter een knelpunt. Indiener 11 vraagt u daarom om ook hiervoor de SNL-regeling open te stellen.	Dit onderwerp wordt niet beschreven in de Natuurvisie. Dit onderwerp zal verder worden meegenomen in de uitwerking van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid.	Geen
		11-08	Soortenbeleid	Soortenbeleid Voor een robuuste en duurzame natuur zet indiener 11 allereerst in op systeemherstel. Dat is de beste garantie voor een duurzame instandhouding van typisch Drentse soorten. Vooralsnog vraagt de toestand van de natuur ook nog om gericht soortenbeleid. Het in de Natuurvisie omschreven soortenbeleid is wat indiener 11 betreft	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Verdere uitwerking vindt plaats in onder andere uitvoeringsplannen. Voor specifiek de soorten werken we dit verder uit in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				echter aan de karige kant. Drenthe heeft vanuit internationaal en landelijk perspectief een grote verantwoordelijkheid voor een aantal specifieke soorten. Opnieuw lijken bijvoorbeeld reptielen tussen wal en schip te vallen. Maar ook voor vogelsoorten als paapje en tapuit heeft Drenthe binnen haar provinciegrenzen misschien wel het belangrijkste (potentiële) leefgebied in het binnenland. Het waren van oorsprong soorten die thuishoren in het veen- en heidelandschap, maar ze staan om eerder genoemde redenen onder druk. Ook voor akkervogels en boerenlandvlinders is Drenthe een belangrijke provincie. Gerichte beschermingsmaatregelen lijken hun vruchten af te werpen. Indiener 11 vraagt de provincie daar gericht beleid over te formuleren. Indiener 11 werkt graag mee aan een programma voor typisch Drentse soorten.	Het onderwerp boerenlandvogels staat in de Natuurvisie uitgewerkt in de deelparagrafen over Natuurnetwerk Drenthe en de paragraaf over Soortenrijk Drenthe. Dit beleid richt zich op de leefgebieden. De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe 2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kernelementen in dit plan van aanpak. De aanpak sluit aan bij de Wet natuurbescherming die er vanuit gaat dat allereerst komt vast te staan dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voordat predatiebestrijding plaatsvindt. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt.	
		11-09	Groot wild	Edelhert, damhert en wild zwijn Indiener 11 is verheugd dat u het idee uit het huidige Flora- en faunabeleidsplan voortzet dat edelherten van wilde komaf welkom zijn in Drenthe. Helaas noemt u niet de mogelijkheden tot bijplaatsen of herintroductie van edelherten. Omdat migratie van vrouwelijke dieren vanaf bijvoorbeeld de Veluwe of uit Duitsland lang op zich laat wachten, vraagt indiener 11 om een kleine herintroductie mogelijk te maken. Dat daar een zorgvuldige afweging en analyse aan vooraf moet gaan is voor indiener 11 duidelijk. Naast de ecologische waarde van het edelhert is er ook een aantoonbare recreatieve en economische waarde te benoemen. Voor wat betreft de komst van het damhert is het indiener 11 onduidelijk wat de strategie is. Naar indiener 11	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Verdere uitwerking vindt plaats in onder andere uitvoeringsplannen. Het Uitvoeringsplan flora en fauna gaat dieper in op deze thema's. Op basis van uw zienswijze is gebleken dat er onduidelijkheid is in de Natuurvisie over de introductie van het edelhert. Daarom zal verduidelijkt worden dat er geen nulstand wordt gehanteerd voor spontane vestiging. Dit sluit ook aan bij de tekst zoals beschreven bij het damhert. Het al dan niet bijplaatsen van dieren is	In paragraaf 5.3 is bij het edelhert verduidelijkt dat er geen nulstand wordt gehanteerd voor spontane vestiging. De zin "er wordt geen nulstand gehanteerd" is vervangen door "er wordt geen nulstand gehanteerd"

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				idee zullen damherten zich op niet al te lange termijn vanuit Friesland in Drenthe vestigen. De provincie Friesland heeft een vastgesteld leefgebied aangewezen en van daaruit zullen dieren migreren naar Drenthe. Merkt de provincie Drenthe deze dieren dan aan als wild of niet? Indiener 11 begrijpt uw standpunt over het wild zwijgen, maar betreurt het dat deze voor verschillende ecosystemen belangrijke soort geen enkele ruimte krijgt binnen Drenthe. Indiener 11 wil graag met de provincie en belanghebbenden in gesprek blijven om die ruimte wel te vinden. Ook vraagt indiener 11 u de term 'groot wild' te vervangen door het neutralere 'grote hoefdieren' of 'evenhoevigen'.	een uitvoeringsvraagstuk dat buiten de context van de Natuurvisie valt. "Groot wild" is een sterk ingeburgerde term die als verzamelwoord voor deze drie soorten gebruikt wordt (zie bijvoorbeeld ook www.natuurmonumenten.nl/groot-wild). Wat onder "wild" in de zin van jachtsoorten verstaan wordt, staat duidelijk gedefinieerd in artikel 3.20 van de Wet natuurbescherming.	voor spontane vestiging.
		11-10	Invasieve exoten	Invasieve exoten In de Natuurvisie lijkt een offensief te worden ingezet tegen exoten. Indiener 11 mist in deze paragraaf de notie dat in eerste instantie moet worden gekeken of er daadwerkelijk een probleem is. Vaak wordt er ook ten onrechte vanuit gegaan dat 'Europese afspraken' ons er toe dwingen bepaalde exoten te bestrijden of uit te roeien. Naar indiener 11 idee ligt dit genuanceerder en bij de uitvoering en prioritering wordt de Onderbouwing strategie Unielijstsoorten vaak over het hoofd gezien. Intensieve bestrijding van exoten brengt bovendien zeer hoge kosten en verstoring van andere natuurwaarden met zich mee.	De aanpak van invasieve exoten en de afweging welke soorten aangepakt moeten worden, wordt verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen
		11-11	Ganzen	Ganzen Met nadruk pleit indiener 11 voor het opstellen en afsluiten van een Drents Ganzenakkoord, alvorens over te gaan tot het vaststellen van faunabeheerplannen op dit onderwerp. Daarnaast vraagt indiener 11 u de voorgenomen beperking van de winterrust (1 februari) voor ganzen niet in te stellen vooruitlopend op een Ganzenakkoord. Dit is voor trekganzen de belangrijkste periode om op te vetten en voldoende energie over te houden om überhaupt tot	Voor de uitvoering van het beleid rond ganzen en ganzenschade is een opdracht verstrekt aan de Faunabeheereenheid Drenthe om te komen tot een ganzenakkoord met betrokken partijen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				broeden te komen in hun noordelijke broedgebieden. Nederland is voor veel ganzen belangrijk in de zogenaamde Global Flyway.		
		11-12	Beheer	Beheer Indiener 11 realiseert zich dat het hier een Natuurvisie betreft. Wat indiener 11 betreft is een dergelijke visie echter niet los te koppelen van het beheer. Beheerders (financieel) in staat te stellen een goed en duurzaam beheer is randvoorwaardelijk. Indiener 11 noemt twee voorbeelden. Voor het beheer voor de typische heideterreinen is begrazing met gescheperde kuddes bijvoorbeeld van groot belang. Datzelfde geldt voor het zogenaamde overgangsbeheer. Tot slot wil indiener 11 u aandacht vragen voor de met elkaar samenhangende waarden van klimaat, natuur, landschap, water, recreatie, enzovoort. Als indiener 11 staat hij een integrale benadering voor en hij verwacht dat dit zijn doorwerking krijgt in de actualisatie van de Omgevingsvisie.	Indiener en provincie vinden elkaar in de mening dat goed beheer randvoorwaardelijk is voor een goede instandhouding en ontwikkeling van natuur. Dit is voor allerlei ontwikkelingen die van maatschappelijk belang zijn van belang en dienen in samenhang geborgd te worden. De Omgevingsvisie is het strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. De visie formuleert de belangen, ambities, rollen, verantwoordelijkheden en sturing van de provincie in het ruimtelijke domein.	Geen
12	Paddenstoelenwerkgroep Drenthe	12-01	Bossenstrategie	Indiener 12 heeft kennis genomen van de Natuurvisie 2040, opgesteld door de Provincie Drenthe. Er spreken veel goede bedoelingen uit, intenties die indiener 12 als natuurvereniging alleen maar kunnen onderschrijven. Helaas ontbreken veelal voorstellen voor concrete maatregelen of wordt alleen maar zijdelings verwezen naar een rapport als Bos voor de toekomst zonder te vermelden welke concrete maatregelen uit dit rapport u zou willen overnemen. Omdat u schrijft het voornemen te hebben om een Drentse uitwerking van bovengenoemde 'bossenstrategie' begin 2022 vast te stellen, gaat indiener 12 hier wat uitgebreider op in.	Zoals in de Natuurvisie vermeld is, wordt in de landelijke Bossenstrategie gestreefd naar een netto uitbreiding van het areaal bos in Nederland met 10% in 2030, wat neerkomt op ongeveer 37.000 hectare. Als Drenthe een evenredig aandeel neemt in deze ambitie dan betekent dit dat de provincie streeft naar 3.700 hectare bosuitbreiding tot 2030. Ruimte hiervoor wordt gezocht zowel binnen als buiten het Natuurnetwerk Nederland. Dit wordt verder uitgewerkt in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.	Geen.

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Twee beheermaatregelen die in de Bos voor de toekomst worden voorgesteld zijn Kaalkap en 'Bijmenging'. De eerste term spreekt voor zich, met de tweede wordt bedoeld het aanplanten van boomsoorten als Linde en Esdoorn in bestaand bos. Beide ingrepen zorgen voor een enorme verstoring van het bosbiotoop. In het rapport wordt gesteld dat het Nederlandse bos over het algemeen erg jong is. Toch wordt voorgesteld om vaker te kiezen voor kaalkap (hier eufemistisch vlaktekap genoemd) teneinde de biodiversiteit te verhogen. Bewijzen hiervoor worden niet geleverd. Logisch, want de enige bijdrage aan de biodiversiteit zal bestaan uit ruigtekruiden als brandnetel, harig wilgenroosje en bramen. Indien grootschalig toegepast zullen beide vormen van beheer desastreus uitpakken voor de mycoflora. 99% van de paddenstoelen kunnen alleen tot ontwikkeling komen op ongestoorde bodems, dus bij een bepaalde mate van bodemrust. Indien deze plannen door de Tweede Kamer worden goedgekeurd (de nota is nog steeds niet in behandeling genomen), zal deze rust ver te zoeken zijn en vormt dit een vrijbrief voor beheerders voor ongebreideld ingrijpen in alle Nederlandse bossen. Paddenstoelen vervullen essentiële taken in het ecosysteem, zoals de afbraak van organisch materiaal waardoor de voedselketen in tact blijft. Dankzij hun samenwerking met bomen en struiken leveren zij een onmisbare bijdrage aan de groei en vitaliteit van een bos. In bossen hebben paddenstoelen een groot aandeel in de biodiversiteit. Samen met insecten behoren zij tot de organismen die het sterkst in dit biotoop zijn vertegenwoordigd. Bospaddenstoelen zijn gebaat bij grote oppervlakten gesloten bos van lange levensduur in verband met een		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				constante hoge luchtvochtigheid en de aanwezigheid van grote stukken dood hout. In tegenstelling tot wat in Bos voor de toekomst wordt beweerd kunnen bossen die slechts uit één boomsoort bestaan bijzonder waardevol zijn voor paddenstoelen. Dat geldt zowel voor loof- als voor naaldbossen. Volgens 'Bos voor de Toekomst' is het Europese kader leidend en dat betekent: herstel van de biodiversiteit in Europa. Indiener 12 juicht elk plan toe dat kan leiden tot dit herstel. Helaas is wat wordt voorgesteld in Bos voor de toekomst hier volledig mee in tegenspraak. Natuurvisie 2040 houdt zich meer op de vlakte en biedt voorstellen voor elk wat wils. Toch zullen, teneinde de staat van de natuur in Nederland te verbeteren, pijnlijke beslissingen moeten worden genomen. In de ogen van indiener 12 de belangrijkste daarvan zijn maatregelen om de uitstoot van stikstof drastisch terug te dringen. Paddenstoelen worden wel de waarzeggers van het bos genoemd. Zij geven feilloos aan hoe het er wat betreft vermeting (stikstof) en verzuring voor staat. Vooralsnog zijn veel stikstofgevoelige soorten, zoals Cantharel en Eekhoorntjesbrood uit de meeste bossen verdwenen. Dat dit niet onomkeerbaar is, bewijst een paddenstoel als de Roodschubbige gordijnzwam: vrijwel uit Nederland verdwenen, maar nadat in de negentiger jaren dankzij maatregelen van de overheid de hoeveelheid stikstof in de atmosfeer met 35% was afgenomen, keerde deze gordijnzwam weer terug! Kortom, maatregelen hebben invloed, beslissingen doen ertoe. Indiener 12 wenst politiek en bestuurders veel wijsheid toe!		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
13	Natuurlijk persoon	13-01	Gebiedsprocessen	In het ontwerp Natuurvisie wordt aangegeven dat diverse actuele ontwikkelingen op natuurgebied, waaronder het Programma Natuur, Stikstof, landelijke bossenstrategie en het klimaatakkoord aanleiding zijn geweest voor de actualisatie van de natuurvisie. Verder wordt vermeld dat met de komst van het Programma Natuur en de daaruit voortkomende uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe de volgende stap gezet wordt om niet alleen het Natuur Netwerk Nederland te realiseren, maar ook om de kwaliteit van de Drentse natuur op orde te krijgen. Tevens wordt aangegeven dat de uitvoering via de lopende gebiedsprocessen binnen het Programma Natuurlijk Platteland zullen gaan plaatsvinden. In het NNN en in één van deze acht deelgebieden, n.l. het Oude Diep ligt perceel en woning van indiener 13. Nu het de bedoeling is om deze gebieden te gaan inrichten, en in gebied van indiener 13 betreft het ook natte natuur, wil indiener 13 u verwijzen naar de zienswijze die is ingediend van het Regionaal Waterprogramma Drenthe.	De in deze zienswijze genoemde discussie, vindt plaats buiten de context van deze Natuurvisie.	Geen
14	Gemeente De Wolden	14-01		Met belangstelling heeft indiener 14 de Ontwerp Natuurvisie- Gastvrije Natuur 2040 gelezen. In het proces om te komen tot deze visie heeft indiener 14 op verschillende momenten onze inbreng kunnen leveren. Toch wil indiener 14 nog graag gebruik maken van de mogelijkheid om te reageren op de visie die nu ter inzage ligt. Indiener 14 heeft met betrekking tot de Ontwerp Natuurvisie de volgende opmerkingen	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		14-02	Verstoring	<u>1. Inleiding</u> In de inleiding geeft u aan dat de waardering voor natuur en de toenemende recreatiedruk als neveneffect het risico op verstoring geeft. En natuurlijk zag ook indiener 14 dat in Coronatijd meer mensen een ommetje maakten en de natuur introkken. Wat indiener 14 betreft is dat een positieve ontwikkeling, want het geeft een grotere	De provincie stimuleert het recreatief medegebruik van natuurgebieden. Dit mag niet ten koste gaan van de aanwezige natuurwaarden. Waar recreatief medegebruik leidt tot schade aan de natuur, wordt met terreinbeheerders gezocht naar mogelijkheden om de waarden van natuur en recreatie op elkaar af te	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				betrokkenheid bij de natuur en de eigen leefomgeving, en daarnaast leidt het buiten bewegen tot een betere gezondheid. Toegankelijkheid van natuurgebieden, uiteraard rekening houdend met voor verstoring gevoelige soorten, blijft voor indiener 14 een belangrijk uitgangspunt.	stemmen. Dit laatste valt buiten de context van de Natuurvisie.	
		14-03	Zuidwest Drenthe (Drents Friese Wold en Dwingerdelveld)	<u>3.5.2. Zuidwest Drenthe (Drents Friese Wold en Dwingerdelveld):</u> U schrijft <i>'In deze gebieden kunnen bestaande natuurgebieden beter met elkaar worden verbonden tot een groter samenhangend geheel door middel van ecologische en recreatieve verbindingen.'</i> En <i>'Dat betekent niet dat dit allemaal natuurgebied moet worden, maar wel dat de verbindingen verbeteren, het landschap veel aandacht krijgt en de milieucondities in het hele gebied beter afgestemd zijn op de natuurwaarden. Dan is het makkelijker om de noodzakelijke milieuomstandigheden goed te houden en kunnen de natuurgebieden beter tegen een stootje. Er ontstaat ruimte voor grotere diersoorten, die in de ontwikkeling van natuurlijker landschappen een belangrijke rol kunnen hebben'.</i> Het gaat hier om gebieden zonder natuurbestemming, dus om landbouwgebieden, dorpen, woonhuizen en wegen. Indiener 14 vraagt aandacht voor de belangen van de huidige inwoners en ondernemers in dit gebied. Zij hebben mede dit gebied gemaakt tot wat het nu is. Om draagvlak te krijgen bij hen vindt indiener 14 het belangrijk dat zij worden betrokken bij het proces van Nationale Parken Nieuwe Stijl. En dat zij richting kunnen geven aan dat proces en hun leefomgeving. Ook is het belangrijk dat de huidige mogelijkheden voor het wonen, de leefbaarheid en de economie blijven bestaan.	De provincie onderkent dat het belangrijk is om de genoemde verbinding te realiseren in samenspraak met de betrokkenen. Hoe het proces plaatsvindt rondom de Nationale Parken Nieuwe Stijl, vindt plaats buiten de context van deze Natuurvisie.	Geen
		14-04	Overgangsgebieden	<u>3.6 Overgangsgebieden</u>	Overgangsgebieden zijn de gebieden om de eigenlijke natuurgebieden heen. Deze gebieden	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Indiener 14 is niet duidelijk geworden of de overgangsgebieden binnen de begrensde natuur liggen of daarbuiten. Bij overgangsgebieden buiten de huidige begrensde natuur moeten de huidige functies en belangen goed meegenomen worden. Als er schade ontstaat aan bijvoorbeeld woonfuncties, landbouw- of recreatiefunctie dan moet er compensatie plaatsvinden. Als er ecosysteemdiensten geleverd worden moet daarvoor een structurele financiële vergoeding komen zodat het verdienmodel van bedrijven niet in gevaar komt. Indiener 14 vraagt u te voorkomen dat er tweederangs (landbouw)gebieden ontstaan waar een rendabele bedrijfsvoering onmogelijk is. Zijn de maatregelen in overgangsgebieden stimulerend of verplichtend? Indiener 14 pleit voor een stimulerend kader waarbij indiener 14 bedrijven beloont voor prestaties die goed zijn voor de aanliggende natuur. Indiener 14 vraagt u hierbij ook naar de langere termijn te kijken en recreatiebedrijven en landbouwbedrijven in deze overgangsgebieden niet op slot te zetten. Juist door het bieden van ontwikkelmogelijkheden behouden we de kwaliteit van bedrijven en dus het gebied.	hoeven geen natuurbestemming te krijgen, dit kunnen ook landbouwgebieden zijn met aangepast gebruik. Zoals vermeld in de Natuurvisie, gaan we in het kader van het stikstofbeleid, de evaluatie berekening en drainage en het Programma Natuur met belanghebbenden verken- nen waar overgangsgebieden ontwikkeld kun- nen worden en robuuste systemen beter op el- kaar moeten worden afgestemd. Vanuit de in- standhoudingsdoelen voor de natuurgebieden (Natura 2000) zijn onder andere aspecten van stikstofuitstoot en hydrologie in deze gebieden relevant. Daarnaast valt te denken aan extra aandacht voor landschapsherstel.	
		14-05	Basiskwaliteit na- tuur Drenthe	<u>4.1 Basiskwaliteit Natuur Drenthe</u> U schrijft dat u het concept Basiskwaliteit Natuur Drenthe samen met o.a. gemeenten wilt uitwerken. Daar werkt in- diener 14 graag aan mee. Indiener 14 doet als gemeente ook al veel, zoals het ecologisch beheren van bermen en de biologische bestrijding van de eikenprocessierups. Onze inwoners en ondernemers zijn al enthousiast bezig voor een natuurinclusieve samenleving. Mooie voorbeel- den daarvan zijn het Vlinderommetje in Zuidwolde en de Struunroute in Koekangerveld die u ook aanhaalt in uw vi- sie. Indiener 14 gelooft eerder in stimuleren dan in be- straffen en roept u op om door middel van kennisdeling	Wij gaan graag met indiener in overleg over de beste wijze om het concept in de praktijk te brengen.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				en stimuleringsubsidies bij te dragen aan een natuurinclusieve samenleving.		
		14-06	Landschap en Agrarisch Natuurbeheer	<u>4.2 Landschap en 4.3 Agrarisch Natuurbeheer</u> De groenblauwe dooradering van het landelijk gebied wordt ook wel het Drentse Goud genoemd. Onze inwoners en bezoekers hechten hier grote waarde aan. Het versterken van deze groenblauwe dooradering maakt onze gemeente een aantrekkelijke plaats om te wonen en werken, voor mens en natuur. Door middel van Streekbeheer werken vrijwilligers en grondeigenaren al jarenlang samen met Landschapsbeheer Drenthe om het landschap te beheren. Als gemeente investeren we hierin, de provincie doet dat ook. Financiële vergoedingen voor groenblauwe diensten en agrarisch natuurbeheer zijn echter beperkt. Er zijn wachtlijsten van agrariërs die wel aan agrarisch natuurbeheer willen doen, maar waar geen budget voor is. Welke mogelijkheden ziet u om de structurele budgetten voor aanleg en onderhoud van groenblauwe dooradering en toepassing van agrarisch natuurbeheer te vergroten? Indiener 14 pleit ervoor om een deel van de Natuurgelden die nu geïnvesteerd worden in het Natuur Netwerk Nederland (NNN) te gebruiken voor de ontwikkeling van natuurwaarden buiten de NNN.	Het onderwerp financiën valt buiten de context van de Natuurvisie. De toepassing van agrarisch natuurbeheer valt het onder Subsidiestelsel Natuur en Landschap en wordt verder meegenomen van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid.	Geen
		14-07	Steden en dorpen	<u>4.4 steden en dorpen</u> Indiener 14 is blij met uw aandacht voor, en ondersteuning van, de inwonersinitiatieven voor biodiversiteit en een groene leefomgeving. Indiener 14 pleit voor extra financiële middelen, zowel voor de initiatieven zelf als voor de professionele ondersteuning die door de genoemde organisaties wordt geboden, zodat op dit gebied nog meer gerealiseerd kan worden.	Het onderwerp financiën valt buiten de context van de Natuurvisie. Dit wordt verder uitgewerkt in een nog vast te stellen plan Soortenrijk Drenthe.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		14-08	Nieuwkomers/ exoten/groot wild	<u>5.3 Nieuwkomers en exoten: groot wild</u> De aanwezigheid van groot wild kan een impuls geven aan de natuurbeleving voor inwoners en toeristen en aan de biodiversiteit. Maar er zijn ook nadelen aan verbonden. Vanwege de verschillende belangen en vele onzekerheden adviseert indiener 14 om terughoudend te zijn bij groot wild en de nulstand voor het damhert en wild zwijn te behouden. U heeft besloten om de nulstand voor het edelhert los te laten. Indiener 14 adviseert om de mogelijkheden gede- gen te onderzoeken, en daarbij inwoners en onderne- mers, binnen en buiten het beoogde leefgebied, te be- trekken. Schade aan eigendommen, gewassen, tuinen en erven moet worden voorkomen. Mocht er toch schade ontstaan dan is een kostendekkende vergoeding nodig, en een vergoeding voor preventieve maatregelen. Daarnaast gaat indiener 14 ervan uit dat de provincie de kosten draagt voor maatregelen om de ver- keersveiligheid te garanderen, zowel binnen als buiten be- oogde leefgebieden. Ervaringen van de Veluwe en de Oostvaardersplassen laten zien dat het heel lastig is om het aantal dieren in de hand te houden. Nulstand of niet, de populatie zal beheerd moeten worden en dat betekent dat er gejaagd wordt. De jacht ligt gevoelig in de samenle- ving maar is wel een van de voorwaarden om de nulstand los te laten. Ook zijn we benieuwd hoe in het grensgebied van Drenthe en Overijssel met edelherten wordt omge- gaan. Wordt het beleid met de buurprovincie afgestemd?	In de Natuurvisie wordt omschreven dat groot wild welkom is in de provincie, maar dat wij ook oog moeten houden voor alle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild. Daarom is voorzichtigheid geboden. In het Uit- voeringsplan flora en fauna wordt dit verder uitgewerkt.	Geen
		14-09		Vragen Dit waren de opmerkingen van indiener 14. Indiener 14 ziet de beantwoording met belangstelling tegemoet. Heeft u nog vragen over deze brief? Dan kunt u contact opnemen met indiener 14. Wilt u bij correspon- dentie altijd het kenmerk van deze brief vermelden.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
15	WS Vecht-stromen	15-01	Water- en natuurdoelen	Indiener 15 heeft met waardering kennis genomen van het ontwerp geactualiseerde Gastvrije natuur- Natuurvisie 2040. De visie geeft indiener 15 aanleiding het volgende op te merken: 1. Indiener 15 ziet graag een consistente lijn tussen het Regionaal Water Programma 2022-2027 en de Natuurvisie 2040. In het Regionaal Waterprogramma staat dat de provincie met de waterschappen, de landbouw, natuurorganisaties en terrein beherende organisaties (TBO's) de mogelijkheden wil verkennen voor aanpassing van het peilbeheer en waterhuishoudkundige-infrastructuur in de landbouwgebieden. Dit ziet indiener 15 ook graag opgenomen in de Natuurvisie 2040.	In de Natuurvisie staat dat we met een gebieds-gerichte aanpak kijken hoe de opgaven van natuur, landbouw, klimaat en water elkaar kunnen versterken.	Geen
		15-02	Beekdalen	2. Indiener 15 is blij dat de provincie evenals hij, de specifieke plek van "beekdalen" in een gebied c.q. een watersysteem, onderkent. De beekdalen zijn de van nature lagere delen van een gebied. Deze gebieden komen vanwege deze natuurlijke omstandigheden, als eerste in aanmerking om water te bergen in extreme situaties (de norm voor regionale wateroverlast (T=10) moet dienovereenkomstig zijn). Maar niet alleen in extreme situaties, ook in de beheersituatie, hebben deze gebieden een belangrijke functie. Als deze gebieden niet te intensief ontwaterd zijn, kan hier veel grondwater worden vastgehouden. Het grondgebruik zal dan echter wel tegen een minder intensieve ontwatering moeten kunnen. De samenhang met natuurbeleid is derhalve belangrijk. Indiener 15 ziet graag dat u dit opneemt in de visie.	Zie reactie 15-01.	Geen
		15-03	Maatschappelijke opgaven	Tot slot merkt indiener 15 op, dat indiener 15 graag met u in gesprek blijft over de grote maatschappelijke opgaven.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
16	Natuurbe-schermings-wacht Mep-pel en e.o.	16-01		De ontwerp-Natuurvisie 'Gastvrije natuur 2040' draagt de naam visie maar juist een visie ontbreekt. Na een jaar van zeer alarmerende rapporten over het klimaat en de natuur is deze visie veel te zwak. Problemen door vervuiling van stikstof, pesticiden, CO2 en grondwateronttrekking worden niet aangepakt. De vervuilers, zoals de agrarische sector, worden ontzien. Toverwoorden als 'innovatie', en zinnen als 'het moet uit de sector komen' laten zien dat de problemen vooruitgeschoven worden. Ook termen als 'de balans vinden' zijn niet te begrijpen in 2021. Nu nog de balans vinden? Nu is de tijd van hard ingrijpen aangebroken. De natuur is op heel veel plaatsen in de wereld helemaal niet meer gastvrij, en de mens gedraagt zich bovendien niet als gast. De urgentie van de situatie mist op elke wijze in de visie.	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie.	Geen
		16-02	Robuuste Natuur	<u>Robuustere natuur</u> Onder de kop '2.4 BESCHERMEN, BELEVEN EN BENUTTEN' staat: "<i>Door de Drentse natuur robuuster te maken conform de Omgevingsvisie 2018 en het PNP, valt er meer te beleven en te benutten.</i>" Deze ene zin laat mooi de tegenstellingen zien. Moet de natuur zich aanpassen? Daartegen zal indiener 16 zich bij elk volgend initiatief verzetten met procedures. De vervuilers dienen zich aan te passen door minder uit te stoten. Daarbovenop komt dat de natuur niet iets is om te benutten en te beleven, als dat ten koste gaat van de bescherming. Indiener 16 zal zich verzetten tegen benutting en robuuster maken voor andere doelen dan natuurbehoud. Indiener 16 zal dat doen op basis van de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn kent voor Natura 2000-gebieden een verslechteringsverbod. De Habitatrichtlijn geeft in samenhang met uitspraken van het Hof van Justitie geen	In de Natuurvisie staat dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij benutten en beleven niet ten koste mag gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. Van het overige in dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				mogelijkheden om belangen te wegen. Natura 2000-gebieden <u>mogen niet verslechteren</u>, en zeker niet ten behoeve van politiek gekozen economische belangen als lelieeteelt of intensieve veehouderijen.		
		16-03	Stikstof	<u>Stikstof</u> In de visie staat: "<i>Het Rijk is daarom primair aan zet voor het vlottrekken van de problematiek. Hiertoe is inmiddels de Wet stikstofreductie en natuurherstel in werking getreden.</i>" Het rijk is niet primair aan zet, u bent dat. U bent immers het bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming en daarmee de Habitatrichtlijn. Bovendien staat u momenteel nog toe dat veehouderijen meer dieren gaan houden. Door naar het Rijk te wijzen ontkent u uw eigen verantwoordelijkheid en de mogelijkheden die u op dit moment wel degelijk heeft om natuurgebieden beter te beschermen. Het ontbreekt u slechts aan de politieke wil om nee te zeggen tegen 'de sector'. In dezelfde tekst staat: "<i>Hiertoe is inmiddels de Wet stikstofreductie en natuurherstel in werking getreden.</i>" Deze wet is niet passend beoordeeld, er was geen mogelijkheid tot het geven van inspraak en om die redenen is de wet in strijd met de Habitatrichtlijn, vooral door de generieke vrijstelling.	Zie punt 16-01. De provincie geeft invulling aan het Rijksbeleid in het kader van de regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden en de Wet stikstof-reductie en natuurverbetering.	Geen
		16-04	Procedures	<u>Procedures</u> U zou indiener 16, de vereniging Meten=Weten en Milieu-defensie kunnen helpen door de landsadvocaat in te zetten om de natuur te helpen, in plaats van de landsadvocaat in te zetten tegen natuur- en milieuorganisaties. U procedeert langer dan nodig met hulp van de landsadvocaat tegen de natuur. Stop daarmee, gebruik de inzet om de natuur te versterken, zonder 'positieve wegingen', maar met inspraak voor eenieder.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
17	Natuurlijk persoon	17-01	NNN-kaart	De kaart van het natuurnetwerk is zo klein, dat indiener 17 niet kan zien wat uw bedoeling met ons land in Zuid-west Drenthe is op de kaart. Indiener 17 kan daarom daarover geen zienswijze indienen, voordat indiener 17 hierover kan oordelen. Graag zou indiener 17 hierover een grotere kaart willen ontvangen.	De Natuurnetwerk Nederland kaart is onderdeel van de Provinciale Omgevingsverordening en valt buiten de context van de Natuurvisie. Er is telefonisch contact geweest met indiener 17. Indiener heeft een link ontvangen naar deze kaart. Bij een volgende ter inzage legging van de kaart als onderdeel van de Provinciale Omgevingsverordening heeft een ieder de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen.	Geen
		17-02	Wereldwijde aanpak	Er moet met de visie rekening gehouden worden met de steeds groeiende bevolking in ons land. Zij vraagt om meer voedsel en huizenbouw. De bosuitbreiding zou moeten worden verdeeld over buurlanden en andere landen in de Europese gemeenschap, die meer ruimte hebben voor bosaanleg. Het probleem waarvoor wij bossen moeten uitbreiden is een gemeenschappelijk probleem net zoals klimaat, CO2-uitstoot, enz. Je zou het wereldwijd moeten aanpakken waar de mogelijkheden het grootst zijn en niet in kleine landen die overbevolkt zijn. Dat komt de economie niet ten goede. Ook is de prijs van ons akkerland en weidegebied heel hoog, waardoor er veel kapitaalvernietiging plaatsvindt. Ons land kan dit land niet missen, want onze landbouwgrond kunnen we niet uitbreiden. Elk jaar krimpt ons areaal met heel veel hectares door wegen aan te leggen, huizen te bouwen en natuur uit te breiden door bufferstroken, enz.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		17-03	Uitbreiding natuurgebieden	Bij forse ingrepen voor de natuurkwaliteit moet er rekening gehouden worden met de positie en de belangen van onze inwoners en ondernemers. Voor fatsoenlijke vergoeding van schade en toekomstperspectief zonder leges en belasting hierover te moeten betalen. Daarom zouden de natuurgebieden niet uitgebreid moeten worden in ons	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				land. De regering bedenkt bufferzones en andere dingen, waardoor de natuurgebieden vanzelf uitgebreid worden.		
		17-04		Wat betekent groenblauwe dooradering op de kaart? Indiener 17 denkt dat zij misschien in dat gebied ligt met een gedeelte van haar grond. Indiener 17 heeft nu akkerland daar. Indiener 17 zou dat graag zo willen houden zonder bijzondere beperkingen.	Het vlechtwerk van droge en natte landschapselementen van agrarische gebieden is van provinciaal belang voor de instandhouding van een basiskwaliteit voor de biodiversiteit. Denk daarbij aan houtwallen, bermen, poelen en sloten, belangrijke leefgebieden voor bijvoorbeeld amfibieën, boerenlandvogels en allerlei soorten dagvlinders.	Geen
		17-05		Buiten de begrensde natuurgebieden zouden de provincies de ondernemers van landbouwgebieden geen nieuwe beperkingen moeten opleggen om aan hun wensen te voldoen. De provincies hebben er geen geld voor om voldoende compensatie te geven. Er zijn veel initiatieven van ondernemers die bijdragen aan biodiversiteit. Indiener 17 pleit voor een stimulerende aanpak met kennisdeling en subsidies in plaats van regulering van bovenaf.	Er zijn middelen beschikbaar voor het delen van kennis. Dit onderwerp valt buiten de context de Natuurvisie.	Geen
		17-06		De provincie moet zorgen dat de akkerbouwers en de veetelers voorgaan op de natuur en de vanggewassen.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		17-07		Er moeten geen inheemse soorten van dieren worden uitgezet worden. Zoals de steenmarter en de wolf, want dat wordt echt een plaag.	Als er al wordt overgegaan tot introductie zal er in alle gevallen een belangenafweging worden gemaakt. Dit wordt verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen
		17-08		Er moeten ook geen wandelpaden over schouwpaden komen, want de wandelaars gooien verpakkingsmateriaal, blikjes, flesjes neer waardoor de landen en de sloten vervuild worden en de waterafvoer stagneert omdat het voor de duikers blijft liggen. Ook honden kunnen neospora besmetting overbrengen via grassen en andere voedingsmiddelen die de runderen krijgen in hun voedsel. Waardoor ze neospora krijgen, ze ziek worden. De honden worden er niet ziek van. Maar ze mogen niet in	Van dit punt wordt kennisgenomen.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				landbouwgronden lopen. Er zijn genoeg wandelpaden en fietspaden. Landbouwgrond moeten ze niet aankomen.		
		17-09	Monitoring	De monitoring en opmerkingen moeten breder bekendgemaakt worden.	Resultaten van monitoring worden op een toegankelijke wijze openbaar gemaakt via https://www.drentheincijfers.nl/ .	Geen
		17-10	Soortenbescherming	Zuidwest Drenthe zou in geen geval verbonden moeten worden met het Drents Friese Wold en het Dwingelderveld. Door het grote samenhangende geheel. Het landschap is juist door zijn afwisseling prachtig. De grote diersoorten zijn bij de bewoners en de ondernemers niet welkom. Zij zullen veel overlast geven. De jagers die in hun vrije tijd op jacht gaan kunnen de populatie als ze eerst beschermd gaan worden niet in de hand houden. Wilde zwijnen bijvoorbeeld rukken steeds verder op naar ons land, waardoor ze varkenspest kunnen overbrengen op onze varkens wat een grote ramp zou betekenen. Zo gaat het ook met bevers die grote gaten graven waardoor dijken en kades langs water lopen verzwakt worden en overstromingen zullen ontstaan. Bevers zullen ook bietenland verwoesten. Van bieten worden belangrijke producten gemaakt. Ze worden niet geteeld voor schadevergoeding. Ook eksters en kraaien kunnen jagers niet afschieten. Deze dieren zijn te slim. Dit heeft indiener 17 zelf ondervonden. Populatie worden steeds groter waardoor het een plaag wordt. Voor de verkeersveiligheid is het niet goed, dat er zoveel grote dieren in ons dichtbevolkte land komen. Vossen, wolven, dassen en steenmarters worden ook een plaag. Die allemaal beschermd zijn. Wolven kunnen ook een gevaar voor de mensen worden. In het begin als ze er zijn en je de populatie niet beperkt houdt, dan kunnen we ze later niet beheersen en bejagen. We zitten als land niet te wachten om de dieren eerst te	De provincie volgt de wettelijke kaders met betrekking tot de bescherming van soorten zoals verankerd in de Wet natuurbescherming. In het Uitvoeringsplan flora en fauna wordt aangegeven hoe de provincie haar beleid uitvoert voor wat betreft schade en overlast van wolven en overige soorten.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				beschermen en later zijn ze niet meer te beheersen. De schade te laten komen die we later gaan vergoeden. Er is voor de bewoners en de ondernemers geen draagvlak. Zij willen graag de huidige mogelijkheden voor wonen, hun leefomgeving en economie blijven behouden en niet in een dierentuin willen wonen. Er worden veel nadelen van uitzetting van dassen, wolven en andere dieren ondervonden. De beschermde status van deze dieren is vaak te lang gehandhaafd. De kwaliteit van de natuur in Drenthe en de flora en fauna zou met de landbouwers, ondernemers en bewoners moeten worden besproken en niet alleen met gedeputeerde staten en gemeenten. Het gaat om hun economie een woonomgeving.		
		17-11	Overgangsgebieden	Wat bedoelt u met overgangsgebieden. Zijn dit gebieden waarin u stimulerende of verplichtende maatregelen op wilt leggen? Landbouwbedrijven en recreatiebedrijven willen niet op slot worden gezet door nieuwe maatregelen. Er zijn veel nadelen aan nieuwe maatregelen voor de omgeving. Dit waren opmerkingen van indiener 17. Indiener 17 ziet de antwoorden met belangstelling tegemoet. Heeft u nog vragen over de brief dan kunt u contract met indiener 17 opnemen.	Overgangsgebieden zijn de gebieden om de eigenlijke natuurgebieden heen. Deze gebieden hoeven geen natuurbestemming te krijgen, dit kunnen ook landbouwgebieden zijn met aangepast gebruik. Zoals staat vermeld in de Natuurvisie, gaan we in het kader van het stikstofbeleid, de evaluatie berekening en drainage en Programma Natuur met belanghebbenden verkennen waar overgangsgebieden ontwikkeld kunnen worden en robuuste systemen beter op elkaar moeten worden afgestemd. Vanuit de instandhoudingsdoelen voor de natuurgebieden (Natura 2000) zijn o.a. aspecten van stikstofuitstoot en hydrologie in deze gebieden relevant. Daarnaast valt te denken aan extra aandacht voor landschapsherstel.	Geen
18	Natuurlijk persoon	Zie hiervoor 17-1 t/m 17-11		De kaart van het natuurnetwerk is zo klein, dat indiener 18 niet kan zien wat uw bedoeling met ons land in Zuidwest Drenthe is op de kaart. Indiener 18 kan daarom daarover geen zienswijze indienen, voordat zij hierover	Zie reactie op zienswijze 17.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				kan oordelen. Graag zou indiener 18 hierover een grotere kaart willen ontvangen. Er moet met de visie rekening gehouden worden met de steeds groeiende bevolking in ons land. Zij vraagt om meer voedsel en huizenbouw. De bosuitbreiding zou moeten worden verdeeld over buurlanden en andere landen in de Europese gemeenschap, die meer ruimte hebben voor bosaanleg. Het probleem waarvoor wij bossen moeten uitbreiden is een gemeenschappelijk probleem net zoals klimaat, CO2-uitstoot, enz. Je zou het wereldwijd moeten aanpakken waar de mogelijkheden het grootst zijn en niet in kleine landen die overbevolkt zijn. Dat komt de economie niet ten goede. Ook is de prijs van ons akkerland en weidegebied heel hoog, waardoor er veel kapitaalvernietiging plaatsvindt. Ons land kan dit land niet missen, want onze landbouwgrond kunnen we niet uitbreiden. Elk jaar krimpt ons areaal met heel veel hectares door wegen aan te leggen, huizen te bouwen en natuur uit te breiden door bufferstroken, enz. Bij forse ingrepen voor de natuurkwaliteit moet er rekening gehouden worden met de positie en de belangen van onze inwoners en ondernemers. Voor fatsoenlijke vergoeding van schade en toekomstperspectief zonder leges en belasting hierover te moeten betalen. Daarom zouden de natuurgebieden niet uitgebreid moeten worden in ons land. De regering bedenkt bufferzones en andere dingen, waardoor de natuurgebieden vanzelf uitgebreid worden. Wat betekent groenblauwe dooradering op de kaart? Indiener 18 denkt dat zij misschien in dat gebied ligt met een gedeelte van haar grond. Indiener 18 heeft nu		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				akkerland daar. Indiener 18 zou dat graag zo willen houden zonder bijzondere beperkingen. Buiten de begrensde natuurgebieden zouden de provincies de ondernemers van landbouwgebieden geen nieuwe beperkingen moeten opleggen om aan hun wensen te voldoen. De provincies hebben er geen geld voor om voldoende compensatie te geven. Er zijn veel initiatieven van ondernemers die bijdragen aan biodiversiteit. Wij pleiten voor een stimulerende aanpak met kennisdeling en subsidies in plaats van regulering van bovenaf. De provincie moet zorgen dat de akkerbouwers en de veetelers voorgaan op de natuur en de vanggewassen. Er moeten geen inheemse soorten van dieren worden uitgezet worden. Zoals de steenmarter en de wolf, want dat wordt echt een plaag. Er moeten ook geen wandelpaden over schouwpaden komen, want de wandelaars gooien verpakkingsmateriaal, blikjes, flesjes neer waardoor de landen en de sloten vervuild worden en de waterafvoer stagneert omdat het voor de duikers blijft liggen. Ook honden kunnen neospora besmetting overbrengen via grassen en andere voedingsmiddelen die de runderen krijgen in hun voedsel. Waar door ze neospora krijgen, ze ziek worden. De honden worden er niet ziek van. Maar ze mogen niet in landbouwgronden lopen. Er zijn genoeg wandelpaden en fietspaden. Landbouwgrond moeten ze niet aankomen. De monitoring en opmerkingen moeten breder bekendgemaakt worden.		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Zuidwest Drenthe zou in geen geval verbonden moeten worden met het Drents Friese Wold en het Dwingelderveld. Door het grote samenhangende geheel. Het landschap is juist door zijn afwisseling prachtig. De grote diersoorten zijn bij de bewoners en de ondernemers niet welkom. Zij zullen veel overlast geven. De jagers die in hun vrije tijd op jacht gaan kunnen de populatie als ze eerst beschermd gaan worden niet in de hand houden. Wilde zwijnen bijvoorbeeld rukken steeds verder op naar ons land, waardoor ze varkenspest kunnen overbrengen op onze varkens wat een grote ramp zou betekenen. Zo gaat het ook met bevers die grote gaten graven waardoor dijken en kades langs water lopen verzwakt worden en overstromingen zullen ontstaan. Bevers zullen ook bietenland verwoesten. Van bieten worden belangrijke producten gemaakt. Ze worden niet geteeld voor schadevergoeding. Ook eksters en kraaien kunnen jagers niet afschieten. Deze dieren zijn te slim. Dit heeft indiener 18 zelf ondervonden. Populatie worden steeds groter waardoor het een plaag wordt. Voor de verkeersveiligheid is het niet goed, dat er zoveel grote dieren in ons dichtbevolkte land komen. Vossen, wolven, dassen en steenmarters worden ook een plaag. Die allemaal beschermd zijn. Wolven kunnen ook een gevaar voor de mensen worden. In het begin als ze er zijn en je de populatie niet beperkt houdt, dan kunnen we ze later niet beheersen en bejagen. We zitten als land niet te wachten om de dieren eerst te beschermen en later zijn ze niet meer te beheersen. De schade te laten komen die we later gaan vergoeden. Er is voor de bewoners en de ondernemers geen draagvlak. Zij willen graag de huidige mogelijkheden voor		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				wonen, hun leefomgeving en economie blijven behouden en niet in een dierentuin willen wonen. Er worden veel nadelen van uitzetting van dassen, wolven en andere dieren ondervonden. De beschermde status van deze dieren is vaak te lang gehandhaafd. De kwaliteit van de natuur in Drenthe en de flora en fauna zou met de landbouwers, ondernemers en bewoners moeten worden besproken en niet alleen met gedeputeerde staten en gemeenten. Het gaat om hun economie een woonomgeving. Wat bedoelt u met overgangsgebieden. Zijn dit gebieden waarin u stimulerende of verplichtende maatregelen op wilt leggen? Landbouwbedrijven en recreatiebedrijven willen niet op slot worden gezet door nieuwe maatregelen. Er zijn veel nadelen aan nieuwe maatregelen voor de omgeving. Dit waren de opmerkingen van indiener 18. Indiener 18 ziet de antwoorden met belangstelling tegemoet. Heeft u nog vragen over de brief dan kunt u contact met indiener 18 opnemen.		
19	NOJG regio Drenthe/ Groningen	19-01	Biodiversiteit	Graag zou indiener 19 alle op- en of aanmerkingen toe willen lichten. 2.2.1 Biodiversiteit blz. 13 Biodiversiteit is de veelheid aan planten en dieren in samenhang met elkaar en de omgeving, met variatie in genen, soorten en gemeenschappen. Geen woord wordt gesproken over de negatieve invloed die predatoren veroorzaken. Vele studies geven aan dat onder andere verwilderde katten en vossen dramatische gevolgen hebben voor de biodiversiteit. Ook vrijwillige weidevogelbeschermers tonen met hun bijgehouden gegevens aan, dat mede door predatie het voortbestaan van de weidevogels in het gedrang komen. De provincie	Indiener heeft een mondelinge toelichting gegeven. Dit maakt onderdeel uit van de zienswijze, zie 19-08. Het onderwerp boerenlandvogels staat in de Natuurvisie uitgewerkt in de deelparagrafen over Natuurnetwerk Drenthe en de paragraaf over Soortenrijk Drenthe. Dit beleid richt zich op de leefgebieden. De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Drenthe is te klein qua oppervlakte om zonder predatie-beheer de variatie in faunasoorten te behouden. Het functioneren van het ecologisch systeem is op dit moment niet op orde in Drenthe. Niet alleen het herstel van de biotoop en de robuustheid daarvan zullen soorten behouden. Predatiebeheer is daarbij ook van essentieel belang om een natuurlijk evenwicht te krijgen.	2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kernelementen in dit plan van aanpak. De aanpak sluit aan bij de Wet natuurbescherming die er vanuit gaat dat allereerst komt vast te staan dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voordat predatiebestrijding plaatsvindt. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt.	
		19-02	Benutten	<i>2.4.3 Benutten blz. 27</i> <i>Tegelijkertijd neemt bij de consumenten de interesse voor lokale en regionale voedselkringlopen toe.</i> Het gebruik van wild komt niet aan de orde. Het ultieme stukje biologisch vlees is een stukje wild. Jagers vinden inmiddels reeds veel afname door lokale consumenten, die dit heerlijke stukje vlees graag op hun bord zien. Indiener 19 staat achter het Wise Use principe. Duurzaam oogsten uit de natuur verdient een plek in de lokale en regionale voedselkringlopen.	Op grond van paragraaf 3.5 van de Wet natuurbescherming, is het een jachthouder toegestaan een aantal wettelijk aangewezen soorten te doden om vlees te bemachtigen. Ook de voorwaarden hiervoor zijn wettelijk bepaald en vallen dus onder de bevoegdheid van het Rijk. Daarenboven houdt een goed jachthouder zich aan de gedrags- en erecodes van weidelijkheid.	Geen
		19-03	NND	<i>Hoofdstuk 4 Natuurnetwerk Drenthe blz. 37</i> <i>De oorzaken liggen op het gebied van inrichting, beheer en gebruik en milieucondities.</i> Wederom wordt niet vermeld, dat ook predatie één van de oorzaken is. Notabene is er een aantal jaren geleden een Brandbrief namens de Weidevogelverenigingen, Vereniging Drentse Boermarken en Landschapsbeheer Drenthe naar de provincie Drenthe gestuurd. Daarin werd aangegeven, dat niet alleen biotoopverbetering, maar tevens predatie aangepakt moeten worden om de weidevogels in Drenthe te kunnen behouden.	Zie reactie bij 19-01.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		19-04	Soortenbescherming	5.2 Soortenbescherming blz. 45 Wanneer hun leefgebied goed functioneert, kunnen ook de soorten die erin thuishoren zich handhaven en ontwikkelen. In dat geval is er meestal geen aanvullend soortenbeleid nodig. De provincie Drenthe is te klein om niet aan predatiebeheer te doen. Een predator zal zich niet aan provinciegrenzen houden, laat staan aan landsgrenzen. Op de tienduizenden hectares van de TBO's, waar naar zeggen hun leefgebieden goed zijn, zou het moeten wemelen van de patrijzen, fazanten en hazen. Voldoende dekking, rust en voedsel. Desondanks is dat niet het geval, daarom is predatiebeheer van wezenlijk belang.	Zie reactie bij 19-01 In zoverre dit punt slaat op het bereiken van de voor Natura 2000-gebieden gestelde doelen, worden de daarvoor noodzakelijke maatregelen beschreven in de Natura 2000-beheerplannen. Wat betreft de rol van predatie op biodiversiteit, is dit één van de factoren die te scharen valt onder "goed functionerend leefgebied". In de volgende alinea staat dat er, indien nodig, bijgestuurd kan worden met het juridisch instrumentarium.	Geen
		19-05	Schade en overlast	5.4 Schade en overlast blz. 48 Voor een aantal wettelijk beschermde diersoorten die schade of overlast geven, is de Faunabeheereenheid Drenthe het orgaan dat de uitvoering van het provinciale beleid coördineert om de schade te beperken. De daadwerkelijke uitvoering gebeurt door vrijwilligers. In de gehele Natuurvisie wordt met geen woord gesproken over wildbeheereenheden. De jagers van de wildbeheereenheden zijn de vrijwilligers die hierboven als zodanig worden genoemd. Het zijn niet zo maar vrijwilligers. Zij hebben met goed gevolg een theoretisch en praktisch jachtexamen moeten afleggen, voordat ze in het bezit komen van een jachtdiploma. Deze vrijwilligers voeren onder andere tellingen uit, zetten hun afschotgegevens in het Faunaregistratiesysteem, proberen met behulp van het lichtbakken op de vos de weidevogels in Drenthe te behouden, plaatsen eendenkorven, helpen agrariërs	De taken van de Wildbeheereenheden zijn beschreven in de Wet natuurbescherming. De rolverdeling tussen provincie, Faunabeheereenheid Drenthe en Wildbeheereenheden wordt verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Paragraaf 5.4 is een toevoeging gedaan aan de zinsnede "De daadwerkelijke uitvoering gebeurt door vrijwilligers". Toevoeging: georganiseerd in Wildbeheereenheden.

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				landbouwschade te voorkomen enz. enz. Benoem ze dan ook als zodanig in de Natuurvisie.		
		19-06	Monitoring	6.1.4 Monitoring blz. 53 In Natura 2000-gebieden wordt gemonitord of de vanuit de Europese Unie vastgestelde doelen worden behaald. Van alles wordt er in de Natura 2000-gebieden gemonitord, behalve de invloed van predatoren op de biodiversiteit. Dit is zeer belangrijk om te kunnen toetsen hoe het er daadwerkelijk voor staat en de effecten van predatie zijn. Ook het ontbreken aan telgegevens in de TBO gebieden is een gemis, zoals wel geteld moet worden op de andere gronden in de provincie Drenthe. Om goed te kunnen beoordelen moet heel Drenthe als telgebied worden meegenomen.	De monitoring van natuur vindt plaats zoals opgenomen in de werkwijze monitoring natuurkwaliteit zoals in te zien is op de website van BIJ12. https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/monitoring-en-natuurinformatie/ Een losse monitoring van predatoren valt daar niet onder, tenzij deze een aangewezen habitatrichtlijnsoort of vogelrichtlijnsoort is voor de betreffende Natura 2000-gebieden.	Geen
		19-07	Faunabeheer/faunabeheerders	Tenslotte: - Besef dat de faunabeheerders de enigen zijn die bepaalde werkzaamheden mogen doen waarvoor de overheid verantwoordelijk is (openbare veiligheid, volksgezondheid etc.). - Besef, dat het faunabeheer onlosmakelijk onderdeel is van het natuurbeheer. - Besef dat faunabeheerders ook onmisbaar zijn en zelfs een onlosmakelijk onderdeel vormen van bepaalde economische bedrijfsvoeringen, met name de agrarische bedrijfsvoering. - Besef, dat faunabeheerders van de wbe's kosteloos hun activiteiten verrichten om de biodiversiteit in stand te houden.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		19-08	Mondelinge toelichting	Gespreksverslag 16 november 2021 toelichting zienswijze indiener 19. De provincie heeft allereerst de procedure rondom de vaststelling van de Natuurvisie, de beantwoording van de	Zie voor beantwoording de punten 19-01 tot en met 19-07.	Zie voor de aanpassingen punten 19-01 tot en met 19-07

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				zienswijzen en het Uitvoeringsplan flora en fauna verteld. Indiener 19 heeft 7 punten ingebracht in hun zienswijze. Punt 19-01, Toelichting willen geven. Dit gesprek vindt plaats naar aanleiding van dit verzoek. Punt 19-02, Biodiversiteit Indiener 19 benadrukt dat het verbeteren van de biodiversiteit een samenhang is tussen biotoopverbetering en predatiebeheer. Indiener 19 mist het predatiebeheer in de Natuurvisie. Er wordt gewerkt met akkerranden, inrichting van nieuwe natuur, in de landbouw worden diverse stappen gezet om de biotoop te verbeteren, wat de biodiversiteit ten goede komt. De aanwezigheid van bijvoorbeeld predatoren als de wolf en de vos hebben ook invloed op de biodiversiteit. Voorkomen moet worden dat er allemaal rasters in Drenthe worden gezet. Door middel van onder andere predatiebeheer, kun je voorkomen dat er overal rasters moeten worden geplaatst. Indiener 19 benadrukt dat het én-én is en dat ze dat mist in de Natuurvisie. Dit laatste wordt ook aangegeven door de weidevogelbeschermers in Drenthe. Door middel van een brandbrief richting de politiek in Drenthe hebben ze de én-én wijze een paar jaar geleden kenbaar gemaakt. Punt 19-03, Benutten Indiener 19 benadrukt dat zij het gebruik van wild bij het onderdeel benutten mist. Punt 19-04, Natuurnetwerk Drenthe Herhaling van de toelichting op punt 2. Punt 19-05, Soortenbescherming Indiener 19 vindt dat er een goede afstemming moet zijn met de omliggende provincies op het gebied van predatiebeheer. Drenthe is namelijk maar klein en de invloed		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				van predatoren is provinciegrensoverschrijdend. De overschrijding geldt ook voor de landsgrens met Duitsland. Bovendien moet Drenthe meer gezien worden als één geheel. Qua subsidiemogelijkheden heeft indiener 19 bijvoorbeeld de indruk dat het noorden en midden van Drenthe meer in aanmerking komen voor subsidiemogelijkheden. In het zuiden is meer intensieve landbouw en ook daar zijn waarschijnlijk voldoende boeren die mee willen werken aan biotoopverbetering, bijvoorbeeld akkerranden. Punt 19-06, Schade en overlast De rol van de WBE's is onderbelicht in de Natuurvisie volgens indiener 19. Ze geeft aan dat daar kennis en kunde is en ziet dit graag terug in de Natuurvisie. Punt 19-07, Monitoring De WBE's krijgen jaarlijks de opdracht in hun werkgebied diverse tellingen te verrichten. De opgelegde tellingen voor de WBE's dienen ook plaats te vinden in de TBO gebieden. Nu dit niet plaatsvindt is er geen goed overzicht van heel Drenthe. Indiener 19 vindt dat het met veel faunasoorten niet goed gaat in de door TBO's beheerde gebieden en dat dit te wijten is aan gebrek aan predatiebeheer. Indiener 19 is van mening dat predatie binnen de gebieden van de TBO's ook gemonitord moet worden en dat de TBO's hier opdracht toe moeten krijgen.		
20	Dierenbescherming	20-01	Algemeen	Graag maakt indiener 20 hierbij gebruik van de mogelijkheid om zijn zienswijze namens de Dierenbescherming op het voorliggende concept 'Natuurvisie, gastvrije natuur 2040' kenbaar te maken. Indiener 20 zal zich in deze zienswijze, naast een algemene opmerking, beperken tot een beknopte weergave van standpunten ten aanzien van het onderdeel soortenbeleid. Deze numeriek weergegeven standpunten stellen een concrete wijziging of aanvulling voor op de voorliggende nota.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Algemeen Naast dat de provincie Drenthe een prachtige variatie aan natuurlandschap herbergt, variërend van voedselarme situaties als heidevelden en hoogvenen, tot bos-, dras-, en beekdal- landschappen, verneemt indiener 20 ook hier de effecten van klimaatveranderingen zoals verdroging en vernatting, stikstofdepositie en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Het is wat indiener 20 betreft dan ook goed dat de provincie hieraan aandacht besteedt in deze nota. Om vervolgens tot een daadkrachtige uitvoering te komen en de noodzakelijke omschakeling te maken naar een klimaatbestendige waterhuishouding, dient een integrale benadering toegepast te worden waarbij afstemming tussen verschillende programma's, zoals het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 (concept), cruciaal is. Zo werken we aan een gezonde en robuuste basisnatuur voor de aanwezige dieren, maar ook voor onszelf.		
		20-02	Soortenbeleid/Groot wild	5.3 Nieuwkomers en exoten <i>Grootwild</i> Het is goed om te lezen dat de provincie haar nulstandbeleid ten aanzien van dam- en edelherten herzielt en deze diersoorten de ruimte biedt zich ook in Drenthe op natuurlijke wijze te vestigen. Naast deze aangename wijzigingen, biedt deze alinea ook ruimte voor aanscherping of juist verruiming van het opgenomen beleid, en wel op onderstaande punten. Definieer de term 'grootwild' om helderheid te scheppen over de juridische status van de genoemde dieren en spraakverwarring te voorkomen met wild zoals bedoeld op de landelijke wildlijst, oftewel jacht (Wet Natuurbescherming art. 3.5 lid 1). De voorkeur van indiener 20 gaat	"Groot wild" is een sterk ingeburgerde term die als verzamelwoord voor de hier genoemde drie soorten gebruikt wordt (zie bijvoorbeeld ook www.natuurmonumenten.nl/groot-wild). Wat onder "wild" in de zin van jachtsoorten verstaan wordt, is duidelijk gedefinieerd in artikel 3.20 van de Wet natuurbescherming.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				uit naar het wijzigen van de term naar 'grote inheemse hoefdieren'.		
		20-03	Nulstand damherten	In uw conceptbeleid is sprake van het loslaten van de nulstand van damherten indien deze zich op natuurlijke wijze vestigen. Graag verneemt indiener 20 van u op welke wijze dit uitgevoerd wordt. Hoe stelt u vast of een waargenomen damhert een van nature aangelopen dier is of een ontsnapt of uitgezet exemplaar? Hanteert u hierbij dezelfde protocollen als in Overijssel waar het dier welkom is zolang er geen melding binnenkomt van vermissing en het dier niet traceerbaar is naar de directe eigenaar? Indiener 20 is van mening dat het dier in geen enkel geval gedood kan worden na waarneming omdat het dier slechts aantoonbaar niet-natuurlijk is komen aanlopen wanneer er een eigenaar bekend is. In dat geval zal het dier uiteraard teruggaan naar de eigenaar.	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Verdere uitwerking vindt plaats in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen
		20-04	Nulstand wilde zwijnen	Naast het loslaten van de nulstand voor dam- en edelherten is de provincie voornemens de nulstand voor wilde zwijnen te laten staan. Dit betreft indiener 20 ten eerste. Wilde dieren in Nederland hebben het niet makkelijk. In een klein land vol met mensen, belangen en cultuurlandschappen blijft al weinig ruimte over voor natuur. Zichtbare barrières in onze landschappen zoals infrastructuur, bebouwing, agrarische activiteiten en rasters maar ook fysieke inkrimping van natuurareaal vormen een bedreiging voor het leven van de dieren binnen natuurgebieden. Door naast deze fysieke belemmeringen ook nog niet-fysieke beperkingen op leefgebied van deze dieren in te stellen, zoals de nulstand, verslechtert de positie van deze dieren evenzeer. Daarnaast is het een onhoudbare maatregel, dat in de praktijk een vrijbrief is tot afschot, maar weinig effectief is. Wilde zwijnen zijn al aanwezig in onze provincie. Met name in een slecht mastjaar, een jaar waarin voedselschaarste is voor wilde zwijnen zoals	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Verder uitwerking vindt plaats in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				afgelopen jaar, zien we de wroetsporen tot in het midden van de provincie.		
		20-05	Ganzen	In de conceptnota benoemt u dat de landelijke toename van ganzen te wijden is aan een betere bescherming van ganzen. Indiener 20 durft stellig te beweren dat er met een landelijk afschot van 306.570 ganzen (2018-2019, BIJ12) geen sprake kan zijn van behoefte aan mindere bescherming van deze dieren. Voor wat betreft ganzen in uw provincie, ligt in deze nota de nadruk op bescherming in de winter en beheren in de zomer. Er wordt veel ruimte gelaten voor de wijze waarop beheerd kan worden, terwijl er wel concrete inperking is voor het beschermen van de dieren, namelijk het inkorten van de winterrust. Indiener 20 voegt daarom naast een inhoudelijke opmerking, ook een opmerking toe over de uitvoering van het ganzenbeleid. 1. Om tot een goed afgewogen en breed gedragen benadering voor ganzen te komen, zowel beschermen als beheren, kan de provincie een procesvoorstel doen. Zo ondersteunt indiener 20 het initiatief voor het oprichten van een GAK (Ganzen Afstemmings Kader), zoals ook in Groningen, waarbij naast grondeigenaren een ruime maatschappelijke- en groene vertegenwoordiging aanwezig is. Als randvoorwaarden voor een opdracht aan het GAK, geldt uiteraard dat de basisbescherming van soorten op orde moet zijn en eventueel te treffen beheermaatregelen aantoonbaar effectief zijn en zich evenredig verhouden tot de door de betreffende soort vastgestelde schade. Hierbij gaat altijd de voorkeur uit naar preventieve, niet-dodende maatregelen zoals in lijn met de wet. 2. In de concept nota geeft u aan de winterrust te willen inperken en daarmee de cruciale 5 maanden winterrust die nu geldt, in te korten tot 1 februari. Deze	Voor de uitvoering van het beleid rond ganzen en ganzenschade is een opdracht verstrekt aan de Faunabeheereenheid Drenthe om te komen tot een ganzenakkoord met betrokken partijen.	Geen.

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				inkorting zorgt voor verstoring van opvettende ganzen die in onze provincie overwinteren en zorgt daarmee voor het mogelijk in geding komen van instandhoudingsdoelen binnen Natura 2000 gebieden. Om een organisatie als het GAK succesvol te laten zijn, en te komen tot een breed gedragen Ganzenakkoord en Fauna Beheerplan, is het noodzakelijk om de basis op orde te hebben. Dit betekent dat er voldoende aangewezen foerageergebieden moeten zijn en een winterrust van 5 maanden zoals nu. Vanuit deze basis kunnen gebiedspartijen samenkomen voor het opstellen van maatwerkplannen en tot gezamenlijke uitvoering van een ganzenakkoord komen.		
		20-06	Overig	Indiener 20 hoopt u hiermee van nuttige informatie te hebben voorzien. Voor vragen kunt u terecht bij indiener 20.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
21	LTO-Noord mede namens POV	21-01	Algemeen	Met het oog op de belangen van onze leden wil indiener 21 langs deze weg een zienswijze indienen op het "ontwerp geactualiseerde Gastvrije natuur - Natuurvisie 2040". Deze zienswijze is in nauw overleg met bestuurders en leden van indiener 21 in Drenthe tot stand gekomen. Aanvullend moet worden opgemerkt dat de zienswijze mede namens de Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV) wordt ingediend.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		21-02	De Drentse natuur anno 2021	Paragraaf 2.1 In de beschouwing van de Drentse situatie in deze paragraaf een overzicht van hoe goed het met de natuur in de provincie gaat. Er wordt zelfs teruggegrepen op de situatie in 1850 toen alles nog woest en ledig was en hierbij vastgesteld dat er best veel bewaard is gebleven. Wat in deze bloemlezing toch wel ontbreekt is het feit dat Drenthe (ook de natuur) door de mens gevormd is.	In de Natuurvisie staat dat beschermen, beleven en benutten in balans moeten zijn, waarbij benutten en beleven niet ten koste mag gaan van de natuur, de biodiversiteit en de potentiële waarden van de natuur. Natuur en economie kunnen wel samengaan. Wij beschermen de natuur in Drenthe om de biodiversiteit in stand te houden en te versterken. We zoeken naar combinaties met andere functies,	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				<i>Denkend aan Drenthe zien we een veelkleurig landschap dat in de loop der eeuwen grotendeels door de mensen is gemaakt. Deze landschappen zijn in het prachtige werkterrein van onze agrariërs, de natuur biedt onze inwoners en bezoekers van de provincie volop rust en ruimte. Vitale dorpen en sterke steden bieden plek aan onze huizen en banen.</i> Nog afgezien van het feit dat er in Drenthe in 1850 maar 83.000 mensen woonden is volstrekt helder (zie ook het Collegeakkoord) dat de wereld ook in Drenthe niet heeft stilgestaan en heeft Drenthe 494.760 inwoners. In de huidige tijd kan je soms economie prima verbinden met natuur maar er zijn ook situaties die vragen om het afwegen van belangen. Voor dit laatste moet ook in deze visie ruimte gelaten worden. Wat indiener 21 betreft geldt het adagium “behoud door ontwikkeling”, zoals ook toegepast in de Drentsche Aa. Natuur is één van de functies van het landschap. Andere onderdelen/functies zijn zichtbaar en vragen tevens om een plek zoals infrastructuur-wonen-energie-industrie-landbouw-recreatie-natuur. Functies waarmee mensen hun geld mee verdienen zijn tevens van belang.	waardoor derden mee kunnen helpen om het natuurnetwerk beter te laten functioneren.	
		21-03	Ontwikkelingen	Paragraaf 2.2 De agrarische sector in Drenthe en de mensen die daarin werkzaam zijn hebben veelal een hart voor de natuur. Sterker nog ze werken elke dag met die natuur. Ook gelet op het feit dat de agrarische sector driekwart van het Drentse landelijk gebied beheert is het zaak om deze mensen enthousiast te houden in het werken met de natuur en nastreven van de maatschappelijke doelen die in Nederland gelden voor het beschermen van die natuur. Bij lezing van tekstdelen zoals hieronder weergegeven.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				<i>De biodiversiteit beweegt mee met de gevolgen van bemesting, verzuring, verdroging en vermindering van stilte en duisternis. Vaak wordt in een adem de deken van stikstof en bestrijdingsmiddelen genoemd die doordringt in onze natuur.</i> Ontstaat echter wel de vraag of de Provincie zich realiseert welke beelden zij schetst en wat dat doet met de nietsvermoedende lezers van dit stuk. Nog afgezien van het feit of de tekst strookt met de werkelijkheid, het draagt zeker niet bij een positieve dialoog. Het roept bij landbouw eerder weerstand op dan draagvlak en begrip. De nog steeds (ten opzichte van andere provincies) aanwezige lage cultuurdruk in Drenthe rechtvaardigt het niet de landbouw op deze manier te positioneren c.q. te framen. Gelieve dit soort tekstdelen te verwijderen.		
		21-04	Klimaatontwikkeling	Paragraaf 2.2.3 In deze paragraaf wordt in het verlengde van een uiteenzetting over klimaatverandering gesteld dat: <i>Grote gebieden met veel structuur en verschillende leefmilieus zijn beter in staat om de klappen van weersextremen op te vangen. Ook naastgelegen buffers in de vorm van nieuwe natuur, ecologische verbindingen en groen-blauwe dooradering van het landelijk gebied bieden mogelijkheden om uit te wijken en maken herkolonisatie van de natuurgebieden mogelijk. Het is dus van essentieel belang dat het Natuurnetwerk Nederland zo snel mogelijk wordt afgerond.</i> Deze tekst kan onbedoeld aanleiding geven tot misverstanden. Beter zou zijn om vast te stellen dat er nog een restopgave ligt als het gaat om de afgesproken, begrensde en nog te realiseren NNN. Daar waar deze tegen	De provincie wil het ingezette beleid ten aanzien van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland afronden en dit netwerk verder beschermen. Buiten het Natuurnetwerk Nederland worden ambities benoemd zoals de groen-blauwe dooradering, die vanuit klimaat, water en natuur een meerwaarde hebben. De ontwikkeling hiervan moet zoals u zelf aangeeft, vanuit een gemeenschappelijke doelstelling gerealiseerd worden.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				bestaande natuurgebieden (NNN en/of N2000) ligt kan hier een “buffer” ingevuld worden. Indiener 21 gaat niet mee in de suggestie om ook op andere plekken waar dat misschien vanuit het voornoemde tekstdeel nodig wordt geacht, buffers op landbouwgrond in te richten. Ook gelet op de associatie die het woord met zich meebrengt ligt het in de rede om dit woord te vermijden. Zonder gemeenschappelijke analyse (met uitgangspunten, bouwstenen en duiding) is het naast de mogelijke planologische consequenties op gronden in eigendom van landbouw niet handig het woord “buffers” te gebruiken. Voor het overige moet ten aanzien van het voorgaande worden opgemerkt dat ecologische verbindingen en groen-blauwe dooradering door landbouwgebied lopen en derhalve ook langs de lijn van draagvlak en overleg met bijvoorbeeld AND hun invulling kunnen krijgen. Teneinde te voorkomen dat dergelijke elementen zich via natuurregelgeving zich tegen de agrarische omgeving gaan keren is het niet verstandig om deze elementen of dooradering als NNN te beschouwen. Sowieso is van belang te markeren dat indiener 21 in het kader van het groenmanifest en daarna steeds heeft vastgesteld dat indiener 21 streeft naar robuuste natuur en robuuste landbouw in Drenthe. Daar waar verbindingen of dooradering wordt gerealiseerd met een NNN stempel wordt de robuustheid van de landbouw naar de mening van indiener 21 ondermijnt.		
		21-05	Beekdalen	Ten aanzien van beekdalen wordt gesteld dat: <i>Wij streven naar robuuste beekdalen in 2030. Robuuste beekdalen zijn bestand tegen een grotere hoeveelheid neerslagwater, die zich, als gevolg van de klimatologische veranderingen, verzamelt in de beekdalen. Hierbij wordt de afvoer niet afgewenteld op een ander gebied of verschoven naar de toekomst. Bij veel neerslag is er kans op water op het maaiveld. Bestaande functies moeten zich</i>	Zoals vermeld in de Natuurvisie, wordt er gezocht naar maatwerkoplossingen. De opgave en urgentie in de beekdalen is verschillend. Klimaatverandering kan dit beïnvloeden.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				<i>aanpassen aan deze gevolgen van klimaatverandering. De opgave en urgentie in de beekdalen is verschillend en daarom is er ruimte voor maatwerkoplossingen.</i> Het is goed dat in de laatste zin benoemd wordt dat het ene beekdal het andere niet is. Daar komt bij dat er in Drenthe stroomgebieden zijn die als “beekdal” worden betiteld maar een uitgesproken agrarisch karakter en gebruik kennen. Het zijn met name die beekdalen waar de agrarische ondernemers zitten die mogelijk geraakt zouden worden door het omgaan met waterkwantiteitsopgaven. De ruimte die hier gelaten wordt voor maatwerk is in die zin zeker van belang. Indiener 21 zou zelfs een slag verder willen gaan en beschreven zien dat er gewerkt wordt op basis van een belangenafweging en draagvlak bij de economische functies in zo’n beekdal. Recente berekeningen van het waterschap Vechtstomen toonden aan kwam dat in het Drentse deel van het beheersgebied geen risico op wateroverlast is. In tegenstelling tot het Overijsselse deel zijn er in het Drentse deel geen aaneengesloten gebieden waar verwacht wordt dat frequent overstromingen door hevige neerslag optreedt. Dit wordt veroorzaakt door de hoogteverschillen in het landschap tussen de beken en het maaiveld in de omgeving. Hierdoor is er nagenoeg geen kans op overstroming.		
		21-06	Bossen	Bossen <i>Gestreefd wordt naar het inpassen van 2000 ha nieuw bos binnen de NNN. Blijft over dat er voor ca. 1700 ha bosaanplant naar nieuwe ruimte buiten de NNN gezocht moet worden.</i>	Zoals in de Natuurvisie vermeld is, wordt in de landelijke Bossenstrategie gestreefd naar een netto uitbreiding van het areaal bos in Nederland met 10% in 2030, wat neerkomt op ongeveer 37.000 hectare. Als Drenthe een evenredig aandeel neemt in deze ambitie dan betekent dit dat de provincie streeft naar 3.700 hectare	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Eerder in de visie is gememoreerd dat een kwart van de provincie Natuur is (NNN plus alle natuur daar buiten). Het ontbreekt in de visie aan onderbouwing waarom een substantieel deel van die 1700 ha ook niet binnen grenzen van de NNN gerealiseerd zou kunnen worden, de ruimte is er wel (zie afgebeelde kaart van het natuurnetwerk in zienswijze). De bestaande natuurgebieden zijn voor indiener 21 het beleidskader. Daar komt bij dat bos op landbouwgrond wat indiener 21 betreft niet mag leiden tot aanvullend gebied met het stempel "NNN" en derhalve zijn agrarische functie en bestemming (enkelbestemming agrarisch) zou kunnen behouden.	bosuitbreiding tot 2030. Ruimte hiervoor wordt gezocht zowel binnen als buiten het Natuurnetwerk Nederland. Verdere uitwerking vindt plaats in de Drentse Bomen- en Bossenstrategie.	
		21-07	NNN	Paragraaf 3.1 <i>De komende jaren komen er hectares nieuwe natuur bij en gaan we de kwaliteit van de natuur verbeteren.</i> Het zou correcter zijn te omschrijven dat "in de komende jaren het realiseren van natuur binnen de voor het NNN afgesproken grenzen plaats gaat vinden". De tekst uit het document suggereert dat er boven op de afspraken nog meer natuur gerealiseerd gaat worden.	In de Natuurvisie staat, dat de provincie de afspraken conform van het Natuurpact uitvoert. Dit betekent onder andere dat er hectares nieuwe natuur bij zullen komen en dat we de kwaliteit van de natuur willen verbeteren.	Geen
		21-08	Zuidwest Drenthe (Drents-Friese Wold en Dwingelderveld)	Paragraaf 3.5.2 <i>Er ontstaat ruimte voor grotere diersoorten, die in de ontwikkeling van natuurlijker landschappen een belangrijke rol kunnen hebben.</i> Indiener 21 heeft moeite met het voorschot dat hier lijkt te worden genomen op een mogelijke discussie over grotere diersoorten. Tegelijkertijd is opvallend dat impliciet de conclusie wordt getrokken dat de regio zuidwest Drenthe er schijnbaar niet klaar voor is om groter wild te huisvesten.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		21-09	Overgangsgebieden	Paragraaf 3.6 <i>Om gebieden robuuster te maken en de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden te bereiken, is het van belang om natuurwaarden in relatie met de nabije omgeving te beschouwen, zoals landbouw en de bebouwde omgeving.</i> Om misverstanden te voorkomen, is het goed om te benadrukken dat dat we het hier hebben over Natura 2000-gebieden en niet over reguliere Natuurgebieden (NNN of anderszins). Het is ook met het oog op prioritering en geld, van belang de focus te leggen bij Natura 2000-gebieden. In het verlengde van bovenstaand tekstdeel wordt gesproken over abrupte overgangen tussen landbouw en natuur en overgangszones. Indiener 21 is van mening dat in dit kader ook gekeken moet worden naar de lokalisatie van natuurwaarden binnen Natura 2000-gebieden. Daar waar in de randzone (binnen de Natura 2000-grens) geen belangrijke waarden zitten kan de overgangszone ook binnen het Natura 2000-gebied beginnen. Verder is van belang te benadrukken dat met de invulling van overgangszones (voor zover gelegen in landbouwgebied) afgesproken dient te worden dat deze gronden hun functie en bestemming zullen behouden. Aangepast gebruik en beheer (mits daar draagvlak en middelen voor zijn) is bespreekbaar.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
		21-10	Nieuwkomers en exoten	Paragraaf 5.3 <i>Er zijn planten en dieren die nu niet in Drenthe voorkomen maar die kunnen bijdragen aan de Drentse biodiversiteit. Nieuwe soorten die zich zelfstandig vestigen door vergroting van het Europese areaal (bijvoorbeeld door klimaatverandering) zijn daarom welkom.</i>	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Ter verduidelijking van de begrippen nieuwkomers, inheemse soorten exoten en invasieve exoten van de unielijst zal de tekst van de Natuurvisie worden aangepast. Er is een	Definities van begrippen zijn toegevoegd in een kader in paragraaf 5.3. In bijlage 1 bij de Natuurvisie en de Nota van

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Het automatisme dat in voorgaand tekstblok wordt beschreven is vanuit agrarisch perspectief reden tot zorg. Immers niet alle nieuwkomers die bijdragen aan meer biodiversiteit zijn een zegen. In de actualiteit kan je daarbij denken aan Jakobskruid en de wolf of insecten die Blauwtong over brengen, maar in de verre toekomst misschien wel aan vliegen die malaria verspreiden. De mate van enthousiasme over het vestigen van soorten moet wat indiener 21 betreft wel in een context geplaatst worden. Daarnaast is van belang dat de provincie monitort hoe zich nieuwe soorten ontwikkelen en welke problemen die soorten met zich meebrengen voor zowel, landbouw, natuur of andere belangen. <i>Mede door het realiseren van robuuste natuur voelt groot wild (edelherten, damherten en wilde zwijnen) zich steeds meer thuis in Drenthe.</i> <i>Deze dieren zijn welkom en kunnen een stimulans zijn voor de natuurbeleving. Maar de aanwezigheid van groot wild brengt niet alleen lusten met zich mee. Het is belangrijk om oog te houden voor alle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild, zoals verkeersveiligheid, bescherming van natuur, landbouwschade of overlast.</i> Het gebruik van het woord “welkom” in relatie tot diersoorten als damherten edelherten en wilde zwijnen baart de agrarische sector grote zorgen. Het mag zo zijn dat de provincie aangeeft oog te houden voor agrarische belangen maar bij diersoorten als deze spelen twee vervelende zaken. Allereerst is er een risico dat de situatie uit de hand loopt omdat niet adequaat wordt geacteerd op het moment dat deze soorten zich ongemerkt op Drents grondgebied gaan bewegen.	tekstkader in de tekst bij paragraaf 5.3 toegevoegd waarin definities worden gegeven. In bijlage 1 bij de Natuurvisie worden deze verder toegelicht. Zie ook bijlage 1 bij de Nota van Antwoord. In de Natuurvisie wordt omschreven dat groot wild welkom is in de provincie, maar dat wij ook oog moeten houden voor alle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild. In het Uitvoeringsplan flora en fauna wordt dit verder uitgewerkt.	Antwoord worden deze begrippen nader toegelicht. Het volgende is toegevoegd in de Natuurvisie: “In deze paragraaf worden verschillende begrippen genoemd. Ter verduidelijking worden deze begrippen kort toegelicht. In bijlage 1 worden deze begrippen uitgebreid toegelicht. Nieuwkomers: elk soort die voorheen niet in Drenthe voorkwam, is op het moment dat de soort zich vestigt een nieuwkomer in de provincie. Inheemse soort: een soort die in een gebied thuis hoort. Exoten: nieuwkomers die van

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Een tweede probleem is dat daar waar overheden niet adequaat reageren op ontwikkelingen een situatie kan ontstaan die niet meer te repareren is. Dit laatste vloeit in dergelijke situaties vooral voort uit de juridificering van faunabeleid. Een en ander maakt het nodig om aan het prille begin van een ontwikkeling heldere keuzes te maken en daarbij het landbouwbelang nadrukkelijk te betrekken. Hiervan zijn meerdere voorbeelden te vinden in andere provincies waar het niet goed is gegaan, Denk aan de zwijnenpopulatie welke in Brabant binnen 5 jaar is gegroeid van gewenst (in het Natura 2000-gebied en door jagers) tot sterk overlast gevend en forse schadeveroorzaker. Ook op de Veluwe en in de Waterleidingduinen zijn bevindingen bekend dat groot wild veel schade aanricht en dat het verdraait lastig is om te repareren in de vorm van beheersing van de populatie. Dit komt mede doordat het groot wild geen predator heeft. Daarnaast stopt de populatiegroei niet tijdens het maken van de beheersplannen. Wanneer men beleid maakt en sturend wil optreden richting de uitvoerders (FBE, WBE, grondgebruikers/jagers) dan moet de provincie hier wel duidelijk stelling nemen en niet laten bij 'bestaand beleid'. Zeker ook omdat de consequenties van de aanwezigheid van soorten (schade en overlast) een enorme wissel kunnen trekken op de sector en individuele agrarische ondernemers. Denk aan de overdracht van Afrikaanse Varkenspest door wilde zwijnen (zie ook brandbrief die daar eerder door POV en indiener 21 is verzonden) en de schade die edel- en damherten kunnen doen aan gewassen. Graag wil indiener 21 in herinnering roepen dat er voor introductie van edelherten in het DFW een SER is uitgevoerd en de conclusies volstrekt helder waren. Overigens gaat het in relatie tot groot wild en landbouwschade niet		nature niet in Nederland voorkomen. Invasieve exoten van de Unielijst: exoten die inheemse soorten gaan overwoekeren of op een andere wijze schade aanrichten aan het ecosysteem.”

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				alleen over de gewasschade (dat is het enige dat vergoed wordt), maar ook over kostbare inspanningen die boeren zich moeten getroosten om deze dieren uit hun landerijen te houden. De schade die nu veroorzaakt worden door groot wild, lijkt beperkt doordat bijvoorbeeld het melden van schade een ingewikkelde procedure is. Maar op per-ceelsniveau veroorzaken 10 zwijnen in 1 nacht meer schade dan 500 ganzen op 1 dag. Daarnaast als de primaire verantwoordelijkheid voor voorkomen en bestrijden van schade bij de grondgebruiker ligt dan geldt dit ook voor de TBO's; waar wilde zwijnen overdag en om zich voort te planten steeds verblijven in Natura 2000 gebieden of gebieden van TBO's en vervolgens voor een groot deel foerageren op landbouwgrond lijkt dat niet redelijk.		
		21-11	Edelhert	Het edelhert <i>Er wordt geen nulstand gehanteerd. Om ons voor te bereiden op een groeiende populatie in de toekomst, wordt nu al, mede op basis van de hierboven geschetste belangen, nagedacht over de wijze van beheer als de aantallen verder toenemen. Dit om onwenselijke situaties te voorkomen.</i> In het verlengde van eerdere opmerkingen is van belang ook rond dit enkele edelhert de situatie direct serieus te nemen en niet te wachten tot het er tien zijn.	Zie punt 21-10	zie punt 21-10
		21-12	Wildzwijn	Het wilde zwijn <i>Het wild zwijn brengt een risico met zich mee voor onder andere de verkeersveiligheid en voor schade aan veehouderijen door dierziekten. Wij gaan daarom onderzoeken hoe groot deze risico's zijn en hoe we die effectief kunnen reduceren. Tot wij hier meer duidelijkheid over hebben, blijven we vanuit het voorzorgsprincipe de nulstand handhaven via eerdergenoemde opdracht aan BOA's.</i>	De Natuurvisie ziet op het in stand houden van de nulstand, op z'n minst tot de risico's van de aanwezigheid van het wilde zwijn nader verkend zijn. Dit wordt verder uitgewerkt in het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Hier wordt gesproken over verkeersveiligheid en schade aan de veehouderijen door dierziekten. Indiener 21 is verheugd dat de provincie dit inzicht deelt. Graag zou indiener 21 willen benadrukken dat het niet alleen schade aan de veehouderijen zijn bij uitbraak van Afrikaanse Varkenspest (AVP), maar ook grote gevolgen hebben voor het dierwelzijn, vervoersbeperkingen van alle dierlijke producten (melk, eieren, vee), imago schade, grote economische gevolgen (internationale handelsbeperkingen – 30.000 banen, 8 miljard omzet). Lokale gevolgen door ingrijpende beperkende maatregelen: • Jarenlange afsluiting gebied (verwachting Duits gebied is 5 jaar afgesloten) • Fauna in natuurgebied zelf (o.a. natuurbeheerbeperkingen door afrastering en getroffen maatregelen) • Beperkingen organisaties en andere belanghebbenden, zoals TBO's, WBE's • Lokale overheden • De recreatiesectoren, lokale horeca doordat gebieden zijn afgesloten. Indiener 21 is benieuwd hoe de provincies de risico's effectief wil reduceren zonder daarbij nulstandbeleid inhoud te geven. Daarnaast stopt de populatiegroei niet tijdens het onderzoeken van de risico's; zwijnen krijgen jaarlijks 8-12 jongen per worp en zijn moeilijk te bejagen. Verzoek daarom om hier prioriteit op te leggen en ons als indiener 21 daarbij te betrekken. Andere verzoeken rondom het beheer van wilde zwijnen: • Verzoek om de genoemde risico's te reduceren door nulstand van zwijnen te behouden.		

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				• Verzoek om Drentse wildbeheereenheden te betrekken bij bejagen van de wilde zwijnen en dit gezamenlijk op te pakken met de BOA's; deze lijken nu niet in staat om de zwijnen in het Vorrelveen te kunnen bemachtigen. • Waarbij het verzoek: ○ Om 24h/365 dagen per jaar te mogen jagen op zwijnen met behulp van nachtzichtapparatuur in de gehele provincie zonder enige meldingsplicht. ○ Afhandeling van geschoten zwijnen rondom o.a. bemonstering regelen in alle gebieden. ○ Toestaan van drukjacht op effectieve momenten zoals bijvoorbeeld maisoogst ○ Toestaan van demper • Verzoek voor het verstrekken van subsidie op aanschaf van nachtzicht apparatuur voor jagers en niet alleen voor BOA's; een dergelijk initiatief heeft de provincie Brabant met succes ook opgezet. Dit zou de effectiviteit van de jacht verbeteren. • Verzoek voor de inrichting van 'wilde zwijnen'-tafels: lokaal verschillende partijen POV/LTO, jagers, TBO's (natuurmonumenten, SBB, Drents Landschap), WBE's/FBE aan de slag met het beperken van zwijnen populatie door het in kaart brengen (schade, mest, voetsporen), afrastering te organiseren, jacht, bemonstering etc. gefaciliteerd door provincies.		
		21-13	Monitoring	Paragraaf 6.1.4 <i>Binnen het NNN vindt in opdracht van de provincie monitoring plaats volgens afspraken die zijn gemaakt in het kader van de SNL en Natura 2000. Omdat er ook planten en dieren buiten natuurgebieden leven, vindt ook hier monitoring plaats. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat maar</i>	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				<i>liefst 45% van onze Drentse biodiversiteit buiten de (grotere) natuurgebieden voorkomt.</i> Vanuit het voorgaande tekstdeel stelt indiener 21 vast dat monitoring van ontwikkelingen buiten natuurgebied ook serieus ingevuld moet worden. Het ligt daarbij volgens indiener 21 voor de hand om de lokale agrarische sector ook hier bij te betrekken. Indiener 21 hoopt u met deze zienswijze voldoende te hebben geïnformeerd over zijn standpunten en is vanzelfsprekend graag bereid deze toe te lichten.		
22	Gemeente Westerveld	22-01	Wet natuurbescherming	Indiener 22 heeft de provinciale natuurvisie Gastvrije Natuur - Natuurvisie 2040 met belangstelling gelezen. In de bovengenoemde visie valt indiener 22 een aantal zaken op. <i>Natuurbeschermingswet als instrument voor het borgen van natuur buiten het natuurnetwerk</i> In de natuurvisie staat dat de wet natuurbescherming een belangrijk instrument is om met name buiten het natuurnetwerk de waarden van natuur te borgen. In de natuurvisie wordt niet ingegaan hoe u dit instrument wil inzetten. Het is goed hier meer duiding aan te geven zodat hier duidelijkheid over bestaat.	De provincie volgt de wettelijke kaders zoals verankerd in de Wet natuurbescherming. Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Verdere uitwerking vindt onder andere plaats in uitvoeringsplannen en inrichtingsplannen, waaronder het Uitvoeringsplan flora en fauna.	Geen
		22-02	Nationale Parken Nieuw Stijl	<i>Vergroten en verbinden natuurgebieden</i> In de natuurvisie wordt aangegeven dat u voornemens bent om natuurgebieden te vergroten en de natura 2000 gebieden Dwingelderveld, Holtingerveld en het Drents Friese Wold te verbinden. Dit raakt meerdere discussies in de gemeente van indiener 22. De gemeenteraad heeft in een brief in de zomer van 2020 rondom de opstart van het project Nationale Parken Nieuwe stijl haar zorg uitgesproken over de	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. Uiteraard heeft de provincie hierbij net als de gemeente oog voor de andere functies die de tussenliggende gebieden hebben en ook moeten behouden.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				autonomie van de raad op het grondgebied van de gemeente van indiener 22. Uitgangspunt is dat de regio de ambitie bepaald. Bij de subsidie aanvraag Nationale Parken Nieuwe stijl vanuit de stuurgroep Regionaal Landschap Drents Friese Grensstreek is aandacht gevraagd voor de bijzondere positie van de gemeente van indiener 22 en de rol van de gemeenteraad en het college van de gemeente van indiener 22. Voor indiener 22 is het van belang dat er geen wijzigingen van de begrenzingen met betrekking tot de Nationale Parken Dwingelderveld en Drents Friese Wold en het N2000 gebied Holtingerveld plaatsvinden zonder instemming van de raad. In de memo van de Stuurgroep (d.d. 12 augustus 2020) voor de gemeenteraadsvergadering van 25 augustus 2020 is deze afspraak bekrachtigd. U heeft naar aanleiding van de raadsbrief mondeling bevestigd dat de keuze bij indiener 22 ligt of zij na driejaar doorwillen met de plannen. Tijdens de raadsinformatieavond van 28 september 2021 is dit nog een aantal keren mondeling benadrukt door de secretaris van de stuurgroep Regionaal Landschap Drents Friese Grensstreek. • De natuurvisie van u om de natuurgebieden in Drenthe te vergroten en de drie Natura 2000 gebieden in de gemeente van indiener 22 te verbinden leidt tot zorg. De economische bedrijvigheid in het tussenliggende gebied is essentieel om de werkgelegenheid te kunnen behouden c.q. te laten groeien zowel voor bestaande bedrijven als nieuwvestiging in het tussenliggende gebied. Nogmaals wil indiener 22 u vragen te respecteren dat de ruimtelijke ordening voor wonen, werken, recreëren en de vormgeving van het (agrarisch) landschap een bevoegdheid is van de gemeenteraad.	Voor het overige valt deze zienswijze buiten de context van de Natuurvisie.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				In de gemeentelijke zienswijze op uw beleid rondom het Natuurnetwerk (NNN) is destijds aangegeven dat indiener 22 niet zondermeer de bestemming van landbouwgronden zal omzetten van agrarisch naar natuur. Indiener 22 maakt zich in toenemende mate zorgen over de claim op landbouwgrond. De agrarische gronden in de gemeente van indiener 22 zijn ook nodig voor de ontwikkelingen vanuit de klimaatopgaven (b.v. energie en water), woningbouw, recreatie en de landbouwtransitie.		
		22-03	Nulstandbeleid groot wild	<i>Loslaten nulstandbeleid groot wild</i> In het kader van het loslaten van de nulstand voor groot wild (met uitzondering van het wild zwijn) vraag indiener 22 uw aandacht voor de veiligheid van de weggebruikers in onze en de eventuele schade die door de dieren wordt veroorzaakt. Vanuit de ecologie en de recreatiesector kan groot wild in de optiek van indiener 22 ook zeker bijdragen aan de biodiversiteit en een extra beleving toevoegen aan de natuurbeleving.	In de Natuurvisie wordt omschreven dat groot wild welkom is in de provincie, maar dat wij ook oog moeten houden voor alle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild. Daarom is voorzichtigheid geboden. In het Uitvoeringsplan flora en fauna wordt dit verder uitgewerkt.	Geen
		22-04	Soortmanagementplannen	<i>Gemeentelijke soortmanagementplannen</i> In de gemeente van indiener 22 wordt nu niet gewerkt met soortmanagementplannen. Hierin ligt dus geen oplossing bij overlast voor de minder beschermde soorten zoals de steenmarter in de wet natuurbescherming. Indien u graag wilt dat gemeenten deze soortmanagementplannen opstelt vraagt indiener 22 u hier financiën voor beschikbaar te stellen om de plannen te maken en deze actueel te houden.	Uitwerking over het soortenmanagementplan vindt plaats in het Uitvoeringsplan flora en fauna. Voor het overige valt dit buiten de context van de Natuurvisie.	Geen
		22-05	Gebiedsprocessen	<i>Opstellen startdocumenten gebiedsprocessen</i> In de natuurvisie geeft u aan dat in afstemming met partners een startdocument wordt opgesteld bij de gebiedsprocessen. Dit is in het geval van de Havelterberg niet in samenwerking met indiener 22 gebeurt. Ook is het nog niet gelukt om tot een gedragen startdocument te	De intentie van het startdocument is juist om bestuurlijk commitment te krijgen door aan de voorkant goede afstemming te zoeken.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				komen rondom de Midden Loop Vledder Aa. Indiener 22 vraagt u indien u deze werkwijze wilt blijven toepassen indiener 22 meer aan de voorkant te betrekken en dit anders te organiseren en rekening te houden met de verschillende belangen maar ook met de bevoegdheden van indiener 22 op dit vlak.		
		22-06	Programma Natuurlijk Platteland	<i>Evaluatie programma natuurlijk platteland</i> In het kader van de evaluatie van het programma natuurlijk platteland vraagt indiener 22 u haar lijn uit de zienswijze natuurnetwerk, om de agrarische gemeenschap meer te betrekken bij de inrichting en het beheer van het Natuurnetwerk, te implementeren.	Bij de opstelling van de inrichtingsplannen wordt de agrarische gemeenschap betrokken. In veel gebieden zijn agrariërs actief in het beheer van natuurgebieden.	Geen
		22-07	Meer informatie	Meer informatie Als u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de indiener 22.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen
23	Natuurlijk persoon	23-01	Algemeen	Naar aanleiding van de ter inzagelegging Ontwerp geactualiseerde Gastvrije natuur – natuurvisie 2040 het volgende. Bij herziening natuurnetwerk meer natuurlijk verloop, dus kleinschaliger en niet alles grootschaliger door de financiële noodzaak i.v.m. de vele regels. Naast inheemse flora en fauna geen uitheemse soorten “herintroduceren”, tot een plaag laten worden (steenmarter en wolf). Bij het nemen van maatregelen voortvarend handelen (geen besluit betreffende overzomerende ganzen nemen in september). De recreatieve mogelijkheden beperken (clusters) dan ontwikkelt de natuur zich elders vanzelf in samenhang met het nieuwe klimaat. DAW-projecten voor waterbeheersing uitvoeren en niet verkapte andere doelen nastreven.	Een visie beschrijft op hoog abstractieniveau de doelen en ambities. Het biedt een strategisch kader. Dit geldt ook voor de Natuurvisie. De uitwerking van de door u genoemde onderwerpen vindt plaats in onder andere uitvoeringsplannen, gebiedsplannen en het Natuurbeheerplan.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Monitoringsgegevens en geconstateerde ontwikkelingen breder bekend maken.		
24	Ver. Drentse Boermarken	24-01	Jacobskruiskruid	Namens de 88 leden van indiener 24 in Drenthe, verenigd in de Vereniging van indiener 24, geven wij hierbij onze zienswijze op de Natuurvisie 2040. Hoofdstuk 4 <i>Pagina 37:</i> Indiener 24 vindt het noodzakelijk dat het toenemende Jacobskruiskruid in onze Provincie een halt wordt toege- roepen door middel van het opstellen van een JKK veror- dening, waar alle partijen, onder andere particulieren, ge- meenten, waterschappen, TBO s. Rijkswaterstaat enz , zich aan dienen te houden. Dit beheer is absoluut noodzakelijk om de biodiversiteit te waarborgen. JKK planten zijn zeer giftig en verdringen an- dere planten. Bovendien scheiden ze een gevaarlijke stof uit waardoor andere flora- soorten afsterven. Ook komt via de bijen het gevaarlijke gif in de honing terecht dat door mensen wordt geconsumeerd. Hooi met JKK is dode- lijk voor paarden en vee. Ook het plukken van JKK planten zonder handschoenen is zeer gevaarlijk voor mensen.	In het Uitvoeringsplan flora en fauna wordt aangegeven hoe de provincie in de uitvoering omgaat met jacobskruiskruid.	Geen
		24-02	Nieuwko- mers/exo- ten/groot wild	Hoofdstuk 5 <i>Pagina 46</i> <i>5.3 nieuwkomers en exoten.</i> Dergelijke soorten, waaronder JKK (toevoegen) moeten beheerd of bestreden worden. <i>Groot wild</i> Wat betreft wilde zwijnen is indiener 24 met nadruk te- gen het opheffen van de nulstand i.v.m. enorme schades aan landbouwgewassen en de gevolgen m.b.t. dierziek- ten.	In de Natuurvisie wordt omschreven dat groot wild welkom is in de provincie, maar dat wij ook oog moeten houden voor alle belangen die spelen bij de aanwezigheid van groot wild. Daarom is voorzichtigheid geboden. In het Uit- voeringsplan flora en fauna wordt dit verder uitgewerkt.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Ook waarschuwt indiener 24 voor de verkeersveiligheid en de beheersbaarheid van deze soort. Zie schadecijfers elders in Europa . Wat indiener 24 betreft zijn de wilde zwijnen niet welkom in Drenthe. <i>Pagina 47 Alinea 5:</i> Ook exoten die niet op de Unielijst staan, maar wel een bedreiging vormen voor de Drentse biodiversiteit, zoals JKK(toevoegen), moeten we bestrijden.		
		24-03	Schade door ganzen en overige soorten	Pagina 48 <i>Schade en overlast ganzen en overige soorten.</i> Indiener 24 stelt voor om maximale aantallen van populaties vooraf vast te stellen. De huidige rustperiodes voor ganzen te handhaven en geen extra rustgebieden aan te wijzen i.v.m toenemende schades aan landbouwgewassen en de biodiversiteit m.b.t. vermesting. Ook is indiener 24 voor het preventieve nest behandelen in TBO gebieden, om te voorkomen dat de populaties van de grauwe gans nog meer uitbreiden en indien dit niet voldoende resultaat oplevert, dan afschot door de WBE.s te realiseren.	Voor de uitvoering van het beleid rond ganzen en ganzenschade is een opdracht verstrekt aan de Faunabeheereenheid Drenthe om te komen tot een ganzenakkoord met betrokken partijen.	Geen
		24-04	Wolven en overige soorten	<i>Schade en overlast Wolven.</i> Preventieve maatregelen voor alle landbouwhuisdieren en gehouden dieren en niet alleen voor schapen. Het kan niet zo zijn dat beschermde predatoren Carte Blanche hebben m.b.t. landbouwhuisdieren en andere gehouden dieren waar een veehouder zijn boterham mee moet verdienen. Ook hier lijkt het indiener 24 dat beschermen, beleven en benutten ook voor deze soorten moet gelden. Ook stelt indiener 24 voor om de wolven in Drenthe te voorzien van een halsband met gps zodat ze gevolgd kunnen worden waar ze zich bevinden.	In het Uitvoeringsplan flora en fauna wordt aangegeven hoe de provincie haar beleid uitvoert voor wat betreft schade en overlast van wolven en overige soorten.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				Schades en taxaties moeten onder de loop worden genomen. Zoals nu getaxeerd wordt is voor indiener 24 onaanvaardbaar. Taxateurs moeten onafhankelijk zijn en wisselend worden ingezet.		
		24-05	Ganzen	Pagina 49 <i>5.5 ganzen.</i> We willen het mogelijk maken voor agrariërs om ook aan het einde van de winter vraatschade, vermesting en vertrapping (toevoegen) te beperken. Welke periode? Indiener 24 wil praten over een ganzen akkoord. Hetzelfde geldt voor een Groot wild akkoord en een Wolvenakkoord. Nodig indiener 24 uit. Genoemde dieren verblijven hoofdzakelijk in TBO gebieden en nuttigen hun voedsel bij de boer.	Zie punt 24-03	Zie punt 24-03
		24-06	Soortenrijk Drenthe	Pagina 55 <i>6.3 Soortenrijk Drenthe.</i> Indiener 25 en 24 toevoegen aan het Bermberaad. Indiener 24 vindt biotoopverbetering belangrijk, maar adviseert om stevig in te zetten op Predatie, dit is de enige manier om de biodiversiteit van de faunasoorten en bodembroeders te versterken. Indiener 24 vraagt u met klem de Natuurvisie 2040 aan te passen zoals door indiener 24 hierboven is aangegeven. Namens de 88 leden van indiener 24 in Drenthe, alsmede namens indiener 25, geven zij hierbij de aanvulling op hun zienswijze op de Natuurvisie 2040	Het onderwerp boerenlandvogels staat in de Natuurvisie uitgewerkt in de deelparagrafen over Natuurnetwerk Drenthe en de paragraaf over Soortenrijk Drenthe. Dit beleid richt zich op de leefgebieden. De basis voor de provinciale inzet ten behoeve van de boerenlandvogels is het agrarisch natuurbeheer (ANLb) en de eindevaluatie Plan van aanpak akker- en weidevogels in Drenthe 2017-2019. Biotoopverbetering, predatiebestrijding en samenwerking vormen de kernelementen in dit plan van aanpak. De aanpak sluit aan bij de Wet natuurbescherming die er vanuit gaat dat allereerst komt vast te staan dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voordat predatiebestrijding plaatsvindt. In de samenwerking binnen het Ermberaad wordt dit verder opgepakt.	

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
		24-07	Stikstof	Pagina 15 Een van de oorzaken (het woord “belangrijkste” verwijderren) van de achteruitgang van de biodiversiteit is een overmaat aan stikstof-neerslag. (dit nuanceren: verwijderen van het woord “belangrijkste”). Toevoegen: grijze en groene stikstof kan een extra negatief effect hebben op bepaalde vegetatiesoorten als alle andere basiscondities op orde zijn.	Stikstofverbindingen zijn aantoonbaar de belangrijkste oorzaak van de achteruitgang van de stikstofgevoelige natuur de laatste decennia. Zie bijvoorbeeld ook deze infographic van het Rijk over de gevolgen van overmatige stikstofdepositie: Infographic: nadelige gevolgen van te hoge stikstofuitstoot Publicatie Rijksoverheid.nl.	Geen
		24-08	Klimaat	Klimaatontwikkeling 2.2.3. 2018 en 2019 en (2020 toevoegen).	In paragraaf 2.2.3 Klimaatontwikkeling van de Natuurvisie wordt genoemd dat 2018 en 2019 droogteperioden kenden. Terecht wordt aangegeven dat er drie droogteperioden op een rij geweest zijn namelijk. 2018, 2019 én 2020. Het jaartal 2020 voegen we aan de betreffende zin toe.	Het jaartal 2020 is aan de betreffende zin toegevoegd.
		24-09		Pagina 16 Indieners 24 en 25 vinden dat er niet getornd moet worden aan het eigendomsrecht. Aankoop van landbouwgronden voor natuur moet op basis van vrijwilligheid. Onteigening is een ingrijpende maatregel en moet achterwege worden gelaten. (toevoegen bij één na laatste alinea).	Zoals in ons huidige grondbeleid staat vermeld is vrijwilligheid het uitgangspunt in gebiedsprocessen. Dit onderwerp valt buiten de context van de Natuurvisie.	Geen
		24-10	Klimaat	Pagina 17 <i>1e alinea</i> - toevoegen: Ook bietenakkers leggen zeer veel CO2 vast en restanten ,zoals bietenkoppen, bietenblad, is voedsel voor diverse diersoorten , dus goed voor de biodiversiteit. <i>4e alinea</i> Bestaande functies moeten zich aanpassen aan deze (het woord “deze” vervangen door “de”) gevolgen van klimaatverandering (correct) Toevoegen : als er maar geen	Conform het verdrag van Kyoto wordt duurzame CO ₂ vastlegging in bossen gezien als CO ₂ vastlegging en de landbouwproductie niet, omdat de vastgelegde CO ₂ in landbouwproducten weer vrijkomen bij verwerking of consumptie.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
				grondwerkzaamheden aan vooraf gaan waar landbouwers schade van ondervinden.		
		24-11	Stikstof	Pagina 14 2.2.2. Te veel (grijze en groene toevoegen) stikstof leidt tot verzuring en vermesting enz. Ook naast de formele instandhoudingsprincipedoelen voor deze gebieden, is er natuur (natuur vervangen door vegetatiesoorten die schade ondervindt van een overmatige neerslag aan stikstof (grijze en groene stikstof toevoegen)).	Zie punt 24-07	Geen
		24-12	Stikstof	Pagina 54 <i>Koers document stikstof 6.2</i> In de tekst staat: "er zal in gebieden een toekomst perspectief gewaarborgd moeten blijven voor bedrijven maar met een verminderde uitstoot van stikstof." Welke bedrijven met groene of grijze stikstof uitstoot? Zoals het nu in de tekst staat zijn waarschijnlijk bedoelde bedrijven vooraf veroordeeld voor de gehele stikstof-uitstoot in Drenthe. Indieners 24 en 25 willen deze tekst genuanceerd zien. Wat te denken van Pleziervaart, Scheepvaart, Luchtvaart en Verkeer(transport). Wat te denken van alle auto's die massaal de natuurgebieden intrekken; deze stoten veel grijze stikstof uit.	Zoals bekend wordt gewerkt aan een stikstofreductie bij diverse sectoren. De Wet stikstofreductie en natuurherstel vormt de basis voor de provinciale rol. Als provincie kijken we in de Gebiedsgerichte aanpak stikstof welke bijdrage de diverse sectoren kunnen leveren aan stikstofreductie. Dit zullen zij doen rekening houdend met het aandeel dat zij hebben in de stikstofdepositie in de diverse Natura 2000 gebieden en de instrumenten die de provincie heeft. De basis voor onze aanpak staat beschreven in het Koersdocument Drentse aanpak stikstof dat in april 2021 door Provinciale Staten is vastgesteld. De agrarische sector maakt vanuit haar aandeel in de stikstofdepositie (met name in de vorm van ammoniak) onderdeel uit van de aanpak.	Geen
		24-13		Indieners 24 en 25 willen wij u met klem vragen de Natuurvisie 2040 aan te passen zoals verwoord in hun zienswijze, zie brief van 27 oktober 2021 alsmede in deze brief d.d. 31 oktober 2021	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Nr.	Indiener	Nr. Deel reactie	Onderwerp	Zienswijze	Reactie bevoegd gezag	Gevolgen NV
25	DPG			Indiener 25 verklaart hierbij dat hij de zienswijze m.b.t. de Natuurvisie 2040 van indiener 24, die vandaag bij u is ingediend, geheel ondersteunt (zie zienswijze indiener 24). Deze zienswijze deelt indiener 25 helemaal. Indiener 25 spreekt de hoop en verwachting uit dat u de Natuurvisie 2040 zodanig weet aan te passen dat niet alleen indiener 24 maar ook indiener 25 achter deze Natuurvisie 2040 kunnen staan.	Van dit punt wordt kennisgenomen.	Geen

Bijlage 1

Toelichting

Nieuwkomers

Dit is een brede, overkoepelende term. Elke soort die voorheen niet in Drenthe voorkwam, is op het moment dat de soort zich vestigt een nieuwkomer in de provincie. Een soort die zich op eigen kracht vestigt, doet dit door natuurlijke uitbreiding van het verspreidingsgebied van de soort. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van klimaatverandering: soorten die voorheen zuidelijker voorkwamen, doen hun voordeel met het warmere klimaat in het noorden en verspreiden of verplaatsen zich in die richting. Het goed functioneren van het natuurnetwerk is hierbij cruciaal, zodat soorten zich onbelemmerd tussen gebieden kunnen bewegen.

Alle nieuwkomers die op eigen kracht komen zijn welkom onder voorbehoud van schade en andere negatieve (maatschappelijke) effecten.

Inheemse soort

Een soort die in een gebied thuishoort, wordt inheems genoemd. Dit is het geval wanneer een soort zonder menselijk ingrijpen (van nature) momenteel in het gebied voorkomt of in het verleden in het gebied voorkwam. Een soort inheems noemen is dus per definitie subjectief en niet elke soort laat zich even makkelijk in een categorie indelen. Het hangt er soms maar vanaf op welke schaal in tijd en ruimte je kijkt naar het voorkomen van de soort.

Exoten

Nieuwkomers die van nature niet in Nederland voorkomen, zijn exoten. Dat betekent dat exoten altijd door menselijk handelen geïntroduceerd zijn (opzettelijk of onopzettelijk). Ze zijn daarbij over een onneembare natuurlijke barrière gedragen, zoals de oceaan, bergketens of een zeer grote afstand over land.

Invasieve exoten van de Unielijst (Unielijst-exoten)

Exoten die inheemse soorten gaan overwoekeren of op een andere wijze schade aanrichten aan het ecosysteem, worden invasief genoemd. Er kan ook schade optreden aan (andere) wettelijke belangen, zoals landbouwschade, de volksgezondheid of de verkeersveiligheid.

Op 3 augustus 2016 is de EU-exotenverordening 1143/2014 van kracht geworden waarin verboden opgenomen zijn omtrent handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijk exoten. Tevens zijn hierin bepalingen opgenomen over de bestrijding van invasieve exoten die op de Unielijst zijn opgenomen. Deze lijst van te bestrijden schadelijke exoten is samengesteld door een internationaal team van deskundigen en belanghebbenden op het gebied van invasieve exoten. Zij hebben op basis van *expert judgement* vastgesteld welke exoten zo'n groot risico op schade met zich meebrengen, dat ze bestreden moeten worden.

De Unielijst is aan evaluatie onderhevig. Overheden die met de bestrijding van invasieve exoten belast zijn, kunnen in overleg voorstellen wijzigingen aan te brengen en soorten toe te voegen of te laten verwijderen.

